

**Agroturismus nebo jiné formy venkovského
turismu? Analýza podpory cestovního ruchu
na venkově prostřednictvím PRV**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Ondřej Konečný, Ph.D.

Bc. Monika Drápalová

Brno 2016

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala mému vedoucímu Mgr. Ondřeji Konečnému, Ph.D. za odborné vedení a za cenné připomínky, které mi pomohly ke zpracování diplomové práce a svojí rodině a přátelům za podporu při studiu.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci:

vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne

Abstract

The thesis deals with the evaluation of tourism development, especially rural tourism, through the Rural Development Programme for selected areas of four regions - South Moravia, Zlín, Olomouc and Vysočina. The theoretical part includes a literature research, a discussion of relevant concepts based on study of reference literature, the importance of tourism and rural tourism and their possibilities in terms of rural development. Moreover, the thesis focuses on the past and current tourism promotion through grant programs, with emphasis on Rural Development Programme belonged to the common agricultural policy. The following part presents a discussed territory in the context of importance and its rural tourism expansion of potential areas. The next chapter is devoted to description and analysis of general support of the Rural Development Programme, with emphasis on the promotion of the Czech Republic (measures III. 1. 3.). The crucial seventh chapter analyses in detail the projects supported by the relevant axis' priority and classifies them in compliance with the character and other selected indicators. The aim of the work is also answers to questions about how agrotourism has been significantly supported and if the aid is concentrated in attractive tourist areas. The final chapter is devoted to evaluation of the projects analysed in the period 2007 - 2013 and predictable changes which might occur due to the transformation of tourism support from the structural funds and CAP.

Keywords

Tourism industry, rural tourism, agrotourism, Common Agriculture Policy, Rural Development Programm, subsidies, South Moravian Region, Zlín Region, Olomouc Region, Vysočina Region

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá zhodnocením podpory rozvoje cestovního ruchu, konkrétně venkovského cestovního ruchu prostřednictvím Programu rozvoje venkova na zvoleném území čtyř krajů – Jihomoravský, Zlínský, Olomoucký a kraj Vysočina. Teoretická část zahrnuje literární rešerši, diskutuje na základě studia odborné literatury relevantní pojmy, význam cestovního ruchu a venkovského cestovního ruchu z hlediska možností uplatnění v rozvoji venkova. Dále řeší minulou a současnou podporu cestovního ruchu prostřednictvím dotačních programů s důrazem na Program rozvoje venkova pod Společnou zemědělskou politikou. V následující části je představeno řešené území v kontextu významu a potenciálu území k rozvoji venkovského cestovního ruchu. Navazující kapitola se věnuje popisu a analýze celkové podpory PRV s důrazem na oblasti podpory cestovního ruchu (opatření III. 1. 3.). Stěžejní sedmá kapitola detailně rozebírá projekty podpořené z relevantní prioritní osy, klasifikuje je podle charakteru a jiných vybraných ukazatelů. Cílem práce je také najít odpovědi na otázky, jak významně byl podpořen agroturismus a jestli se podpora koncentrovala do turisticky atraktivních oblastí. Závěrečná kapitola se věnuje zhodnocení analyzovaných projektů v období 2007 – 2013 a predikuje změny, ke kterým by mohlo dojít vzhledem k proměně podpory cestovního ruchu ze strukturálních fondů a SZP.

Klíčová slova

Cestovní ruch, venkovský cestovní ruch, agroturismus, Společná zemědělská politika, Program rozvoje venkova, dotace, Jihomoravský kraj, Zlínský kraj, Olomoucký kraj, kraj Vysočina

Obsah

1	Úvod a cíl práce	12
2	Zdroje dat a metodika	14
3	Teoretické ukotvení pojmů	18
3.1	Cestovní ruch	18
3.1.1	Klasifikace cestovního ruchu.....	18
3.1.2	Předpoklady rozvoje cestovního ruchu	20
3.1.3	Cestovní ruch a trvale udržitelný rozvoj.....	21
3.2	Venkovský cestovní ruch versus cestovní ruch na venkově.....	21
3.2.1	Vymezení venkovského prostoru.....	23
3.2.2	Význam venkovské turistiky	25
3.2.3	Přínosy a negativa venkovské turistiky	25
3.3	Agroturistika a další formy venkovského cestovního ruchu	27
3.4	Geografie agroturismu v České republice.....	28
4	Ukotvení podpory cestovního ruchu	31
4.1	Minulé programovací období 2007 – 2013.....	31
4.2	Současné možnosti podpory cestovního ruchu 2014 – 2020	32
4.2.1	Integrovaný regionální operační program (IROP).....	32
4.2.2	Program rozvoje venkova 2014-2020	33
4.2.3	Národní program podpory cestovního ruchu (2010 – 2016)	34
4.3	Srovnání minulého a současného období.....	34
5	Deskripce srovnávaných územních jednotek	36
5.1	Základní charakteristika srovnávaných krajů	36
5.2	Hodnocení cestovního ruchu v krajích.....	37
5.2.1	Lokalizační předpoklady	37
5.2.2	Realizační předpoklady.....	41
5.2.3	Návštěvnost krajů	42
5.3	Vymezení venkovského prostoru v jednotlivých krajích	43

6	Systém podpory cestovního ruchu prostřednictvím PRV ČR	46
6.1	Fungování Společné zemědělské politiky ve vztahu k rozvoji venkova.....	46
6.2	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)	47
6.3	Program rozvoje venkova.....	47
7	Analýza podpory cestovního ruchu prostřednictvím podpořených projektů v rámci PRV	50
7.1	Postavení sledovaných krajů v rámci ČR.....	50
7.2	Souhrnný soubor projektů hodnocených krajů (Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský, Vysočina)	52
7.3	Relevantní projekty zahrnuté do dalšího hodnocení	54
7.3.1	Místo realizace.....	55
7.3.2	Nejvýrazněji podpořené ORP	55
7.3.3	Typ příjemce.....	59
7.3.4	Předmět projektu	60
7.4	Podpora agroturistiky	68
7.5	Podpora cykloturismu.....	76
8	Závěr	79
9	Literatura	84

Seznam obrázků

Obr. 1	Předpoklady cestovního ruchu	20
Obr. 2	Vymezení pojmu venkovská turistika	23
Obr. 3	Agroturismus v rámci potenciálu rekreačních ploch v ČR v roce 2012	29
Obr. 4	Přírodní atraktivita území podle kritérií	38
Obr. 5	Celkový potenciál cestovního ruchu za obvody ORP v bodovém vyjádření	39
Obr. 6	Vývoj počtu HUZ v letech 2012 až 2014	41
Obr. 7	Vývoj návštěvnosti v krajích v letech 2000 – 2012	42
Obr. 8	Vývoj počtu hostů – rezidenti/nerezidenti v letech 2013 – 2015 v jednotlivých krajích	43
Obr. 9	Srovnání počtu projektů v krajích ČR	50
Obr. 10	Podíl všech krajů ČR na celkové podpoře dle výše financí	51
Obr. 11	Finanční alokace v jednotlivých letech schválení projektů	53
Obr. 12	Počet projektů v ORP sledovaných krajů	59
Obr. 13	Struktura žadatelů v rámci sledovaných krajů	60
Obr. 14	Rozmístění projektů v hlavních vinařských podoblastech na Moravě	61
Obr. 15	Kategorie ubytování v Jihomoravském kraji	62
Obr. 16	Kategorie ubytování v Olomouckém kraji	64
Obr. 17	Kategorie ubytování ve Zlínském kraji	65
Obr. 18	Kategorie ubytování v kraji Vysočina	67
Obr. 19	Lokalizace podpořených farem na území Vysočiny	70

Obr. 20	Lokalizace podpořených farem na území Jihomoravského kraje	72
Obr. 21	Lokalizace podpořených farem na území Zlínského kraje	73
Obr. 22	Lokalizace podpořených farem na území Olomouckého kraje	74
Obr. 23	Počet projektů podporujících agroturistiku	75

Seznam tabulek

Tab. 1	Porovnání venkovské turistiky a turistiky na venkově	22
Tab. 2	Vstupní charakteristiky krajů	36
Tab. 3	Funkčně – prostorové využití území ve sledovaných krajích	37
Tab. 4	Vymezení venkovského prostoru a venkovských obcí v jednotlivých krajích	44
Tab. 5	Přepočet na 1 000 km ² a 100 000 obyvatel	51
Tab. 6	Alokace finančních zdrojů v jednotlivých výběrových kolech PRV 2007 – 2013 ve čtyřech hodnocených krajích	52
Tab. 7	Počet projektů a alokovaná finanční podpora ve sledovaných krajích 53	
Tab. 8	ORP s nejvíce projekty	54
Tab. 9	Počet projektů a finanční podpora v rámci sledovaných krajů	54
Tab. 10	Počet projektů za jednotlivé okresy všech sledovaných krajů	55
Tab. 11	Nejvýrazněji podpořené ORP sledovaných krajů	56
Tab. 12	Přepočet počtu projektů v rámci ORP sledovaných krajů na 1000 km ²	58
Tab. 13	Kategorie podle předmětu projektů ve sledovaných krajích	61
Tab. 14	Kategorie ubytování v Jihomoravském kraji, počet projektů a schválená podpora	63
Tab. 15	Kategorie ubytování v Olomouckém kraji, počet projektů a schválená podpora	64
Tab. 16	Kategorie ubytování ve Zlínském kraji, počet projektů a schválená podpora	65
Tab. 17	Kategorie ubytování v kraji Vysočina, počet projektů a schválená podpora	66

Tab. 18	Počet projektů a finanční podpora v rámci jednotlivých krajů – agroturistika	69
Tab. 19	Délka a hustota cyklotras v hodnocených krajích	77

1 Úvod a cíl práce

Cestovní ruch zaujímá v současné době významné místo v ekonomikách většiny vyspělých zemí. Důležitou součástí cestovního ruchu je i venkovský cestovní ruch, jehož jednotlivé formy – často označované jako šetrné formy nebo zelené formy cestovního ruchu – nabývají v poslední době na významu a jsou podporovány jak světovou organizací cestovního ruchu UNWTO, tak i národními organizacemi cestovního ruchu. Šetrné formy cestovního ruchu představují takový rozvoj, který nenarušuje životní prostředí a přispívá k trvale udržitelnému rozvoji územních celků. Mezi šetrné formy cestovního ruchu patří zejména agroturistika, v širším pojetí sem zařazujeme i cykloturistiku a další aktivity v rámci rozvoje venkovského cestovního ruchu.

Význam venkovské turistiky se neustále zvyšuje a jeho růst lze předpokládat i do budoucna. Venkovská turistika přináší turistům možnosti uvolnění, zklidnění a především únik od stresu moderního městského života. Je často spojena s provozováním sportů, nevšedními a novými zážitky a aktivitami podporujícími zdravý životní styl. Pro venkovské obce může mít i ekonomický význam. Přináší s sebou dodatečné příjmy a vytváří nová pracovní místa. Zlepšuje se úroveň a dostupnost služeb v obcích a celkově může přispívat k rozvoji ekonomické úrovně venkova.

I přes značný potenciál České republiky pro rozvoj šetrných forem turistiky, zde nedosahuje venkovský cestovní ruch zdaleka tak velkého zájmu, jako v západních zemích Evropy (například Francie, Německo). Je to způsobeno zejména tím, že v době, kdy obyvatelé západoevropských zemí již toužili po klidu a romantice venkova, lidé z Česka teprve objevovali kouzlo volného cestování mimo hranice. Proto se venkovský turismus v dnešním pojetí začal v České republice vyvíjet až od začátku 90. let 20. století, kdy se na venkov začalo pohlížet v mnohem širší perspektivě.

V podmínkách České republiky je rozvoj území řízen především zacílením Evropské unie. Každý členský stát musí na straně jedné splňovat určité podmínky, ale na straně druhé má možnost využívat finanční podporu tohoto společenství. Na úrovni České republiky jde zejména o čerpání evropských dotací prostřednictvím strukturálních fondů, jejichž součástí je i Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD), spadající pod oblast Společné zemědělské politiky EU, který má za cíl mimo jiné zvýšení diverzifikace hospodářství venkova.

Tato práce se soustřeďuje na podporu cestovního ruchu, plynoucí z Programu rozvoje venkova České republiky, který je financován právě z EAFRD, jako nástroje pro rozvoj venkova. Podpora cestovního ruchu je ukotvena v rámci Osy III. tohoto programu, která směřuje ke zkvalitnění života ve venkovských oblastech a diverzifikaci hospodářství venkova. K analýze bylo vybráno opatření 1.3 Podpora cestov-

ního ruchu, záměr b), realizované na území Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského kraje a kraje Vysočina v programovacím období 2007 až 2013.

Stěžejním cílem práce, jak už vyplývá z názvu, je zhodnocení celkové podpory PRV ČR s důrazem na oblasti podpory cestovního ruchu na venkově (opatření III. 1. 3.) u hodnocených krajů. Dalším cílem práce je také najít odpovědi na otázky, jak významně byl podpořen agroturismus a cykloturismus a jestli se podpora koncentrovala do turisticky atraktivních oblastí.

2 Zdroje dat a metodika

Teoretická část práce je založena na studiu odborné literatury. Úvodní část se zabývá vymezením a vysvětlením základních pojmů, jako je cestovní ruch z hlediska jeho klasifikace a předpokladů rozvoje tohoto odvětví. Upozorněno je v této části také na nutnost řešit otázku trvale udržitelného rozvoje. Následuje problematika uchopení pojmu venkovský cestovní ruch z pohledu různých autorů a poukazuje na nejednotnou definici tohoto pojmu a také na fakt, že ne veškerý cestovní ruch, odehrávající se na venkově, naplňuje ideje venkovského turismu. Důležité jsou i různé pohledy autorů na vymezení venkovského prostoru, pro který dosud neexistuje zcela přesná a jasná definice. Dále je diskutován význam venkovské turistiky z hlediska jejich přínosů i negativ. Je zde upozorněno na nekvantifikovatelnost rozvoje venkovské turistiky jako takové, protože jen málo zemí shromažďuje statistické údaje tak, aby bylo možné vydělit její produkt od ostatních produktů cestovního ruchu. Následující kapitola je věnována zejména agroturistice a geografii agroturismu v České republice.

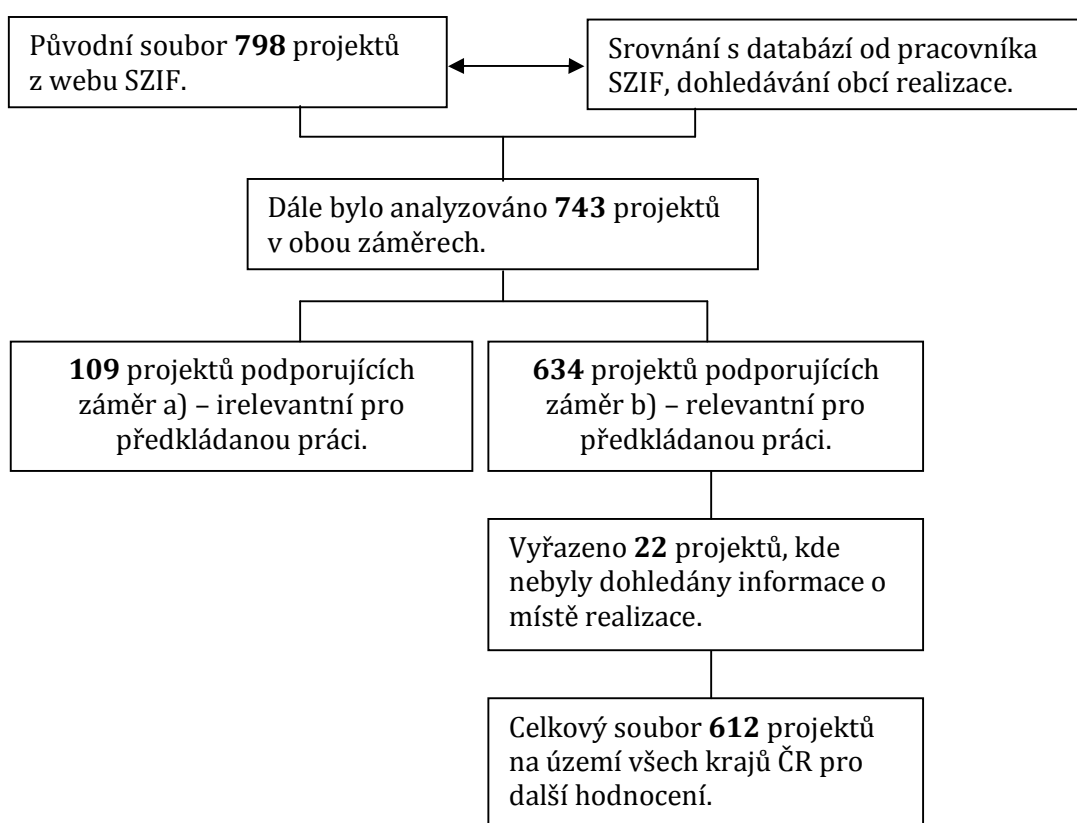
Další část rešerše se zabývá ukotvením podpory cestovního ruchu, eventuálně venkovské turistiky. Diskutuje na základě zjištěných informací možnosti podpory tohoto odvětví v programovacím období 2007 až 2013 a srovnává je s možnostmi, které přináší aktuální programovací období 2014 až 2020. Jsou zde zmíněny všechny významné finanční zdroje. Potřebné informace k této části práce jsou dostupné na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj ČR, Ministerstva zemědělství ČR, Evropských strukturálních a investičních fondů a ve zněních konkrétních dokumentů, například Programu rozvoje venkova ČR či Integrovaném regionálním operačním programu ČR.

Praktická část práce je započata rozbořem sledovaného území čtyř krajů – Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského a kraje Vysočina. Zachycuje a srovnává rozdíly nejen na úrovni vstupních charakteristik krajů, ale především na úrovni lokalizačních a realizačních předpokladů pro cestovní ruch. Podstatné je také zhodnocení návštěvnosti sledovaných krajů a vymezení venkovského prostoru v jednotlivých krajích. Data pro rozbor území jsou získána především z webových stránek Českého statistického úřadu, programů rozvoje jednotlivých krajů a z provedené literární rešerše.

Navazující kapitola rozebírá systém podpory prostřednictvím PRV ČR, objasňuje principy fungování Společné zemědělské politiky ve vztahu k rozvoji venkova, zachycuje možnosti podpory skrze Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a v závěru se zabývá podrobnějším rozbořem Programu rozvoje venkova ČR.

Stěžejní sedmá kapitola je založena na pracovním vytvoření databáze relevantních projektů pro předkládanou diplomovou práci. Původní soubory byly získány z vyhlášených výsledků podpořených projektů z webu Státního zemědělského inter-

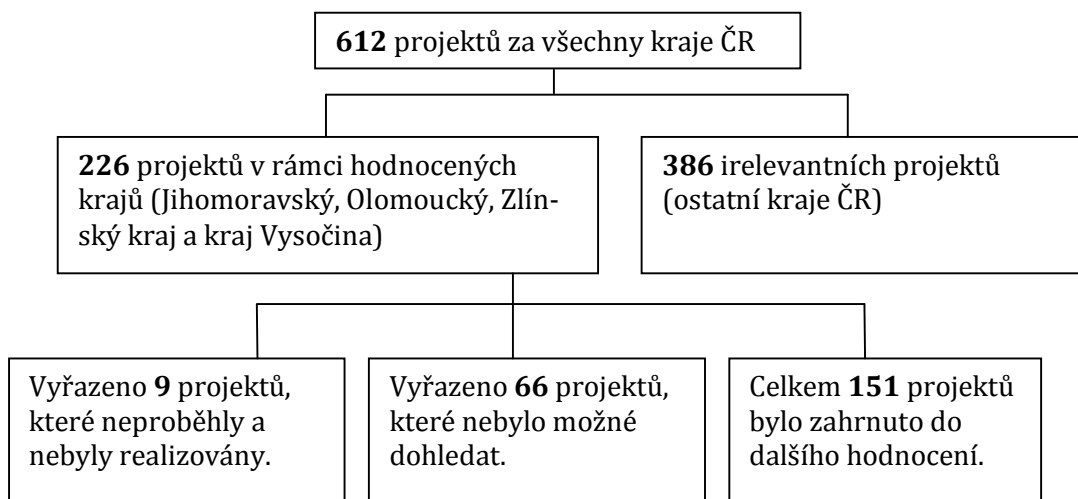
venčního fondu (SZIF). Celkový počet schválených projektů byl 798, tyto poté byly triangulovány s databází poskytnutou pracovníkem Státního zemědělského intervenčního fondu. Soubory byly propojeny a u 241 projektů vyvstala potřeba dohledat obec realizace, přičemž u 47 projektů to nebylo možné. Dále bylo analyzováno 743 projektů. Z toho 109 projektů spadalo do záměru a), tedy naučné stezky, což nebylo relevantní pro danou práci. V dalším kroku se pracovalo s 634 projekty, které spadaly pod relevantní záměr b). U 81 projektů muselo být dohledáno místo realizace, jelikož šlo původně o obce s více než 2000 obyvateli, přičemž u 22 z nich nebyly informace dohledány. Celkem vstoupilo do analýzy diplomové práce 612 projektů realizovaných na území všech krajů České republiky, kromě kraje Praha. Celý proces znázorňuje následující schéma.

Po vyfiltrování projektů realizovaných pouze ve čtyřech hodnocených krajích (Jihomoravském, Olomouckém, Zlínském a kraji Vysočina), vznikl soubor 226 projektů.

Dohledání jednotlivých projektů PRV je velmi složité, jelikož na webových stránkách Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF) nebo na stránkách Ministerstva zemědělství eAgri.cz se lze dopátrat pouze k seznamům všech schválených žádostí ze všech os i opatření v daném výběrovém kole. Projekty jsou rozděleny dle jednotlivých opatření i jejich záměrů, avšak obsahují pouze registrační číslo žá-

dosti, název subjektu žadatele, název projektu a alokovanou finanční podporu. Web eAgri.cz provozuje Registr příjemců dotací, kde by podle možností v nabídce mělo být umožněno vyhledávání projektů dle místa realizace nebo dle jednotlivých programů. Tento registr je však téměř prázdný a k projektům není možné dohledat bližší informace. Proto musí být soubor všech podpořených projektů přepracován a zkrácen o ty projekty, ke kterým nebylo možné dohledat bližší informace, a nebyly tedy relevantní pro tuto práci. Postup zachycuje níže uvedené schéma.

Nezahrnuté projekty byly nedohledatelné, nešlo přesně určit účel finanční podpory, anebo vůbec nedošlo k jejich realizaci. K tomu bylo nutné najít a kontaktovat osobu žadatele, ať už pomocí e-mailové pošty, facebookových profilů penzionů nebo telefonní komunikace. Vyvstává tady problém netransparentnosti a nedohledatelnosti některých projektů a tím i nemožnost ověření, zda dané projekty reálně podporují venkovský turismus. Zásadním problémem je nedostatečné zveřejňování informací o projektech podporovaných z PRV a s tím spojená nemožnost jakékoli hlubší analýzy a hodnocení přínosu těchto projektů.

Nejdříve byly vyřazeny projekty, které neproběhly čili nebyly realizované. Celkem šlo o devět projektů, z toho dva projekty z Jihomoravského kraje, tři projekty ze Zlínského kraje a čtyři projekty z kraje Vysočina. Finanční alokace na tyto projekty tvořila přes 33 milionů Kč. V rámci Jihomoravského kraje šlo o rekonstrukci zemědělského objektu na agroturistický penzion ve Vysočanech a ubytovací zařízení v návaznosti na vinařskou cyklostezku v Nikolčicích. Majitel vinařství potvrdil, že k výstavbě ubytování nedošlo, ale zajišťuje návštěvníkům ubytování v sousední obci. Ve Zlínském kraji se jednalo o Gulášovnu a penzion v obci Janová, ubytování v Podkopné Lhotě, které má od roku 2017 sloužit jako penzion pro seniory a výstavbu penzionu pro podporu agroturistiky v Polešovicích. Žadatelé na Vysočině nevyužili prostředky na modernizaci chalupy Viktorka, majitelé chalupu prodali a domnívají se, že nyní už slouží pouze pro soukromé účely. Dále se jednalo o přestavbu kravína na jezdecký klub a přestavbu dvou objektů na ubytovací zařízení.

Žadatelem byly v šesti případech fyzické osoby a ve třech případech právnické osoby.

Bylo velmi složité určit z názvu projektu samotný účel podpory, a proto byly dále z databáze odstraněny projekty, které nebylo možné žádným způsobem dohledat. Nebylo možné najít ani osobu žadatele a neexistovaly žádné webové stránky. Takto byl soubor zmenšen o dalších 66 projektů. Konečné číslo dále hodnocených projektů, podporujících cestovní ruch na venkově z PRV ČR opatření III. 1. 3 na území čtyř sledovaných krajů, je 151.

Sedmá kapitola uvádí přehled počtů podpořených projektů a finanční alokaci u jednotlivých krajů pro možnost srovnání postavení hodnocených krajů v rámci celé České republiky. Po sestavení souboru 226 projektů, realizovaných na sledovaném území, následuje zachycení obecných informací o souhrnném souboru, zejména podílu sledovaných krajů na alokaci finančních zdrojů a finanční alokaci v jednotlivých výběrových kolech schvalování projektů.

Další kapitola pracuje již s plně relevantními projekty (151 projektů). Analyzuje soubor z hlediska různých charakteristik – počty projektů, podíl finanční alokace, místo realizace na úrovni okresů i ORP, typy příjemců. Dále projekty kategorizuje z hlediska jejich předmětu a u ubytování stanovuje typy nejčastěji podporovaných ubytovacích kapacit, kde zachycuje vyvstávající rozdíly mezi hodnocenými kraji.

Navazující kapitola se plně věnuje podpoře agroturistiky na území hodnocených krajů z hlediska míry podpory tohoto odvětví cestovního ruchu a samotné lokalizace farem a upozorňuje na vyplývající rozdíly. Poslední kapitola se věnuje podpoře cykloturismu, coby nejdynamičtějšího odvětví venkovského turismu, a potvrzuje jeho velký progres i na sledovaném území čtyř krajů.

3 Teoretické ukotvení pojmů

3.1 Cestovní ruch

Ryglová (2009) poukazuje na to, že cestovní ruch bývá definován vícero způsoby, ale žádný z nich není zcela vyčerpávající. Autoři ve svých definicích zdůrazňují různé stránky tohoto složitého jevu, mnohdy v závislosti na tom, z hlediska které vědní disciplíny je cestovní ruch zkoumán a definován. Shodují se i Palatková a Zichová (2014) a dodávají, že složitost definice vyplývá z mnohostrannosti a průřezovosti cestovního ruchu.

Jak uvádí Kotíková (2013) mezníkem při definování cestovního ruchu se stala konference Světové organizace cestovního ruchu (WTO) v Ottawě v roce 1991, kde byla naformulována definice cestovního ruchu, která byla následně přijata jako oficiální definice cestovního ruchu v roce 1993. Cestovní ruch tedy představuje činnost lidí, spočívající v cestování a pobytu mimo místo jejich obvyklého pobytu po dobu kratší než jednoho roku za účelem využití volného času, obchodu a jinými účely. S touto definicí se ztotožňuje i Foret a Turčínková (2005) a Konečný (2013), který ji považuje za stěžejní a sjednocující.

Kotíková (2013) dále uvádí, že tato definice se podstatně liší od ostatních zejména tím, že nechápe cestovní ruch pouze jako volnočasovou aktivitu, ale vymezuje ho jako činnost lidí spojenou s cestováním a výslovně uvádí jako možný účel cestování kromě využití volného času i obchod a jiné motivy. Cestovní ruch, pokud jde o jeho původní význam, byl totiž považován za jiný výraz pro cestování, jak uvádí ve své publikaci Ryglová (2009).

Definice podle Zelenky a Páskové (2012) chápe cestovní ruch jako komplexní jev, který se týká jak účastníků cestovního ruchu (poptávky), tak cílového místa - destinace cestovního ruchu a stejně tak i poskytovatelů služeb, tedy nabídky cestovního ruchu. Není tedy možné hodnotit cestovní ruch pouze jako jev, jak je tomu u definice WTO, ale musí být zohledněny i skutečnosti, že cestovní ruch je důležitou součástí ekonomiky a významným společenským fenoménem.

3.1.1 Klasifikace cestovního ruchu

V souvislosti s klasifikací cestovního ruchu se v české odborné literatuře objevuje členění cestovního ruchu na formy a druhy. Podle tohoto členění jsou druhy cestovního ruchu výstupem členění podle motivu účasti na cestovním ruchu (například rekreační cestovní ruch apod.). Naproti tomu formy cestovního ruchu představují vymezení podle konkrétních podmínek, ve kterých se cestovní ruch uskutečňuje (např. krátkodobý cestovní ruch, organizovaný cestovní ruch). (Kotíková, 2013) Toto členění uvádějí například i Drobná a Morávková (2004), Čertík (2001) a Francová (2003). Je třeba poznamenat, že v zahraniční literatuře se takové čle-

nění nepoužívá. Jako pojmy stejného obsahu se používají jak formy, tak druhy nebo typy cestovního ruchu. Můžeme se tedy setkat s označením jako *forms of tourism* či *types of tourism*. V poslední době se i v české literatuře postupně upouští od členění na druhy a formy, například Kotíková (2009), Ryglová (2009) i Palatková a Zichová (2014).

Základní členění cestovního ruchu je uváděno v souladu se Světovou organizací cestovního ruchu (UNWTO). Toto členění respektuje geografické hledisko, rozlišuje podle něj domácí a zahraniční cestovní ruch, který se dále člení na příjezdový a výjezdový cestovní ruch (označovaný ve starší literatuře také jako aktivní a pasivní). Jestliže je prostor omezen územím jednoho státu, hovoříme o domácím turismu, jestliže se cílové místo cestovního ruchu nachází mimo území daného státu, jde o zahraniční cestovní ruch. (Kotíková, 2013)

Mezi další nejpoužívanější členění cestovního ruchu patří cestovní ruch uskutečňovaný v rámci volného času a cestovní ruch zahrnující obchodní a služební cesty. V české literatuře například Kotíková (2013) a Ryglová (2009) dále uvádějí jako základní druhy cestovního ruchu podle motivu účasti na cestovním ruchu:

- Rekreační cestovní ruch,
- kulturně-poznávací cestovní ruch,
- lázeňsko-léčebný cestovní ruch,
- sportovně-turistický cestovní ruch,
- náboženský cestovní ruch.

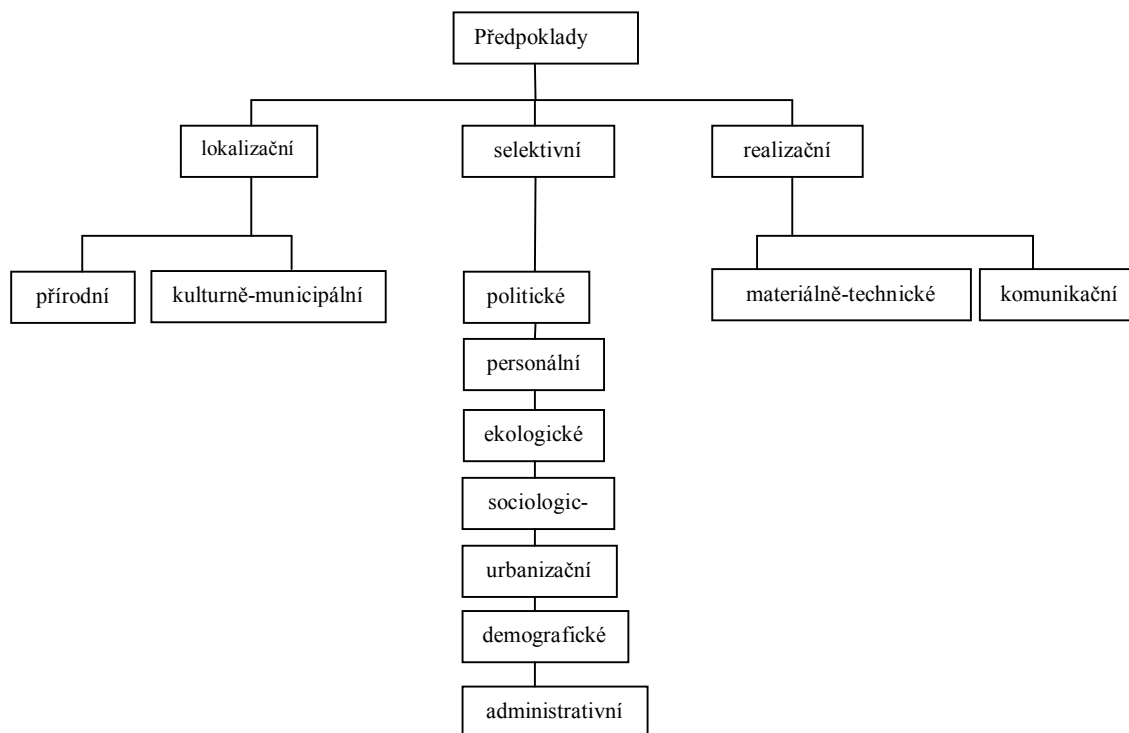
Podle délky pobytu se cestovní ruch dělí na krátkodobý s dobou pobytu v místě do tří přenocování a dlouhodobý cestovní ruch s více než třemi přenocováními. (Ryglová, 2009) Další klasifikace člení cestovní ruch například podle způsobu zajištění služeb na cestovní ruch organizovaný (cestovní kancelář, cestovní agentura) a neorganizovaný (služby si zajišťuje účastník cestovního ruchu sám). V zahraniční literatuře se tyto pojmy vyskytují zřídka, používá se častěji členění na cestovní ruch masový a individuální.

Velmi důležité je členění cestovního ruchu z hlediska dopadu na životní prostředí. Drobná a Morávková (2004) hovoří o tzv. tvrdém cestovním ruchu, který působí výrazné změny v původním životním prostředí, nebere ohled na místní tradice a maximálně využívá všechny zdroje daného místa. Naopak měkký turismus narušuje přirozené prostředí v navštíveném místě minimálně a snaží se co nejvíce využívat místních zdrojů (původní obydlí, potraviny, tradiční způsob života). Kolektiv autorů VŠE (2007) popisuje formy měkkého turismu jako šetrné formy cestovního ruchu, v zahraničí se můžeme setkat s pojmem „zelený cestovní ruch“. Šetrné formy cestovního ruchu představují rozvoj, který nenarušuje životní prostředí. Podle této publikace tedy můžeme konkretizovat tyto formy: agroturistiku, ekoagroturistiku a také cykloturistiku. Ryglová (2009) v tomto kontextu hovoří ještě o pěší turistice a hipoturis-

tice. Je zde určitě vhodné zmínit vinařskou turistiku, kterou ve své publikaci zmiňuje Vystoupil a Šauer (2011).

3.1.2 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu

Podmínky či faktory, které ovlivňují existenci a rozvoj cestovního ruchu, jejich obecné zákonitosti i uplatnění v konkrétních oblastech a střediscích, jak píše Vystoupil (2005), se obvykle člení na lokalizační, selektivní a realizační.

Obr. 1 Předpoklady cestovního ruchu, zdroj: Drobná a Morávková (2004)

Rozlišujeme faktory objektivní a subjektivní. Mezi základní objektivní faktory řadí Ryglová (2009) například mírové, politické, ekonomické, demografické ekologické a další. Vystoupil (2005) dodává, že selektivní podmínky cestovního ruchu mají vliv především na intenzitu účasti obyvatelstva na cestovním ruchu. Selektivní podmínky určují, kdo a jak často se zúčastňuje na cestovním ruchu, tj. z kvantitativního a kvalitativního hlediska podmiňují selekci (výběr) obyvatelstva.

Spojení lokalizačních a selektivních podmínek umožňují realizační podmínky cestovního ruchu, které svou existencí umožňují uskutečnění cestovního ruchu. Do této skupiny Vystoupil (2005) řadí komunikační podmínky a materiálně-technickou základnu cestovního ruchu. Ryglová (2009) a Drobná a Morávková (2004) dodávají, že do materiálně-technické základny pro cestovní ruch zejména patří:

- Ubytovací zařízení,
- stravovací služby,
- sportovně-rekreační zařízení,
- účelová zařízení,
- cestovní kanceláře.

Drobná a Morávková (2004) zdůrazňují důležitost dopravních předpokladů, které patří mezi základní podmínky pro cestovní ruch. O přitažlivosti území rozhoduje nejen možnost dopravního spojení, ale zejména hustota a kvalita dopravní sítě.

3.1.3 Cestovní ruch a trvale udržitelný rozvoj

Cestovní ruch představuje v současné době jedno z nejprogresivnějších odvětví ekonomiky. Výrazně se podílí na růstu zaměstnanosti, na rozvoji dopravní infrastruktury, na zlepšení kvality ubytovacích a stravovacích služeb a tedy ekonomiky jako celku. (Stříbrná, 2005) Avšak prognóza mohutného rozvoje tohoto odvětví poukazuje na jeho environmentální dopady a nutnost řešit otázku trvale udržitelného rozvoje.

Z charakteristiky trvale udržitelného rozvoje lze podle kolektivu autorů VŠE vymezit trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu následujícím způsobem: trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu je zajišťování potřeb účastníků cestovního ruchu takovým způsobem, který pomáhá rozvoji území, s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot, a vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti, aniž by ohrozil uspokojení potřeb budoucích generací. Součástí koncepcí rozvoje územních celků se tedy postupně musí stát i plány rozvoje cestovního ruchu, které budou napomáhat k eliminaci negativních vlivů cestovního ruchu na životní prostředí a naopak podporovat rozvoj území při maximálním zapojení místního obyvatelstva. Venkovská turistika je právě ta forma cestovního ruchu, která výrazně přispívá k trvale udržitelnému rozvoji v území.

3.2 Venkovský cestovní ruch versus cestovní ruch na venkově

Uchopení pojmu venkovského cestovního ruchu je poměrně obtížné, jelikož neexistuje žádná jednotná a ustálená definice. Venkovský cestovní ruch je podle Drobné a Morávkové (2004) formou cestovního ruchu, jejíž aktivity jsou spojeny s přírodou, krajinou a venkovským prostředím. Vyjadřuje zájem městských obyvatel o volnou, zachovalou přírodu a zároveň využívá celý kulturní a společenský potenciál krajiny ve venkovském prostoru. Ryglová (2009) dodává, že tento druh cestovního ruchu je též nazývaný jako rurální turismus nebo zelená turistika. S označením „zelený cestovní ruch“ se můžeme setkat také v zahraniční literatuře. Zvláštnost spočívá v decentralizaci ubytovacích zařízení, což umožňuje rozmělnit četnost turistů, a tak eliminovat negativní dopady, které s sebou přináší masová turistika, která vede k devastaci krajiny a snižování kvality produktu.

Kolektiv autorů VŠE (2007) pojmenovává venkovský turismus jako šetrné formy cestovního ruchu, které představují takový rozvoj cestovního ruchu, který nenarušuje životní prostředí. Šetrný cestovní ruch zahrnuje aktivní formy cestovního ruchu ve volné přírodě a v mírně osídlených oblastech, respektující a chránící přírodu. Uváděn je zde i pojem alternativní cestovní ruch.

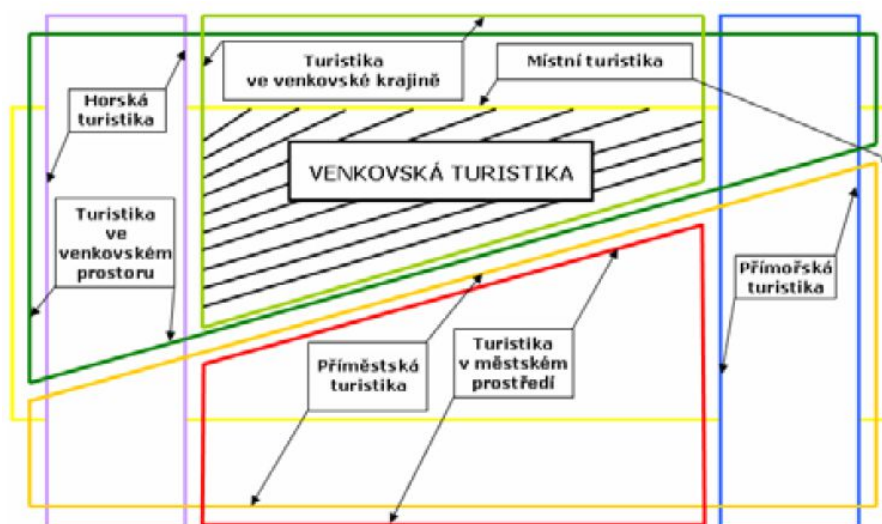
Stříbrná (2005) upozorňuje, že venkovská turistika by neměla být chápána jako cestovní ruch, který se odehrává na venkově, jelikož **veškerý turismus na venkově, nemusí naplňovat ideje venkovského cestovního ruchu**. Ve své publikaci stanovuje šest specifíků venkovské turistiky, která by měla být umístěna do venkovských oblastí (1), funkčně venkovská, budovaná na zvláštních rysech venkova (2), venkovská ve svém měřítku, tj. malé budovy a sídla (3), tradiční ve svém charakteru, což znamená, že poroste pomalu a organicky ve spojení s místními rodinami (4), trvale udržitelná (5) a složena z mnoha druhů, které umožní komplexní obraz venkovského prostředí, ekonomiky a historie (6).

Venkovský cestovní ruch tak lze chápat jako specifickou k přírodě a komunitě ohleduplnou formu turismu ve venkovském prostoru. Proto nebývají jako součást venkovské turistiky chápány horská a přímořská centra cestovního ruchu s velkými ubytovacími kapacitami, do nichž každoročně přijíždí desetitisíce turistů, třebaže se jedná o ubytovací zařízení lokalizované ve venkovském prostoru. Tuto skupinu turistů zajímá více turistická infrastruktura než místo pobytu, jeho „venkovskost“ či venkovská krajina, jak uvádí Lane (1994).

Tab. 1 Porovnání venkovské turistiky a turistiky na venkově (zdroj: Lane 1994 in kolektiv autorů ČZU –výzkumný projekt 2007 – 2011)

Venkovská turistika	Turistika na venkově
Umístění ve venkovské oblasti je podstatné	Umístění ve venkovské oblasti není podstatné
Založené na specifických kvalitách fungujícího venkova	Fungující venkov není důležitý
Venkovský v rozměrech	Venkovský v rozměrech
Tradiční v přirozeném rozvoji a charakteru, lokální vlastníci	Tradiční v přirozeném rozvoji a charakteru, lokální vlastníci, ale různá společenství a propojení mohou přenést místo řízení a rozhodování
Různorodost založená na venkovském prostředí	Různorodost odpovídající poptávce
Venkovská krajina je velmi důležitá pro spokojenost zákazníka	Venkovská krajina je relativně málo důležitá pro spokojenost zákazníka

Moravec a kol. (2006) dokonce v geografické perspektivě odlišují užívané termíny – venkovská turistika, venkovský turismus, cestovní ruch ve venkovském prostředí atd., které jsou jinými autory chápány jako synonymní. Vymezují venkovskou turistiku (nikoliv venkovský cestovní ruch) jako průnik turistiky ve venkovském prostoru, turistiky ve venkovské krajině a místní turistiky.

Obr. 2 Vymezení pojmu venkovská turistika (zdroj: Moravec a kol. 2006)

Pourová (2002) hovoří o venkovském cestovním ruchu jako o turismu rozvíjejícím se mimo oblasti rekreačních a turistických center i mimo oblast městského osídlení, přičemž do něj zahrnuje všechny činnosti účastníka cestovního ruchu v prostředí venkova. Otázkou zůstává, jak venkov vymežit.

3.2.1 Vymezení venkovského prostoru

Jak již bylo naznačeno v předchozí kapitole, poměrně zásadní otázkou zůstává, jak vymežit venkov, coby prostor, kde se odehrává venkovský cestovní ruch. Pro vymezení venkova dosud neexistuje přesná a jasná definice. Vymezováním venkovského prostoru, jeho turistickým vývojem a jednotlivými typologiemi venkova se zabývá ve svých pracích mnoho autorů, například Bínek, 2007 a Perlín, 2003. I přes řadu charakteristických a jednotících znaků je vnímání a vymezení venkova, jako jednoznačně definovaného prostoru, velmi obtížné.

Bínek a kolektiv (2007) rozlišuje dva druhy přístupů k vymezení venkovského prostoru. První přístup je spíše technický, soustřeďuje se na jednu či pouze několik charakteristik a je často využíván pro potřeby regionální politiky. Druhý přístup vychází z co nejvíce komplexního pohledu na území a zkoumá nejen kvantitativní, ale i kvalitativní znaky osídlení, hospodářské, sociální a krajinné oblasti. Typickým příkladem prvního typu přístupů jsou dvě definice využívané v západní Evropě, postavené především na socioekonomických kritériích. Definice OECD používá jako jediné kritérium hustotu zalidnění. Na místní úrovni označuje jako venkovské ty oblasti, jejichž hustota zalidnění je nižší než 150 obyvatel/km². Na úrovni regionu rozlišuje tři základní kategorie podle podílu obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích:

- Výrazně venkovské oblasti s více než 50 % obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích,
- venkovské oblasti s 15 – 50 % obyvateli žijícími ve venkovských obcích,
- výrazně městské oblasti s méně než 15 % obyvateli žijícími ve venkovských obcích.

Pro aplikaci této definice na území České republiky byla hraniční hodnota hustoty zalidnění snížena na 100 obyvatel/km².

Definice statistického úřadu EU (EUROSTAT) používá vedle kritéria hustoty zalidnění také absolutní počet obyvatel a dle získaných údajů o stupni urbanizace opět dělí regiony do tří kategorií. Výhodou dvou výše uvedených metod je především jejich jednoduchost, pracují s dobře dostupnými údaji a jsou tedy vhodné pro rámcové porovnání různých zemí mezi sebou.

Podle Majerové (2005) je venkov obecně vymezován jako řídko osídlený prostor, ve kterém má důležitou funkci zemědělství. V odborné literatuře (geografické, demografické či sociologické) však můžeme najít různé varianty této definice, ve kterých je vzhledem k účelu vymezení použito různých kritérií. Z hlediska demografie lze venkov vymezit nízkým počtem a hustotou obyvatelstva, z hlediska urbanistického například specifickým typem zástavby.

Vavrouchová (2014) uvádí, že nejpoužívanější přístupy k determinaci venkova lze rozdělit do čtyř skupin:

- vymezení na základě velikosti sídla – nepoužívanější kritérium na úrovni České republiky
- vymezení na základě hustoty osídlení – používáno zejména pro mezinárodní srovnání a dotační politiku
- popisné definice bez limitních hodnot
- administrativně – právní vymezení

V rámci první skupiny je venkovský prostor definován jako území převážně přírodního charakteru vně městských sídel, jehož součástí jsou venkovská sídla, tj. sídla do 2000 obyvatel.

Hranici 2000 obyvatel pro venkovská sídla v České republice uvádí i Perlín a kol. (2010). Přitom podotýká, že nepochybně existují sídla, která mají jednoznačně venkovský charakter a mají více než 2000 obyvatel a současně i existují malá města, která mají nyní i méně než 2000 obyvatel, ale jejich struktura je spíše městská než venkovská.

Vzájemné kombinace jednotlivých přístupů podle Vavrouchové (2014) využívá například Český statistický úřad (ČSÚ). Při svých analýzách venkova používá hranici 2000 obyvatel na sídlo v oblastech s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Za venkov také bývají považovány obce s velikostí do 3000 obyvatel, které

mají hustotu zalidnění menší než 100 či 150 obyvatel na km². Také v Programu rozvoje venkova se doporučuje z metodologického hlediska využít pro vymezení venkovského prostoru dvou kritérií – počet obyvatel a hustota obyvatel na km².

3.2.2 Význam venkovské turistiky

Rozvoj venkovské turistiky není snadné kvantifikovat, protože jen málo zemí shromažďuje statistické údaje tak, aby bylo možné vydělit její produkt od ostatních produktů cestovního ruchu. I přesto zkušenosti získané v evropských, amerických a australských venkovských regionech prokazují, že venkovská turistika je růstovým ekonomickým faktorem. (Stříbrná, 2005) Tímto problémem se ve svém článku zabývá Konečný (2011). Uvádí, že tento problém pramení už ze samotné otázky, co je považováno za venkovský cestovní ruch. Problém definice venkovské turistiky ve svém článku zmiňuje také Opperman (1996) a uvádí, že nedostatek studií o venkovské turistice je umocněn právě neexistencí obecné definice. Z toho poté vychází úskalí při hodnocení významu venkovského cestovního ruchu. Konečný (2011) zdůrazňuje, že nemáme konkrétní informace o významu venkovské turistiky, není monitorována jako cestovní ruch obecně. Limitem dostupných dat je jejich územní rozsah, který je omezen na úroveň státu a krajů, tudíž pro venkovské oblasti nemá žádnou vypovídací schopnost

Obecné významy venkovské turistiky definuje Ryglová (2009) takto:

- Zachování, obnova a rozvoj venkovského prostoru,
- mírné důsledky nepřilíš efektivní zemědělské výroby,
- vytváří pracovní příležitosti a tak stabilizuje venkovské obyvatelstvo,
- stimuluje rozvoj dalších podnikatelských aktivit, rozvoj malého a středního podnikání,
- pomáhá růstu ekonomické i kulturní úrovni obce,
- přináší do obcí a malých měst potřebný rozvojový kapitál,
- napomáhá k rovnoměrnému rozvoji infrastruktury,
- příjmy obce plynoucí z daní z nemovitostí,
- zdroj příjmů jak pro zemědělce, tak i pro daný region.

3.2.3 Přínosy a negativa venkovské turistiky

Pozitiva venkovského turismu

Pourová (2002) uvádí, že venkovský turismus respektive agroturistika jako doplňková činnost k hlavní zemědělské výrobě má pro **podnikatele/zemědělce** význam především v tom, že:

- Je doplňkovým zdrojem příjmů farmy nebo podniku, což přináší existenční jistotu.
- Vytváří podmínky pro hospodaření i na méně výnosných či dokonce ohrožených farmách a podnicích.

- Provozování agroturistiky, zejména poskytování ubytovacích a stravovacích služeb, vyžaduje určitý stupeň vybavenosti zemědělské usedlosti, zvyšuje se i celkový standard zemědělských domácností aj.

Vedle bezprostředního významu pro podnikatele má venkovský turismus respektive agroturistika široký dopad i na obce:

- Využívá především stávající bytový fond eventuálně budovy, které přestaly sloužit svému původnímu účelu.
- Zvyšuje úroveň vybavenosti obcí (jako předpoklad pro rozvoj agroturistiky a venkovského cestovního ruchu).
- Vytváří pro obec dodatečný odbyt zemědělských výrobků a je stimulem pro rozšíření výroby.
- Zvyšuje příjmy obyvatel obce i obce samotné.
- Vytváří finanční zdroje pro vybavenost obcí.
- Vytváří podmínky pro vznik pracovních míst.
- Oživuje a udržuje tradiční řemeslnou výrobu.
- Přispívá k využívání přírodního, kulturního a historického potenciálu obce i okolí aj.

Venkovský turismus má zprostředkovaný účinek i na regiony i stát jako celek například tím, že snižuje nezaměstnanost a vytváří pracovní příležitosti v zemědělství a na venkově a tím stabilizuje osídlení venkova, rozptyluje cestovní ruch do větších územních celků a pomáhá udržovat a funkčně obnovovat vesnické osídlení.

Negativa venkovského cestovního ruchu

Cestovní ruch a zvláště pak venkovský turismus se může stát obětí vlastního úspěchu, pokud se nerozvíjí udržitelným způsobem. Možné ohrožení podle kolektivu autorů VŠE lze vidět v:

- Znečištění vody,
- znečištění vzduchu plynoucí z nadměrného využívání automobilů turisty,
- zvýšená úroveň hlukového pozadí plynoucí z hlučných turistických aktivit a automobilů,
- neatraktivní krajina (vizuální znečištění),
- znečištění krajiny a vandalismus,
- ekologické rozvrácení přírodních oblastí a rušení života v přírodě turisty,
- změna chování divokých zvířat vlivem zvyšujícího se počtu návštěvníků.
- destrukce vegetace,
- narušování života v přírodě,
- neregulovaný lov zvěře a rybaření a další.

3.3 Agroturistika a další formy venkovského cestovního ruchu

V kapitole 3.1.1 Klasifikace cestovního ruchu bylo již uvedeno několik forem šetrné turistiky, mezi které patří: vinařská turistika, pěší turistika, cykloturistika, hipoturistika a především agroturistika a ekoagroturistika, která je stěžejní pro diplomovou práci.

Agroturistika

V literatuře můžeme často narazit také na pojmy jako *farm tourism* (faremní turistika), *tourism on farm* (turistika na farmě), *farm-based tourism* (na farmě založený turismus) či dovolená na statku. Nejčastěji je však agroturismus chápán jako jeden z typů venkovského turismu. V rámci agroturismu jsou vymezeny farmy, které již zemědělsky nehospodaří (non working farm), ale mají zemědělský charakter a jsou součástí venkovského turismu (patří sem hipoturistika). (Phillip a kol. 2010)

Podle Stříbrné (2005) je agroturistika specifickou formou venkovské turistiky, která má bezprostřední vztah k využívání přírody a krajiny venkova a přímý vztah k zemědělským pracím nebo usedlostem (budovám) se zemědělskou funkcí. Agroturistika je provozována podnikateli v zemědělské prvovýrobě jako vedlejší doplňková činnost sloužící k získání dodatečných finančních prostředků s tím, že zemědělská činnost je dominantní. Ekoagroturistikou je podle Stříbrné (2005) označován turismus na ekologicky hospodařících farmách produkujících bioprodukty.

Pourová (2002) dodává, že specifickým rysem agroturistiky je především možnost turisty volně se pohybovat v pracovním prostředí zemědělského podnikatele a seznámit se tak se vším, co tvoří zemědělskou usedlost. Jde zejména o domácí a hospodářská zvířata a hospodářské objekty a movitosti (stáje, chlévy, stodoly, zemědělské stroje). Umožňuje poskytnout zájemcům pobyt a stravu na venkovských statcích a možnost účastnit se prací souvisejících se zemědělskou výrobou či chovem zvířat (především koní).

Dle kolektivu autorů Katedry cestovního ruchu VŠE (2007) je v rámci agroturistiky ubytování zpravidla poskytováno v zemědělské usedlosti (na rodinné farmě) nebo v rekreačních objektech ve vlastnictví anebo užívání zemědělského podnikatele (chaty, sruby). Stravování v rámci agroturistiky nabízí široký prostor pro odbyť vlastních výpěstků, respektive výrobků v podobě surovin (brambory, maso, mléko, zelenina, ovoce) nebo polotovarů. Nabídka se většinou soustřeďuje na stravu a obyčejně spjaté s vesnicí a zemědělstvím. Jako příklady lze uvést například biopotraviny ve vazbě na organické zemědělství nebo typická venkovská strava (opět mléko, brambory, krajová jídla jako třeba kulajda).

Agroturistika v České republice

Agroturismus se v českých podmínkách nemohl od počátku 90. let 20. století příliš rozvíjet, neboť v 50. letech proběhla v československém zemědělství kolektivizace, zakládání družstev a státních statků, což vedlo k velkovýrobě a k likvidaci rodinných farem, vhodných pro agroturistiku. Vzhledem k výše popsanému vývoji českého zemědělství se zcela neobnovila tradice soukromých rodinných farem (obvyklá například v západní Evropě). Farmy nabízející turistické služby v Česku existují, ale zdaleka nedosahují v rámci venkovského cestovního ruchu takového významu, jaký lze identifikovat například v Rakousku, Velké Británii či Francii.

Restrukturalizace a transformace zemědělství nastartovaná po roce 1989 se postupem času odrazila v podpoře dalších aktivit, o které farmy rozšiřují své produktové portfolio, mezi něž jsou zahrnovány i služby v cestovním ruchu, a tedy agroturistika. V roce 1993 vznikla organizace ECEAT, která zahrnovala Českou republiku, Polsko a Maďarsko, jako cílové země agroturistiky. Zdrojovou klientelou byli Nizozemci. (Burian a kol. 2008). Na začátku byl vypracován seznam adres 15 českých ekologicky hospodařících zemědělců, kteří byli ochotni přijmout ve svém domově první zahraniční turisty. Přestože lze uvést, že počet farem s aktivitami v turismu je již mnohem vyšší než v roce 1989, stále je v porovnání se západoevropskými státy nevýznamný.

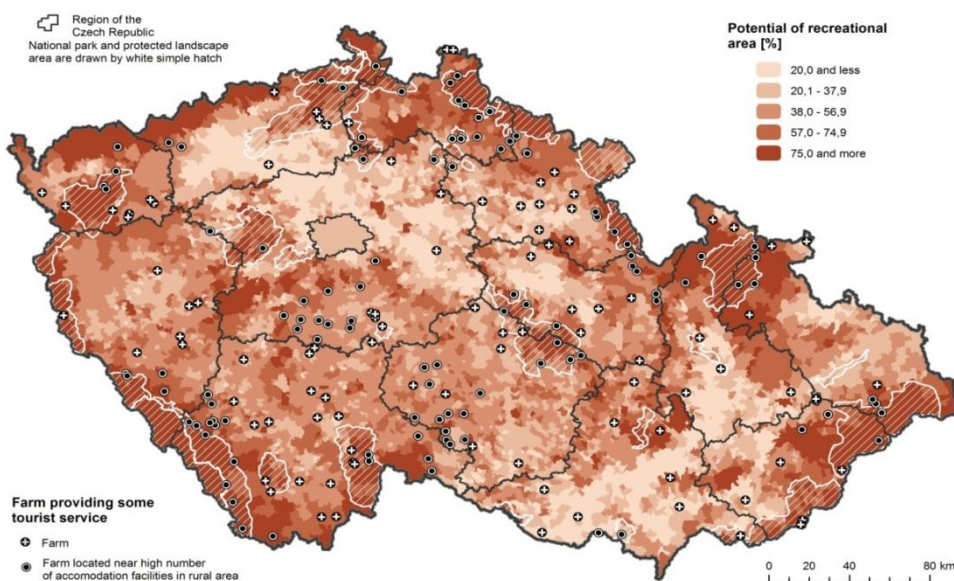
3.4 Geografie agroturismu v České republice

Jak poukazuje Konečný (2014) ve svém článku, agroturismus jako celek, má v České republice poměrně nízký význam a to zejména z důvodu následujících skutečností, týkajících se geografického prostoru v České republice, které zachycuje i níže uvedená mapa.

Busby a Rendle (2000) tvrdí, že vazba mezi agroturismem a zemědělstvím je stále slabší. Popisují přechod z cestovního ruchu na farmách na agroturistiku. Tento přechod nastane především u zemědělců, kteří začínají preferovat oblast cestovního ruchu na svých farmách, jakožto alternativní zdroj příjmů v zemědělství, nad primární zemědělskou činností. Tento přechod k modelu, kdy cestovní ruch je stěžejní částí podnikání a zemědělství spíše doplňkovou aktivitou využitou k diferenciaci a odlišení turistického produktu, je dlouhodobě pozorovaný v mnoha studiích viz například Nilsson (2002).

I přes pozorované oslabení vzájemného vztahu venkova a zemědělství, je podle Konečného (2014) spojení mezi agroturismem a venkovským prostorem v České republice velmi důležité. Blízkost měst však představuje výhodu pro farmy v podobě snadného přístupu klíčových subjektů poptávky po agroturismu. V blízkosti lze tedy očekávat rostoucí trend umístování farem v urbanizovaných oblastech České republiky.

Vazba agroturismu na venkovský prostor v ČR je silná, nicméně význam lokalizace farem v městském prostředí je vyšší, než jak by bylo možné předpokládat dle procentuálního zastoupení městského prostoru v rámci ČR. Periferní venkovské oblasti, které se vyznačují odlehlostí prostoru, nedostatkem zařízení a vysokou úrovní nezaměstnanosti, jsou méně atraktivní pro zemědělské podniky působící v oblasti cestovního ruchu, než rozvíjející se urbanizované území s největším rozvojovým potenciálem a dynamikou v České republice.

Obr. 3 Agroturismus v rámci potenciálu rekreačních ploch v ČR v roce 2012, zdroj: Potenciál rekreačních oblastí na základě ČSÚ (2012)

Podle zjištění Walforda (2001) jsou úspěšné zemědělské objekty rozmístěny v estetické a klidné krajině, kde neexistují žádné stopy po zemědělských činnostech. Konečný (2014) uvádí, že většina zachycených farem v České republice působí ve dvou nejvíce atraktivních oblastech pro turismus, a to v horské krajině s velmi příznivými podmínkami a v podhorské a vrchovinné krajině s příznivými přírodními podmínkami pro turismus. Dalším významným závěrem je, že agroturismus se soustřeďuje do krajiny se zachovalou přírodou s vysokou hodnotou a ekologickou stabilitou a zároveň jde o oblasti, které jsou již turisticky intenzivně využívány. (Vystoupil, 2006) Významnou roli v agroturismu hrají také chráněné krajinné oblasti (CHKO) a národní parky (NP), které jsou tradičně vnímány jako důležité prvky potenciálu cestovního ruchu v oblasti. Více než 50 % objektů agroturistiky se nachází v blízkosti CHKO.

Zvyšující se požadavky na principy ekoturistiky zaměřující se na minimalizaci dopadů cestovního ruchu na životní prostředí, kladou velké nároky na farmy zapojené do cestovního ruchu v kontextu jejich organizace a řízení. Obzvláště u farem na-

cházejících se v zachovalé přírodě v krajině s vysokou hodnotou ekologické stability – jedná se téměř o dvě třetiny z ukázkových farem. V případě organických farem jde o tři čtvrtiny soustředěných v těchto cenných oblastech, avšak existence ekofarem ještě nemusí nutně znamenat podporu a naplňování principů ekoturistiky.

4 Ukotvení podpory cestovního ruchu

4.1 Minulé programovací období 2007 – 2013

Podpora turismu potažmo venkovského turismu v minulém programovacím období 2007 – 2013 byla ukotvena v rámci řady programů, z nichž nejvýznamnější byly Regionální operační programy, Program rozvoje venkova a částečně i Integrovaný operační program a Programy přeshraniční spolupráce. Jednotlivé programy představovaly hlavní nástroje realizace Koncepce státní politiky cestovního ruchu České republiky v období 2007 – 2013. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [online])

Hlavním finančním zdrojem v oblasti cestovního ruchu se v tomto programovacím období, dle informací uveřejněných na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj ČR, stalo celkem sedm **Regionálních operačních programů (ROP)**, jež byly samostatně řízeny příslušnou Regionální radou daného regionu soudržnosti. ROP měly na cestovní ruch určenou většinou jednu prioritní osu, v níž je pokryto široké spektrum oblastí podpory. V rámci Regionálních operačních programů byly financovány zejména aktivity zaměřené na vybudování nebo obnovu základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu – například výstavba a rekonstrukce ubytovacích zařízení a turistických cest. Další oblasti byly určeny pro marketing cestovního ruchu.

Významným finančním zdrojem byl v tomto období rovněž **Program rozvoje venkova**, který je samostatně financován v rámci Společné zemědělské politiky EU z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Cestovní ruch je v tomto programu chápán jako příležitost pro diverzifikaci ekonomických aktivit na venkově, čímž významně přispívá k rozvoji nezemědělské produkce. Celkově bylo na podporu rozvoje cestovního ruchu v tomto programu alokováno v opatření 1.3 Podpora cestovního ruchu včetně veřejných a soukromých zdrojů cca 144, 8 mil EUR, ze kterých byly financovány projekty zaměřené zejména na budování rekreační infrastruktury a zajištění služeb pro pěší a vodní turistiku, lyžování, budování vinařských stezek a hipostezek. Je tedy zřejmá široce pojatá podpora venkovského turismu.

Integrovaný operační program je obecně zaměřen na zefektivnění fungování veřejné správy a lepší využití potenciálu území prostřednictvím národních systémových intervencí, přičemž cestovní ruch je zde chápán jako jedna z těchto intervencí. Posledním možným zdrojem byly **Programy přeshraniční spolupráce**. Tyto programy s 85% finanční podporou EU byly určeny pro neziskový sektor. Na každé státní hranici se finanční prostředky obou sousedních stran sloučily do jedné společné částky. Podíly podpory cestovního ruchu jsou zde diferencované dle jednotlivých společných pohraničních území.

4.2 Současné možnosti podpory cestovního ruchu 2014 – 2020

Uvedená kapitola udává základní přehled dotačních programů na podporu projektů v oblasti cestovního ruchu pro období 2014 – 2020. Byly identifikovány tyto dotační programy:

4.2.1 Integrovaný regionální operační program (IROP)

IROP je obdobou pro Regionální operační programy (ROP) a částečně pro Integrovaný operační program z období 2007 – 2013 a svými cíly na ně navazuje. Prioritou IROP je umožnění vyváženého rozvoje území. Cíle programu budou dosaženy snížením územních rozdílů, zkvalitněním infrastruktury a posílením konkurenceschopnosti v regionech. Tento program je určen pro všechny regiony ČR, výjimkou je hlavní město Praha, která má svůj vlastní program.

IROP se zaměřuje zejména na podporu realizace „tvrdých“ investičních projektů. V přeshraniční oblasti jsou jeho vhodným doplňkem programy navazující na Operační programy přeshraniční spolupráce z období 2007 – 2013, například ITERREG V-A Slovenská republika – Česká republika, ze kterých mohou být financovány obdobné projekty jako v IROP, ale musí obsahovat přeshraniční dimenzi. (Evropské strukturální a investiční fondy, [online])

Pro období 2014 – 2020 je v rámci IROP stanoveno 5 prioritních os:

Prioritní osa 1 - Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony

Prioritní osa 2 - Zkvalitnění veřejných služeb v území a podmínek života pro obyvatele regionů

Prioritní osa 3 - Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí

Prioritní osa 4 - Komunitně vedený místní rozvoj

Prioritní osa 5 - Technická pomoc (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [online])

Možnost využití IROP pro podporu cestovního ruchu dává **prioritní osa 3 Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí**, Specifický cíl 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního a přírodního dědictví. Smyslem je aktivizovat potenciál vyplývající z kulturního dědictví a přírodního bohatství, a tak přispět k vyváženému rozvoji regionů. Kulturní a přírodní dědictví ve vazbě na cestovní ruch představuje příležitost pro území se zhoršenými podmínkami pro jinou hospodářskou činnost, a proto reprezentuje jeden z vhodných typů ekonomicky udržitelných aktivit. Mezi typy financovaných aktivit tak patří například revitalizace kulturních památek ve vesnických a městských památkových rezervacích či revitalizace a zatraktivnění parků a zahrad u národních kulturních památek. Další možností je **prioritní osa 4 Komunitně vedený místní rozvoj**, Specifický cíl 4.1 Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality živo-

ta ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu. Mezi typy podpořených aktivit lze zařadit také revitalizace vybraných národních kulturních památek, zapsaných na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, revitalizace kulturních památek ve vesnických a městských památkových rezervacích, zatraktivnění parků a podobně.

Lze tedy konstatovat, že oproti minulému období 2007 – 2013 bohužel IROP **možnosti podpory projektů rozvíjejících cestovní ruch velmi omezuje**. (Integrovaný regionální operační program, [online])

4.2.2 Program rozvoje venkova 2014-2020

Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program také podporuje diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. Navržená alokace programu na roky 2014 až 2020 představuje 2, 28 miliard eur z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. (Program rozvoje venkova ČR, [online])

V současném období je vymezeno šest prioritních oblastí:

Priorita 1: Podpora předávání poznatků a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech

Priorita 2: Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů

Priorita 3: Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství

Priorita 4: Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím

Priorita 5: Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu

Priorita 6: Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech (Evropské strukturální a investiční fondy, [online])

Stěžejní prioritou pro rozvoj cestovního ruchu je **priorita 6 Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech**, Opatření 6.4 Podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností, **Podopatření 6.4.2 Podpora agroturistiky**. Smyslem dotačního programu a cílem tohoto titulu je usnadnit diverzifikaci do nezemědělských činností a stimulovat tak vytváření pracovních míst na venkově. Typické možnosti diverzi-

fikace představuje právě venkovská turistika neboli agroturistika. Podpora má vedle ekonomických přínosů pro příjemce dotace řadu dalších pozitivních faktorů pro venkov – umožňuje udržet pracovní místa a vytvářet nové pracovní příležitosti i pro nekvalifikované pracovní síly, napomáhá udržet zdroje i posílit ekonomický potenciál v regionu. Investiční projekty na diverzifikaci činností pro zemědělské subjekty v oblasti agroturistiky vedou k podpoře širšího využití zemědělských farem a využití venkovských brownfields. Mezi typy podpořených aktivit lze zařadit stavební obnovu, novou výstavbu malokapacitního ubytovacího zařízení či úpravu povrchů, náklady na výstavbu odstavných stání, nákup a výsadbu doprovodné zeleně. (Program rozvoje venkova ČR, [online])

Podpora agroturismu je v letech 2014 – 2020 jediným **přímým nástrojem** podpory turismu, z čehož plyne posílení agroturismu, coby produktu v rámci turismu v České republice. Podpora je určena pouze pro zemědělské podnikatele naplňující stanovená kritéria. V České republice doposud není plně rozvinuta venkovská turistika a není využit potenciál zemědělských farem v oblasti agroturistiky. Turistická infrastruktura a propagace v této oblasti neodpovídá standardům Evropské unie a doprovodné služby (ubytovací, stravovací, informační) mají nízkou úroveň. Zároveň však venkov v České republice má vysoký potenciál přírodního i kulturního dědictví. Na mnoha místech je tento potenciál nedoceněný a nevyužitý. (Program rozvoje venkova ČR, [online])

4.2.3 Národní program podpory cestovního ruchu (2010 – 2016)

Hlavním cílem Národního programu cestovního ruchu je vytvořit nástroj, který efektivním způsobem přispěje k podpoře cestovního ruchu. Jedná se o systémovou dotaci ze státního rozpočtu poskytovanou podnikatelským subjektům a od roku 2015 i obcím na vymezené aktivity podporující sociální cestovní ruch. Pro jednotlivé roky 2010 až 2016 jsou zavedeny **Podprogramy Cestování dostupné všem**. Cílem dotačního titulu je podpora tvorby nových produktů domácího cestovního ruchu s cílem snížení sezónnosti cestovního ruchu a vytvoření podmínek pro zajištění pracovních míst v podnicích cestovního ruchu po dobu celého kalendářního roku. Speciální důraz je kladen na začlenění nových cílových skupin do aktivit cestovního ruchu s upřednostněním těch cílových skupin, pro které je účast na cestovním ruchu obtížná (zdravotně postižení). Mezi typy podpořených aktivit lze řadit rekonstrukce či vybudování odpočívadel, center služeb pro turisty a hygienického zázemí pro pěší, cyklisty a handicapované turisty podél tras. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [online])

4.3 Srovnání minulého a současného období

Dle informací MMR ČR můžeme konstatovat, že nové programovací období 2014 – 2020 přinese nejen méně finančních prostředků, které budou moci způsobilí žadatelé čerpat, ale také podstatné změny ve struktuře operačních programů. Konečná alokace finančních prostředků je ve výši téměř 24 miliard eur. Nové pro-

gramovací období má za cíl především zjednodušit a optimalizovat administrativní postupy a zavádět srozumitelná pravidla. Stanovené cíle hospodářské a sociální soudržnosti vycházejí z cílů strategie Evropa 2020 a oproti minulému programovacímu období 2007 – 2013 došlo ke snížení ze tří cílů na dva – Investice pro růst a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. Tyto cíle budou naplňovány prostřednictvím Operačních programů, kterých bude oproti minulému období (25 OP) nově pouze 15. Podstatnou změnou je sloučení Regionálních operačních programů do tzv. Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), který bude v gesci Ministerstva pro místní rozvoj ČR, namísto stávajících regionů. Kromě IROP budou v rámci cíle Investice pro růst a zaměstnanost k dispozici i další tematické operační programy, například OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, OP ŽP, OP Doprava. V programovacím období 2014 – 2020 pokračují také programy, které zůstávají v gesci Ministerstva zemědělství ČR a to Program rozvoje venkova 2014 – 2020 a Program Rybářství 2014 – 2020. Dalším pozitivem je koncepce Jednotného metodického prostředí, které má zajistit stejná pravidla skrze celý systém a rozšířené fungování monitorovacího systému (zjednodušení administrativy). V programovacím období 2014 – 2020 narůstá význam Programu rozvoje venkova a Národních programů. Jak vyplynulo z předešlých kapitol, v České republice je turismus **podporován pouze nepřímo**.

5 Deskripce srovnávaných územních jednotek

5.1 Základní charakteristika srovnávaných krajů

Nejlidnatějším regionem ze všech sledovaných je Jihomoravský kraj, zároveň je největší i svou rozlohou a má nejvyšší hustotu zalidnění, která převyšuje celostátní průměr (133, 3 osob na km²) o 29 osob. Výrazně převyšuje republikový průměr také Zlínský kraj, který je ale zároveň svou rozlohou čtvrtým nejmenším krajem České republiky. Olomoucký kraj se přibližuje průměrné hustotě zalidnění za celou ČR. V rámci kraje jsou samozřejmě rozdíly, nejmenší hustotu obyvatel má okres Jeseník a Šumperk. Kraj Vysočina náleží k regionům nadprůměrné velikosti, pouze čtyři kraje mají větší plochu, ale z hlediska hustoty osídlení se řadí k méně lidnatým krajům České republiky, je třetím populačně nejmenším. Na 1 km² připadá 75 obyvatel, což je druhá nejnižší hodnota po Jihočeském kraji. A právě díky tomuto řídkému osídlení a nepřítomnosti těžkého průmyslu je Vysočina atraktivní svým poměrně nízkým znečištěním ovzduší, zdravými lesy, čistými a vodohospodářsky významnými vodními plochami a zdroji vody.

Tab. 2 Vstupní charakteristiky krajů, zdroj: Český statistický úřad

Kraj	Počet obyvatel	Rozloha (km ²)	Počet okresů	Hustota osídlení (osoby/km ²)	Podíl zemědělské půdy (%)
Jihomoravský	1 170 000	7 195	7	163	60
Zlínský	588 343	3 963	4	148	49
Olomoucký	636 356	5 267	5	121	54
Vysočina	510 209	6 796	5	75	60

Jihomoravský kraj má značný podíl zemědělské půdy z celkové výměry území, převyšuje i průměr ČR (54 %). Podíl orné půdy (50 % výměry) má zásadní význam pro hospodářskou orientaci velké části venkovského prostoru kraje. Hlavním důvodem jsou přírodní podmínky na území kraje – velké zastoupení ploch v nížinných polohách úrodných úvalů Dyjskosvrateckého a Dolnomoravského s pedologicky i klimaticky výhodnými podmínkami pro zemědělství. Zemědělská půda v kraji má navíc vysoký stupeň zornění převyšující průměr České republiky především na Vyškovsku a na Znojemsku. Šedesáti procent rozlohy kraje dosahuje podíl zemědělské půdy také v kraji Vysočina. Největší část zemědělské půdy tvoří orná půda (77 % výměry). I na Vysočině převyšuje procento zornění republikový průměr. Ve struktuře zemědělské půdy podle výrobních oblastí je v kraji nadprůměrně zastoupena zejména bramborářská oblast (92 %), čímž se kraj Vysočina odlišuje od podmínek v celé České republice. Pro svažitost a členitost terénu velké

části Zlínského kraje je obdělávání půdy obtížné. Z celkového půdního fondu kraje tvoří zemědělskou půdu 49 %.

5.2 Hodnocení cestovního ruchu v krajích

Níže uvedená tabulka uvádí zastoupení krajiny typické pro sledované kraje z hlediska funkčně – prostorového využití území pro cestovní ruch dle Vystoupila (2006). Za venkovskou krajinu s průměrnými předpoklady pro cestovní ruch považujeme obce s podílem rekreačních ploch mezi 20 a 49, 9 % a za venkovskou krajinu s velmi příznivými předpoklady pro CR obce s podílem rekreačních ploch od 50 do 100 %. Venkovská krajina s průměrnými předpoklady je dle Vystoupila (2011) typická nízkou mírou vybavenosti obcí ubytovacími zařízeními. V téměř 80 % obcí nenalezneme žádné ubytovací zařízení, v ostatních obcích převažují malá až velmi malá střediska cestovního ruchu.

Tab. 3 Funkčně – prostorové využití území ve sledovaných krajích, zdroj: Vystoupil (2006)

Typ krajiny	JMK	Zlínský kraj	Olomoucký kraj	Kraj Vysočina
Venkovská krajina s <i>průměrnými</i> předpoklady pro CR	41 %	19 %	22 %	57 %
Venkovská krajina s <i>velmi příznivými</i> předpoklady pro CR	33 %	31 %	33 %	x
Venkovská krajina s <i>minimálními</i> předpoklady pro CR	15 %	x	19 %	33 %
Horská krajina	1 %	31 %	19 %	5,5 %
Urbanizované plochy	11 %	13 %	7,1 %	3,6 %

Nejvyšší zastoupení má krajina **s průměrnými předpoklady** pro cestovní ruch v Jihomoravském kraji a v kraji Vysočina a venkovská krajina **s velmi příznivými předpoklady** pro cestovní ruch v Jihomoravském a Olomouckém kraji.

5.2.1 Lokalizační předpoklady

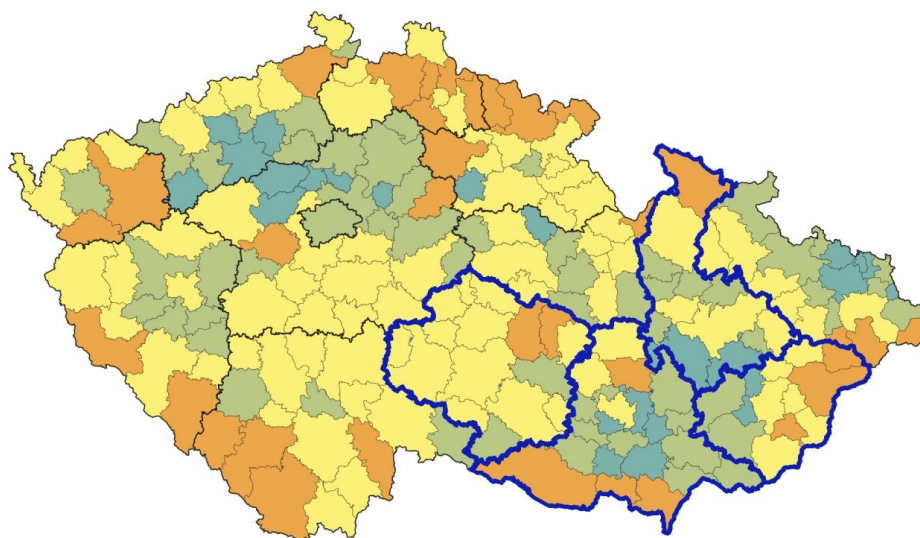
Přírodní předpoklady

Hodnotící kritéria přírodní atraktivity území, která zachycuje následující mapa, jsou dle Vystoupila (2006) definována takto:

- Přítomnost národních parků,
- přítomnost chráněných krajinných oblastí,
- přítomnost významných jeskyní,
- struktura využití území,
- lázeňská místa,
- památky UNESCO.

Jednotlivé kategorie jsou popsány v legendě a v mapě jsou vizualizovány barevným rozlišením.

V Jihomoravském kraji můžeme pozorovat nejvyšší zastoupení oranžových ploch. Jde o obce s rozšířenou působností Břeclav, Mikulov, Znojmo a Blansko. Na území ORP Znojmo se rozkládá jeden ze čtyř národních parků České republiky, a to NP Podyjí. Do správního obvodu ORP Mikulov náleží CHKO Pálava a v ORP Blansko jsou situovány jeskyně mezinárodního významu – CHKO Moravský kras. Jihomoravský kraj také vyniká druhým nejvyšším počtem maloplošných chráněných území v rámci České republiky. Mezi významná místa s potenciálem pro venkovský cestovní ruch tak patří CHKO Moravský kras, NP Podyjí, biosférické rezervace UNESCO Dolní Morava, biosférická rezervace Bílé Karpaty a vinařská oblast Morava. (Program rozvoje Jihomoravského kraje 2010 - 2013).

Obr. 4 Přírodní atraktivita území podle kritérií, zdroj: Vystoupil (2006)

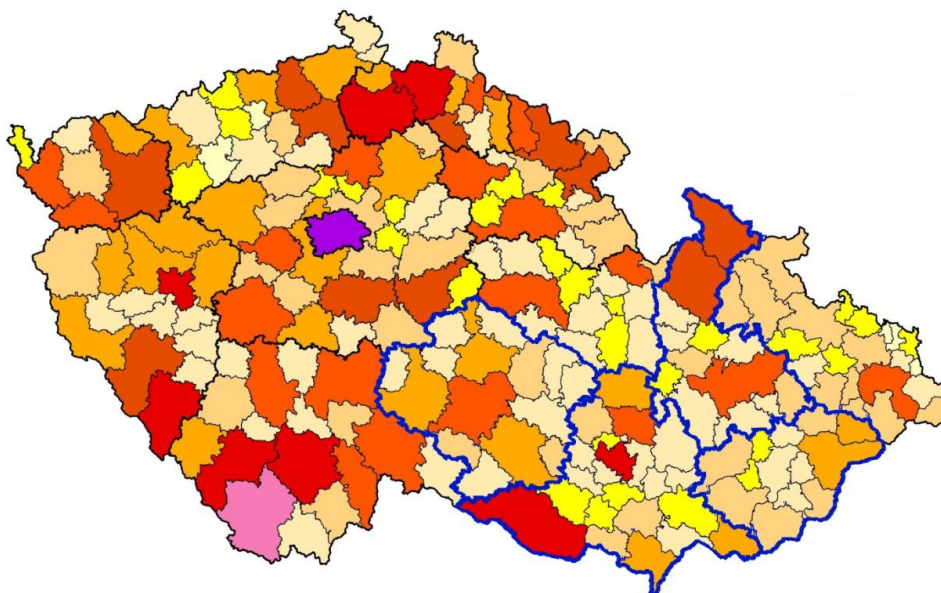
	Přítomnost národního parku nebo lázeňského místa mezinárodního významu nebo jeskyní mezinárodního významu, resp. přírodních památek UNESCO
	Přítomnost CHKO nebo lázeňských míst národního a regionálního významu, zastoupení lesů minimálně 40 % z rozlohy území
	Přítomnost lázeňských míst lokálního významu, zastoupení lesů minimálně 30 % z rozlohy území
	Ostatní oblasti

V kraji Zlínském jsou označeny oranžovou barvou tři správní obvody ORP – Vsetín, Rožnov pod Radhoštěm a Luhačovice. Město Luhačovice je velice známé a vyhlášené díky lázeňství mezinárodního významu. Přes správní obvody Vsetín a Rožnov pod Radhoštěm se rozkládá CHKO Beskydy. Turisticky atraktivní jsou zejména maloplošná chráněná území. V CHKO Beskydy jde například o přírodní rezervaci Radhošť, Pulčín – Hradisko (skalní bloky) nebo známé turistické cíle, jako jsou vrcholy Vsetínských vrchů Cáb. Ve Zlínském kraji se nachází nejvíce chráněných krajinných území v rámci České republiky. Velmi významná je CHKO Bílé Karpaty (na mapě označena žlutě), která zároveň patří mezi biosférické ob-

lasti UNESCO. K turisticky nejvděčnějším lokalitám Bílých Karpat patří NPR Javořina a Velký Lopeník. Oranžová barva v rámci Olomouckého kraje poukazuje ve správních obvodech ORP Jeseník a Králíky na hojně navštěvovaná CHKO Jeseníky s nejrozlehlejším moravským rašeliništěm Rejvíz s Vysokým vodopádem, vodní nádrží a elektrárnou Dlouhé Stráně. Zajímavé jsou i lužní lesy v CHKO Litovelské Pomoraví s mnohými ohroženými druhy rostlin i živočichů. Nachází se tady také celá řada jeskyní – Javoříčské, Mladečské a Zbrašovské aragonitové jeskyně.

Na Vysočině se přírodně atraktivní lokality nejčastěji váží na tzv. maloplodá zvláště chráněná území, jichž bylo v kraji vyhlášeno 170. V CHKO Žďárské vrchy patří k vyhledávaným například národní přírodní rezervace Dářko a Radotínské rašeliniště či přírodní památky Devět skal a Milovské perníčky. (Návrh rajonizace cestovního ruchu ČR, 2007)

Výše uvedená tvrzení o přírodních atraktivitách a potenciálu pro cestovní ruch se shodují i s výsledky Bíny (2010), který ve své práci analyzuje potenciál cestovního ruchu v České republice.

Obr. 5 Celkový potenciál cestovního ruchu za obvody ORP v bodovém vyjádření, zdroj: Bína (2010)

do 245	1250-1495
250-495	1500-1745
500-745	1750-1995
750-995	2580
1000-1245	6120

Bína (2010) seskupil segmenty potenciálu cestovního ruchu do dvou klíčových potenciálů, jimiž jsou:

- a) potenciál atraktivit cestovního ruchu
- b) potenciál ploch a linií ovlivňujících cestovní ruch

Zatímco atraktivita cestovního ruchu jsou reálným vyjádřením cílů návštěvníků regionu – hrady, zámky, lázeňská místa, ale i přírodní pozoruhodnosti jako jeskyně a skalní města, druhý sektor je vyhraněně potenciální. Neupíná se na konkrétní objekty, nýbrž na širší územní předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Vychází z toho, že různé plochy mají různý obecný význam pro cestovní ruch. Nejnázornější je to v případě krajinných typů, které hrají významnou roli pro přírodně orientovaný cestovní ruch a rekreaci – od nejhodnotnějšího horského typu po nejméně hodnotný nížinný bezlesý typ. Ale mezi plochy s obecně podporujícím vlivem na cestovní ruch lze řadit i zóny v blízkosti sjezdů z dálnic a rychlostních silnic, protože zvyšují kvalitu dálkové dostupnosti území.

Kulturně historické předpoklady

Vedle klasických historických objektů, jako jsou zámky, hrady, církevní a technické památky, je kulturní nabídka tří sledovaných krajů (Jihomoravský, Zlínský, Olomoucký kraj) v porovnání s ostatními regiony České republiky obohacena o typické zvyky, lidové tradice a slavnosti. Na území Jihomoravského kraje je to typický folklór a fenomén vinařství. V Jihomoravském kraji se také vyskytuje velké množství nehmotných kulturních aktivit, dvě z nich jsou dokonce zapsány organizací UNESCO na seznam Mistrovských děl ústního a nehmotného dědictví lidstva. V prvním případě se jedná o Jízdu Králů, která bývá provozována zejména v obcích na Slovácku. Ve druhém případě se jedná o mužský lidový tanec verbuňk, jehož lokalizace je také směřována do turistické oblasti Slovácko. (Program rozvoje cestovního ruchu Jihomoravského kraje na období 2014-2020, [online])

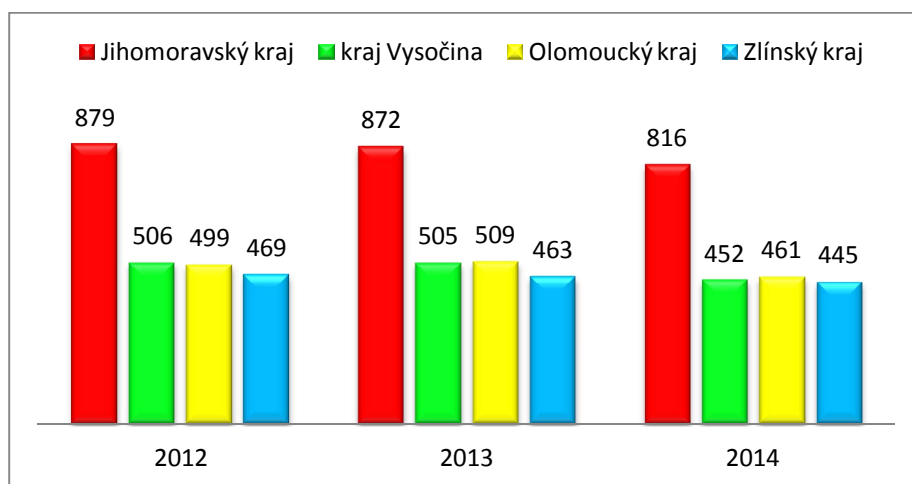
Ve Zlínském kraji navazují na tradice a prezentace bohatých lidových zvyklostí prostřednictvím festivalů a slavností. Řada těchto akcí má celostátní a mezinárodní význam – například Jízda králů ve Vlčnově nebo Festival masopustních tradic ve Strání, Fašaňk či Vizovické Trnkobraní. Venkovské tradice a kulturu spojenou především se specifickým etnografickým prostředím Valašska a Hané dokumentují skanzeny v Rožnově pod Radhoštěm (nejvýznamnější skanzen v ČR) a ve Velkých Karlovicích.

Taktéž Olomoucký kraj má předpoklady pro turistické využití jako region s bohatou kulturní a folklórní tradicí, nabídkou významných památek a krajinnou různorodostí. O zachování lidových zvyků na Hané se starají desítky národopisných a tanečních souborů, pořádají se folklórní přehlídky a festivaly v Náměšti na Hané. (Statistická ročenka Olomouckého kraje 2014, [online])

Kraj Vysočina již není po této stránce tak výrazný, jako předešlé, ale i tady můžeme najít regiony, zejména Horácko a Podhorácko, kde se udržují tradice dodnes živé. V kraji se nachází tři lokality, které byly zapsány na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, což je nejvíce ze všech krajů ČR. Jedná se o Telč (historické jádro města), Žďár nad Sázavou (barokní poutní kostel sv. Jiří z Nepomuku na Zelené hoře) a Třebíč (židovská čtvrť). (Statistický ročenka kraje Vysočina 2014, [online])

5.2.2 Realizační předpoklady

Realizační podmínky chápe Vystoupil a kol. (2005) jako dopravní předpoklady, tedy dopravní síť a prostředky, což patří mezi základní podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Stěžejní význam však v této práci bude věnován materiálně-technickým předpokladům, jež představují zařízení, díky nimž je umožněn a podporován rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti. Mezi tato zařízení patří mimo stravovací, zábavná a kulturní zejména ubytovací zařízení.

Obr. 6 Vývoj počtu HUZ v letech 2012 až 2014, zdroj: Český statistický úřad

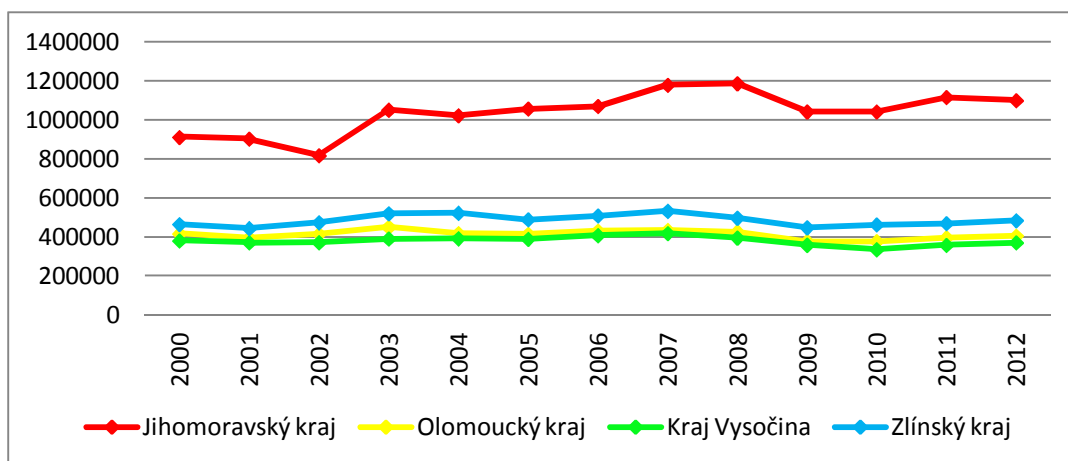
V období 2012 až 2014 poukazují výsledky šetření ČSÚ na to, že dochází ve sledovaných krajích ke snižování počtu hromadných ubytovacích zařízení. Nejvyšší počet HUZ se nachází v Jihomoravském kraji a naopak nejméně ve Zlínském kraji. Zatímco v Jihomoravském kraji v roce 2015 ubytovací služby nabízelo celkem 815 zařízení, v ostatních krajích se jednalo o rozmezí 450 až 470 zařízení. Z hlediska rozmístění atraktivit cestovního ruchu je patrná tendence územní koncentrace turistických zařízení a infrastruktury (ubytovacích a stravovacích zařízení) do několika **nejvýznamnějších středisek, měst a rekreačních obcí**. Ubytovací zařízení se převážně vyskytují ve městech, nikoli ve venkovských oblastech, a to především v **turisticky navštěvovaných okresech**. Za Jihomoravský kraj lze jmenovat Břeclav a Znojmo, za Zlínský kraj zejména Vsetín a Zlín, v Olomouckém kraji jde o okres Šumperk

a Jeseník a v kraji Vysočina lze hovořit o okrese Žďár nad Sázavou zejména díky letní a zimní pobytové turistice v horských oblastech.

Počet ubytovacích zařízení celkově ve všech sledovaných krajích, stejně jako v celé České republice, v posledních letech nijak dramaticky neroste. Spíše dochází ke změně struktury a zejména výrazné změně kvality ubytovacích kapacit formou rekonstrukcí a rozšiřování nabídky služeb. Z posledního vývoje výstavby hromadných ubytovacích zařízení lze vidět trend umísťování zařízení do míst vysoce atraktivních a tradičních lokalit, které mají přímou vazbu na hlavní druhy a formy cestovního ruchu. Kromě tohoto trendu se začínají však objevovat i nová ubytovací zařízení ve zcela nových lokalitách, vázaná například na nově vznikající sportovní aktivity, zážitkové produkty, cykloturistiku nebo venkovskou turistiku.

5.2.3 Návštěvnost krajů

Celkový pohled na vývoj počtu návštěvníků čtyř krajů v letech 2000 až 2012 přináší následující graf, odkud je možné vidět výrazné odlišení Jihomoravského kraje, oproti ostatním sledovaným. Jihomoravský kraj je tak nejvíce navštěvovaným ze všech sledovaných, je po Praze dlouhodobě druhým nejnavštěvovanějším krajem České republiky. Kraj Olomoucký, Vysočina a Zlínský se počty návštěvníků v tomto období přibližují. Zatímco v Jihomoravském kraji v roce 2003 překročil počet návštěvníků 1 milion, ostatní kraje se pohybovaly v rozmezí 300 až 500 tisíc návštěvníků.

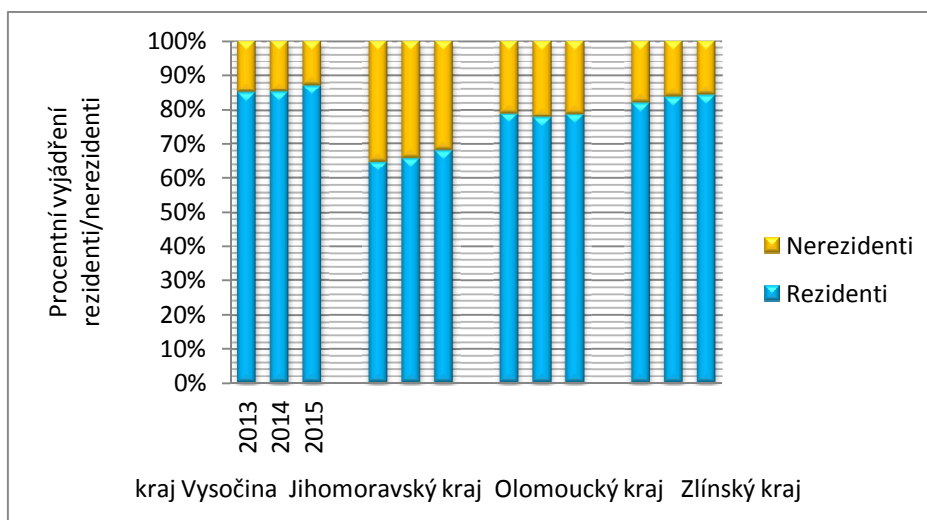

Obr. 7 Vývoj návštěvnosti v krajích v letech 2000 – 2012, zdroj: Český statistický úřad

Z grafu jsou také patrné propady turistické návštěvnosti, které postihly celou Českou republiku v roce 2003 a 2009. Rok 2003 byl v oblasti turismu vyloženě špatný kvůli rozsáhlým záplavám. Průběh roku 2009 potvrzuje v reálném vývoji cestovního ruchu očekávané důsledky hospodářské krize. Národní statistiky příjezdů hostů do jednotlivých regionů přinášejí doklady o poklesu návštěvnosti, příjmů z cestovního ruchu, ale také zhoršení ekonomických výsledků participujících od-

větví na turismu. Hospodářská skutečnost roku 2009 ruku v ruce s obecným dlouhodobým trendem poklesu podílu sektoru cestovního ruchu na HDP zapříčinila, že se v roce 2003 pohyboval na úrovni 3,4 % HDP a v roce 2009 se dle ČSÚ nacházel na hodnotě 2,6 % HDP. Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních se v krajích České republiky postupně vzpamatovává z důsledků krize a propadu návštěvnosti a v posledních letech se dostává zhruba na úroveň „předkrizových“ let 2007 – 2008.

Následující graf zachycuje vývoj počtu hostů v rozdělení na rezidenty a nerezidenty v období let 2013 až 2015 v jednotlivých krajích. Největší podíl cizinců (nerezidentů) na celkovém počtu hostů byl zaznamenán v daných letech v Jihomoravském kraji. Naopak nejnižší počet návštěvníků nerezidentů cestuje na Vysočinu. Vysočina dlouhodobě patří v mezikrajském srovnání k regionům, kam návštěvníci ze zahraničí velmi často nemíří. Klíčovými návštěvníky regionů České republiky jsou tedy i přes mírně optimistický vývoj počtu zahraničních návštěvníků v ostatních krajích stále domácí návštěvníci, kteří budou vždy hlavní.

Obr. 8 Vývoj počtu hostů – rezidenti/nerezidenti v letech 2013 – 2015 v jednotlivých krajích, zdroj: Český statistický úřad

5.3 Vymezení venkovského prostoru v jednotlivých krajích

Pro zhodnocení rozvoje venkovského turismu na území krajů je potřeba uvést vymezení venkovského prostoru na tomto území. Pro tyto účely byla zvolena upravená republiková varianta pro vymezení venkova. Jednotné vymezení venkova využitě pro porovnání krajů bylo stanoveno následovně: Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností. (ČSÚ, [online])

Největší počet obcí ve venkovském prostoru se nachází v Jihomoravském kraji a v kraji Vysočina. Současně v těchto krajích také žije největší podíl obyvatel ve venkovském prostoru. V kraji Vysočina podle zvolené varianty vymezení venkova připadalo na venkovský prostor více než 95 % obcí, které zaujímaly téměř 83 % rozlohy kraje. Ve venkovském prostoru však žilo pouze necelých 44 % populace kraje. Pro Vysočinu je charakteristický velmi vysoký podíl obcí venkovského typu. Téměř všechny obce ve venkovském prostoru mají hustotu zalidnění menší než 100 osob na 1 km², z nichž více než tři čtvrtiny celkového počtu patří do kategorie s hustotou zalidnění do 49 osob na 1 km² a necelá pětina má hustotu zalidnění 50 až 99 osob na 1 km². Pro kraj Vysočina je typické mimořádně vysoké zastoupení nejmenších obcí do 199 obyvatel. Tyto obce tvořily ke konci roku 2008 více než polovinu všech obcí venkovského prostoru na Vysočině. (Postavení venkova v kraji Vysočina, 2009)

Tab. 4 Vymezení venkovského prostoru a venkovských obcí v jednotlivých krajích, zdroj: Český statistický úřad

Kraj	Počet obcí celkem	Počet obcí ve venkovském prostoru	Podíl venkovským obcí (%)	Počet obyvatel žijících ve venkovských obcích	Podíl obyvatelstva venkovských obcí (%)
Jihomoravský	673	647	96	507 000	44
Zlínský	307	274	89	235 337	40
Olomoucký	399	351	88	220 605	34
Vysočina	704	668	95	224 491	44

Sídelní struktura Jihomoravského kraje je výsledkem historického vývoje osídlení území, jehož základním rysem je vyšší počet malých venkovských sídel, nižší počet velkých měst a významná úloha malých a středních měst. V jihomoravském kraji bylo ve venkovském prostoru 119 obcí s počtem obyvatel do 199 a v těchto obcích žilo pouze 3 % z obyvatel žijících v obcích venkovského prostoru. Naproti tomu obcí s počtem obyvatel vyšším než 2000 bylo 56 a v těchto obcích ovšem žila téměř jedna třetina z obyvatel žijících v obcích venkovského prostoru. (Postavení venkova v Jihomoravském kraji, 2009)

Zlínský a Olomoucký kraj se podílem obcí ve venkovském prostoru přibližují. Zatímco ve Zlínském kraji podíl venkovských obcí na celkové rozloze kraje představuje 73 %, v Olomouckém kraji jejich rozloha zaujímá pouze 7,4 % celkové rozlohy kraje. Z toho vyplývá, že hustota zalidnění je ve venkovském prostoru podstatně nižší (59,5 osob na km²) než v městském. Nejvíce obcí venkovského prostoru je zařazeno do skupiny obcí s hustotou zalidnění 50 – 99 osob na 1 km². Většina obcí severních okresů venkovského prostoru se začlenila do skupiny s nejnižší hustotou zalidnění tj. do 49 obyvatel na 1 km². (Postavení venkova v Olomouckém kraji, 2009) Ve Zlínském kraji v závislosti na hustotě obyvatel převládají ve venkovském

prostoru kraje obce s hustotou 50 až 99 osob na km² (125 obcí), následuje 57 obcí s hustotou 100 až 149 osob na km² a stejný počet obcí má nižší hustotu než 50 osob na km². Do kategorie 150 – 299 obyvatel/km² spadá 31 obcí.

6 Systém podpory cestovního ruchu prostřednictvím PRV ČR

6.1 Fungování Společné zemědělské politiky ve vztahu k rozvoji venkova

Jak se uvádí na webových stránkách Ministerstva zemědělství ČR, kořeny Společné zemědělské politiky EU (SZP EU) lze hledat v 50. letech 20. století v Západní Evropě, která měla po válce nevykonné a ochromené zemědělství s nejistými dodávkami potravin. Proto byl zpočátku v rámci SZP kladen důraz na podporu vyšší zemědělské produkce, stálou dostupnost potravin spotřebitelům a životaschopnost zemědělství. Rozvoj venkova nebyl v prvních desetiletích SZP nijak zohledňován.

Prvním náznakem zájmu o venkov byly výsledky Earth Summitu v Rio de Janeiru v roce 1992, kdy se společnost začala více zajímat i o udržitelnost zemědělství z hlediska životního prostředí, což je v rámci SZP významný mezník. Avšak až Agenda 2000 z roku 1997 znamenala první záměr na zpracování kompaktní politiky rozvoje venkova a změnu financování SZP – byl zvýšen objem prostředků na rozvoj venkova, naopak objem finančních prostředků na SZP omezen finančním stropem. V roce 2002 byla formulována tzv. průběžná zpráva o stavu SZP, jejíž význam pro rozvoj venkova spočíval v posílení významu politiky rozvoje venkova a zvýšení objemu finančních prostředků na ni určených včetně ochrany krajiny.

Finance na rozvoj venkova bylo možné v ČR čerpat již před vstupem do EU, a to z programu SAPARD, což byl předvstupní fond EU. Po přistoupení do EU byl v ČR program SAPARD nahrazen OP Zemědělství (2004 – 2006), který měl v prioritě II. kotven rozvoj venkova, rybářství a odborné vzdělávání. Pro období 2007 – 2013 byl realizován Program rozvoje venkova ČR, který byl financován z nově vytvořeného Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a rozvoj venkova řešil v rámci opatření osy III., Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova (18 % objemu financí z Programu) a osy IV Leader (5 %).

Program rozvoje venkova ČR je platný i pro období 2014 – 2020, avšak rozvoj venkova bude oproti minulému období mírně upozaděn (respektive mu bude odebrána část financí). Druhý pilíř SZP – rozvoj venkova – bude i v nynějším programovém období 2014 – 2020 financován prostřednictvím Programu rozvoje venkova. Program rozvoje venkova bude financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a kofinancován z národního rozpočtu. Společně s národním spolufinancováním pak bude celkový rozpočet PRV činit cca 3, 042 mld. EUR. Přesto však finanční prostředky nedosahují výše alokace předchozího programového období. Snížení prostředků se tak odráží i v cílení podpor PRV a jejich doplňkovosti z dalších operačních programů. (eAgri, [online])

6.2 Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) patří v programovacím období 2007 - 2013 i v současném období 2014 – 2020 mezi nejdůležitější finanční nástroje podpory komplexního rozvoje venkova. V České republice je jeho realizace plně v kompetenci Ministerstva zemědělství ČR. (eAgri, [online])

Fond má za cíl zlepšovat konkurenceschopnost odvětví zemědělství a lesnictví, životní prostředí a stav krajiny, kvalitu života ve venkovských oblastech a v neposlední řadě také podporu diverzifikace venkovského hospodářství. Tyto cíle naplňuje v rámci čtyř os. Podpora cestovního ruchu na venkově je zahrnuta v rámci osy III. Česká republika dostala na základě rozhodnutí Evropské komise v září 2006 pro období 2007 – 2013 na rozvoj venkova 2, 8 miliardy Eur (asi 80 miliard korun). Kromě evropských finančních prostředků bylo na tuto podporu vyhrazeno cca 20 mld. Kč z národních zdrojů. (eAgri, [online])

6.3 Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova České republiky (PRV) je nástrojem pro získání finanční podpory poskytované Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Byl zpracován v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 a prováděcími pravidly uvedené normy. PRV vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova ČR (NSPRV), blíže specifikuje strategie v jednotlivých osách stanovených tímto plánem a tak zajišťuje jeho efektivní realizaci. (Program rozvoje venkova ČR, [online]) Řídícím orgánem PRV je Ministerstvo zemědělství ČR, zprostředkujícím subjektem Státní zemědělský intervenční fond (SZIF). Základní struktura PRV se v období 2007 – 2013 dělila do čtyř os:

Osa I.: Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Osa II.: Zlepšení životního prostředí a krajiny

Osa III. : Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Osa IV.: Leader (Program rozvoje venkova ČR, [online])

Oblast cestovního ruchu pokrývá **Osa III.**, která se dále člení na **tři priority** a její relativní váha na finanční alokaci z EAFRD činí 16, 95 %. Celkový rozpočet na období 2007 – 2013 u Osy III. byl vyčíslen na 641, 8 mil. EUR, z toho již bylo k 31. 12. 2013 celkem 454, 6 mil. EUR proplaceno (71 % rozpočtu). Tato osa si klade za cíl podporovat rozvoj životních podmínek na venkově a diverzifikaci ekonomických aktivit. Finanční podporu v rámci cestovního ruchu je možné žádat i v Ose IV Leader, která je specifická tím, že o ni mohou žádat pouze místní akční skupiny (MAS).

Stěžejní pro tuto práci je **opatření 1.3 Podpora cestovního ruchu**, které rozvíjí aktivity zaměřené na podporu rozvoje cestovního ruchu na venkově, zejména ve

spojení s využitím přírodního a kulturního dědictví oblasti. Cílem je vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky, zejména v oblasti využití potenciálu zemědělských farem v agroturistice. Opatření je dále děleno do dvou záměrů (SZIF, [online]):

Záměr a)

Dotace je určena na vybudování rekreační infrastruktury a rekreačních zařízení, dále zajištění služeb pro pěší turistiku, vodáctví, budování a značení pěších tras, vinařských stezek, odpočinkových míst, hipostezek, nákup a výstavba doprovodné zeleně.

Záměr b)

V rámci tohoto záměru je podporována zejména výstavba malokapacitních ubytovacích a stravovacích zařízení, půjčoven sportovního vybavení a objektů a ploch pro sportovně rekreační využití. Podpora je stejně jako u bodu a) poskytována formou přímé nenávratné dotace. Předkládaná práce se podrobně zabývá pouze **záměrem b)**, záměr a) je tedy z následující analýzy a zhodnocení podpory vynechán.

Projekty mohou být realizovány v **obcích do 2000 obyvatel** na území České republiky.

Příjemcem podpory **může** být (SZIF, [online]):

- Zemědělský podnikatel – fyzická i právnická osoba,
- nezemědělský podnikatel pouze pokud činnost zahajuje, nebo má kratší než dvouletou historii,
- neziskové organizace (včetně zájmových sdružení a spolků) s právní subjektivitou (ty však pouze v záměru a).

Žadatelem nesmí být (MZE ČR, [online]):

- Obec, svazek obcí,
- státní podnik,
- zahraniční fyzická osoba, která nemá trvalé bydliště na území ČR, ani zahraniční právnická osoba, která nemá sídlo na území ČR,
- v případě záměru b) jím nesmí být nezisková organizace.

Podmínky poskytnutí podpory (MZE ČR, [online]):

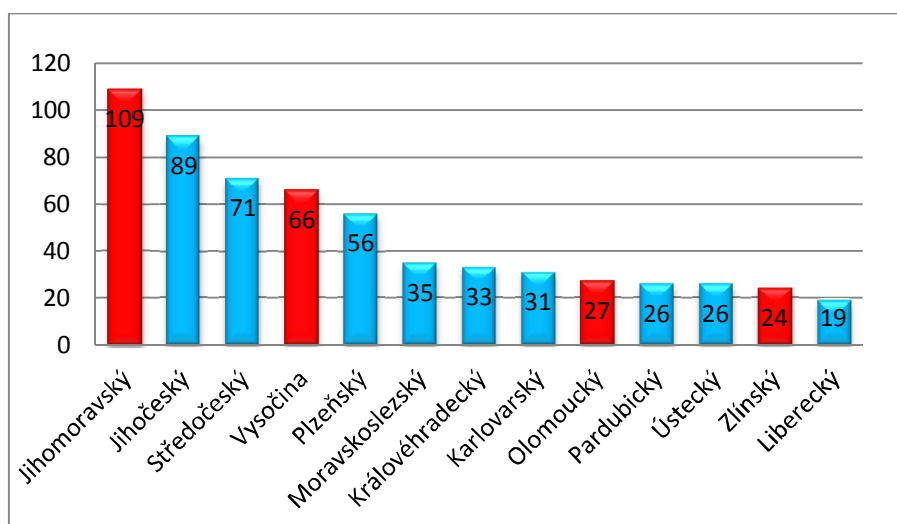
- Podpora je poskytnuta na základě předloženého projektu v souladu s platnou právní úpravou,
- pro každý schválený projekt se může použít pouze jeden zdroj financování EU,
- projekt byl posouzen z hlediska vlivu na životní prostředí (pokud tak vyžaduje zákon č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí),

- nejedná se o ekonomickou aktivitu,
- rekreační zařízení, koupaliště a plovárny pro veřejné využití, včetně odpovídajícího zázemí, hřiště, jízdárny a jiná rekreační zařízení, budou průkazně přístupná veřejnosti.

7 Analýza podpory cestovního ruchu prostřednictvím podpořených projektů v rámci PRV

7.1 Postavení sledovaných krajů v rámci ČR

Tato kapitola se zabývá vstupním zhodnocením databáze všech podpořených projektů v rámci Programu rozvoje venkova, Osy III., Opatření 1.3 Podpora cestovního ruchu, záměr b) v minulém programovacím období 2007 až 2013. Nejdříve byl soubor zhodnocen v rámci celé České republiky pro zjištění podílu sledovaných krajů na finanční alokaci. Celkově bylo podpořeno **612 projektů** a finanční podpora přesahovala **2 mld. korun**. Následující graf zachycuje počty projektů v jednotlivých krajích České republiky, sledované území je zvýrazněno červenou barvou.

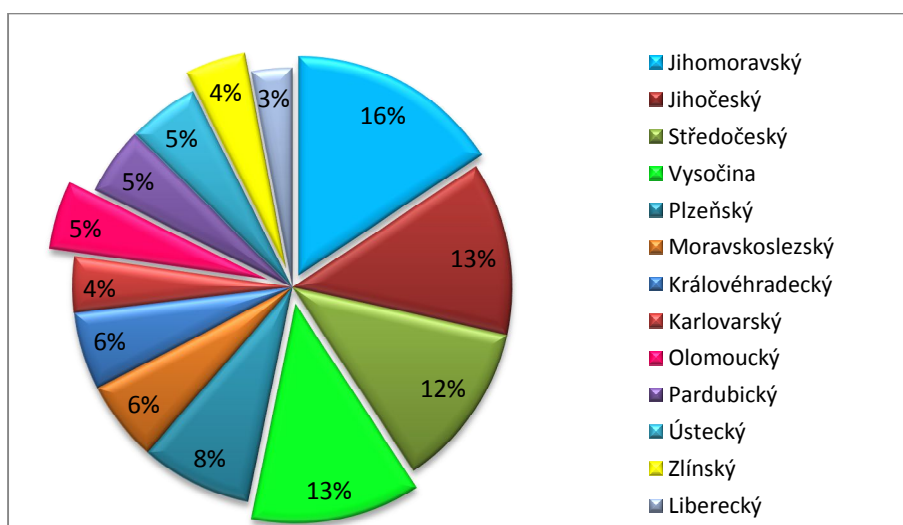

Obr. 9 Srovnání počtu projektů v krajích ČR, vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že nejvíce projektů bylo schváleno v rámci jednoho z hodnocených krajů - **Jihomoravského kraje** (109 projektů). Rozsah Jihomoravského kraje na alokované částce podpory byl největší ze všech krajů a dosahoval téměř 16 %. **Kraj Vysočina** se v rámci krajů ČR nachází v počtu projektů na **čtvrtém místě** hned za Jihočeským a Středočeským krajem. Tyto tři kraje se výší podpory podobaly a blížily se ke třinácti procentnímu podílu na celkové alokaci. Oproti tomu kraje **Zlínský** a **Olomoucký** náležely ke krajům s **nejméně projekty a nejnižší podporou**. Zlínský kraj byl dokonce předposlední v rámci všech krajů. Méně projektů už bylo realizováno jen na území kraje Libereckého. Také podíl na

finančních prostředcích byl u těchto krajů nejmenší a dosahoval pouze necelých **pěti procent**.

V rámci **osmi krajů** bylo nejvíce projektů schváleno v **průběhu 17. výběrového kola**, které probíhalo na konci roku 2012. Šlo o kraje Královéhradecký, Liberecký, Pardubický, Plzeňský, Středočeský a tři hodnocené kraje **Jihomoravský, Olomoucký a Vysočina**. Ve čtvrtém sledovaném kraji Zlínském bylo nejvíce projektů schváleno v rámci 4. a 17. výběrového kola (stejný počet projektů). Odlišoval se také kraj Ústecký, kde se jednalo o 4. a 13. výběrové kolo. U tří zbylých krajů proběhlo čerpání podpory na nejvíce projektů v rámci 2. kola příjmu dotací (Jihočeský, Karlovarský, Moravskoslezský).

Obr. 10 Podíl všech krajů ČR na celkové podpoře dle výše financí, vlastní zpracování

Nejvyšší podporu kraje získaly ve většině případů v kole, kde bylo schváleno také nejvíce projektů, avšak u čtyř krajů byla alokovaná částka vyšší u jiných kol s méně projekty. U kraje Karlovarského, Pardubického a sledovaného Olomouckého došlo k nejvyšší míře podpory v 10. kole a u Plzeňského kraje v 7. příjmu dotací.

Tab. 5 Přepočet na 1 000 km² a 100 000 obyvatel, vlastní zpracování

Kraj	Počet projektů	Přepočet na 1000 km ²	Přepočet na 100 tisíc obyvatel	Finance (mil. Kč)	Přepočet na 1000 km ²	Přepočet na 100 tisíc obyvatel
Jihomoravský	109	15	9	316,5	43,9	27,1
Vysočina	66	10	13	251,8	37,1	49,4
Zlínský	24	6	4	90,1	22,8	15,3
Olomoucký	27	5	4	101,1	19,2	15,9

Jak již bylo zmíněno v kapitole 5.1 Základní charakteristika srovnávaných krajů, sledované kraje se liší svojí rozlohou i počtem obyvatel, proto byl soubor počtu projektů i výše finanční alokace přepočtena na 1 000 km² a na 100 000 obyvatel, jak uvádí výše uvedená tabulka č. 5. Po přepočtení počtu projektů na tisíc kilometrů čtverečních se pořadí změnilo pouze u Zlínského a Olomouckého kraje. V případě přepočtu počtu projektů na 100 tisíc obyvatel vystoupil do popředí kraj Vysočina a Zlínský společně s Olomouckým krajem se vyrovnaly. Pořadí zůstalo stejné i po přepočtení celkové alokované částky v jednotlivých krajích na tisíc kilometrů čtverečních, avšak při přepočtu na sto tisíc obyvatel se výrazněji odlišil kraj Vysočina.

7.2 Souhrnný soubor projektů hodnocených krajů (Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský, Vysočina)

Z Osy III., Opatření 1.3 Podpora cestovního ruchu bylo **celkově podpořeno 226 projektů v záměru b)**. Tyto projekty byly schváleny v rámci šesti výběrových kol – druhého, čtvrtého, sedmého, desátého, třináctého a sedmnáctého kola. Konkrétnější rozdělení a výši poskytnutých finančních prostředků v jednotlivých kolech nabízí následující tabulka. Schválení nejvyššího počtu projektů (31 %) a zároveň s nejvyšší finanční alokací proběhlo v rámci posledního, tedy 17. výběrového kola.

Tab. 6 Alokace finančních zdrojů v jednotlivých výběrových kolech PRV 2007 – 2013 ve čtyřech hodnocených krajích, vlastní zpracování

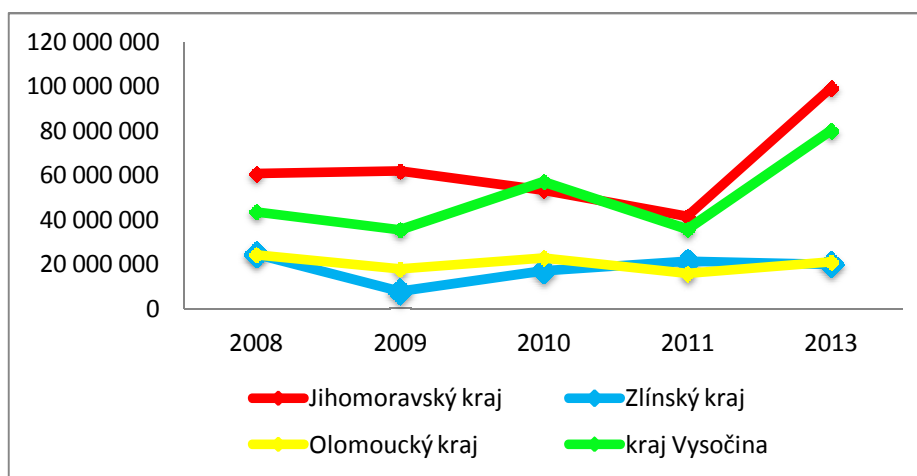
Výběrové kolo	Schválené projekty	Výše podpory (mil. Kč)
2.	25	62,8
4.	32	90,1
7.	41	122,7
10.	35	150,2
13.	23	113,7
17.	70	219,9
Celkem	226	759,5

Nejvíce projektů bylo lokalizováno na území Jihomoravského kraje. Druhý nejvyšší počet projektů byl realizován v kraji Vysočina. Celková finanční podpora v letech 2007 až 2013 tvořila přes 759 milionů Kč, největší podíl zaujímá Jihomoravský kraj a kraj Vysočina. Naopak nejméně prostředků bylo využito v rámci Zlínského kraje, kde bylo situováno i nejméně projektů.

Tab. 7 Počet projektů a alokovaná finanční podpora ve sledovaných krajích, vlastní zpracování

Kraj	Počet projektů	Finanční podpora (mil. Kč)
Jihomoravský	109	316,5
Vysočina	66	251,7
Olomoucký	27	101,1
Zlínský	24	90,1
Celkem	226	759,5

Následující graf zobrazuje rozložení finanční podpory Programu rozvoje venkova v jednotlivých letech schválení projektů ve sledovaných krajích. Nejvyšší částky finanční alokace můžeme sledovat v Jihomoravském kraji, kde bylo také realizováno nejvíce projektů. V roce 2011 si lze povšimnout propadu na křivce, kdy úroveň podpory klesla na 40 milionů korun. V tomto roce došlo ke schválení pouze devíti projektů. Avšak v roce 2013 je naopak velmi výrazný skok téměř k 100 milionům korun a bylo schváleno celkem 35 projektů.

Obr. 11 Finanční alokace v jednotlivých letech schválení projektů, vlastní zpracování

Také v kraji Vysočina bylo schváleno nejvíce projektů v roce 2013 (22 z celkových 66 projektů), zatímco v roce 2011 to bylo pouze 7 projektů. Nejvyšší finanční alokace byla schválena tedy v roce 2013 a dosahovala téměř 80 milionů korun.

Zlínský a Olomoucký kraj jsou si vývojem velmi podobné. Oproti Jihomoravskému kraji a Vysočině se zde realizovalo mnohem méně projektů, a proto finanční podpora nedosahovala takové výše jako u předchozích jmenovaných regionů. Ve Zlínském a Olomouckém kraji bylo nejvíce projektů schváleno v roce 2008 a jejich počet se mezi lety nijak výrazně neměnil. Schválená podpora se pohybovala u obou krajů okolo dvaceti milionů korun, pouze ve Zlínském kraji v roce 2009 dosahovala necelých 8 milionů.

Z dalších analýz provedených na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) vyplývá, kde konkrétně bylo situováno nejvíce projektů. Na základě podkapitoly 5.2, která se zabývala přírodní atraktivitou území a celkovému potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu, tak lze přesně určit, jestli se podpora soustřeďovala spíše do turisticky již známých a navštěvovaných regionů, či do nových oblastí, kde vyvstává potřeba pomoci rozvoji území. Následující tabulka zachycuje dva správní obvody ORP z každého kraje, kde bylo schváleno nejvíce projektů. Podrobnější rozbor bude následovat v kapitole, která pracuje již s plně relevantními projekty.

Tab. 8 ORP s nejvíce projekty, vlastní zpracování

ORP JMK	Projekty	ORP Vysočina	Projekty	ORP Zlínský kraj	Projekty	ORP Olomoucký kraj	Projekty
Znojmo	37	Třebíč	17	Kroměříž	9	Jeseník	6
Mikulov	14	Jihlava	12	Vsetín	5	Šumperk	6

Téměř všechny uvedené ORP lze označit jako území s vysokým celkovým potenciálem pro cestovní ruch, jak avizoval Bína (2010). V Jihomoravském kraji jde především o přírodně atraktivní území NP Podyjí a CHKO Pálava, v kraji Olomouckém o hojně navštěvovanou CHKO Jeseníky a ve Zlínském kraji o CHKO Beskydy. Nižší atraktivnost mají jen ORP Kroměříž a Třebíč.

7.3 Relevantní projekty zahrnuté do dalšího hodnocení

Tabulka zobrazuje přehled počtů projektů již zahrnutých do další analýzy a celkovou schválenou finanční podporu. Byly vyřazeny projekty, které neproběhly a projekty, které nebylo možné žádným způsobem dohledat.

Tab. 9 Počet projektů a finanční podpora v rámci sledovaných krajů, vlastní zpracování

Kraj	Počet projektů	Finanční podpora (mil. Kč)
Jihomoravský	73	216,3
Vysočina	42	164,3
Olomoucký	23	87,2
Zlínský	13	46,9
Celkem	151	514,7

Uvedené projekty byly dohledány a od příjemců podpory zjištěny potřebné informace pro další hodnocení, mimo jiné došlo i k ověření funkčnosti daného zařízení. Celkový počet hodnocených projektů je tedy 151 a finanční podpora tvoří téměř 515 milionů Kč. I nadále zůstává nejvyšší počet a finanční alokace na území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina. Naopak nejméně projektů a nejnižší podpora směřovala do kraje Zlínského.

7.3.1 Místo realizace

Jednotlivé projekty byly realizovány téměř ve všech okresech Jihomoravského kraje, vyjma okresu Vyškov a Brno – město. Ten není zařazen, jelikož projekty mohou být realizovány v obcích s max. počtem 2 000 obyvatel, a také proto, že celý tento okres nepatří do venkovského prostoru. Převaha podpořených projektů je lokalizována v okrese **Znojmo** (30 projektů) a okrese **Břeclav** (22 projektů). V okrese Znojmo a Břeclav bylo realizováno v některých obcích i **více projektů najednou** – například obce Hnanice a Výrovice a za okres Břeclav především Bořetice. Nejmenší podíl na realizovaných záměrech má okres Brno – venkov.

V kraji Vysočina byly realizovány projekty na území všech pěti okresů, přičemž nejvíce v okrese **Třebíč**. I zde se našly obce, kde bylo realizováno více projektů, a to konkrétně v okrese Pelhřimov, obec Horní Cerekev.

Také v Olomouckém kraji došlo k realizaci projektů v rámci všech pěti okresů, avšak ve Zlínském kraji jen ve třech okresech ze čtyř. Nejvyšší počet projektů byl schválen v okrese Kroměříž. Okres Uherské Hradiště nebyl zastoupen vůbec.

Tab. 10 Počet projektů za jednotlivé okresy všech sledovaných krajů, vlastní zpracování

Jihomoravský kraj	Počet projektů	Kraj Vysočina	Počet projektů
Blansko	7	Havlíčkův Brod	3
Brno-venkov	5	Jihlava	9
Břeclav	22	Pelhřimov	8
Hodonín	9	Třebíč	17
Znojmo	30	Žďár nad Sázavou	5
Celkem	73	Celkem	42
Olomoucký kraj	Počet projektů	Zlínský kraj	Počet projektů
Jeseník	6	Kroměříž	7
Olomouc	2	Vsetín	3
Prostějov	3	Zlín	3
Přerov	5	Celkem	13
Šumperk	7		
Celkem	23		

7.3.2 Nejvýrazněji podpořené ORP

Z následující tabulky č. 11 je možné určit, do kterých konkrétních správních obvodů obcí s rozšířenou působností směřovala nejvyšší podpora. Největší počet projektů můžeme sledovat ve správním obvodu **ORP Znojmo**. Podle kapitoly 5.2 a uvedené mapy celkového potenciálu, kterou zpracoval Bína (2010), jde o ORP

s vysokým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu. Bína (2010) seskupil segmenty potenciálu cestovního ruchu do dvou klíčových, a to potenciálu atraktivit cestovního ruchu a potenciálu ploch linií ovlivňujících cestovní ruch. Na základě toho bylo určeno bodové rozhraní a vytvořena mapa. Potenciál ORP Znojmo je založen především na přítomnosti NP Podyjí, který se rozkládá podél řeky Dyje. Jedná se o jediný moravský národní park. I přesto, že je svou rozlohou nejmenším národním parkem České republiky, patří mezi druhově nejbohatší velkoplošná chráněná území ČR. (Národní park Podyjí, [online])

Tab. 11 Nejvýrazněji podpořené ORP sledovaných krajů, vlastní zpracování

Jihomoravský kraj		kraj Vysočina		Olomoucký kraj		Zlínský kraj	
Znojmo	28	Třebíč	12	Jeseník	6	Kroměříž	6
Mikulov	9	Pelhřimov	8	Šumperk	5	Vsetín	2
Hustopeče	8	Jihlava	6	Přerov	4		
Veselí nad Moravou	7	Moravské Budějovice	4				

Území Znojemska, jak dokazují četné archeologické nálezy, bylo osídlováno již od pravěku. Toto osídlování plynule během času pokračovalo přes slovanská hradiště, budování tvrzí a hradů a zanechalo mnoho movitých a nemovitých historických památek. Tyto, spolu s příjemným klimatem a nedevastovaným přírodním prostředím, jsou dobrým předpokladem k rozvoji rekreace v regionu. Znojmsko je protkáno sítí značených cest pro turisty a cyklisty s napojením na sousední okresy a Rakousko. Rozvíjí se také další formy turistiky, zejména vinařská turistika, která těží z tradic i současnosti regionu. (Charakteristika okresu Znojmo, ČSÚ, [online])

Další dva správní obvody ORP už byly v mapě Bíny (2010) zaznačeny světlejší barvou, signalizující menší bodové rozpětí a tudíž menší potenciál, oproti ORP Znojmo. Potenciál **ORP Mikulov** vyplývá zejména z přítomnosti CHKO Pálava, zahrnující hřebeny Pavlovských vrchů a lesních komplexů Milovického lesa. Na sledovaném území se nachází řada kulturních památek, například zříceniny Dívčí hrady, obec Pavlov a Klentnice, které jsou chráněny jako vesnické památkové rezervace. Výrazným krajinnotvorným prvkem na území ORP Mikulov je protékající řeka Dyje se soustavou tří přehradních nádrží Nové Mlýny. I tato oblast, stejně jako Znojmsko, patří k tradičním vinařským centrům ideálním pro rozvoj venkovského cestovního ruchu. (ÚAP ORP Mikulov, 2008)

Tomu odpovídá i vývoj turistického ruchu v SO **ORP Hustopeče**. Celé území je pokryto cykloturistickými trasami, které jsou doplňovány cyklostezkami a navazují na rozmáhající se vinařský cestovní ruch. Mezi nejvýznamnější obce patří například Bořetice, kde byly lokalizovány 4 projekty z celkových osmi, Strachotín či Vrbičice. ORP Hustopeče leží na okraji regionu hanácké Slovácko a tato skutečnost souvisí s folklórními tradicemi, které se zde udržují či obnovují. (ÚAP ORP Hustopeče, 2014)

Vyšší potenciál, než u předešlých dvou ORP, je znázorněn ve SO **ORP Veselí nad Moravou**. Velkou část tohoto ORP zabírá CHKO Bílé Karpaty. Oblast ORP patří do turistického regionu Jižní Morava, konkrétně do Slovácka. To patří v celorepublikovém měřítku k silně charakteristickým oblastem ve smyslu místní kultury a identity životního prostředí. Území je ideálním prostorem pro rozvoj venkovské turistiky a nenáročné cykloturistiky s vazbou na vinařství. (ÚAP ORP Veselí nad Moravou, 2008)

Ve stejném bodovém rozhraní, a tedy zároveň v území s vysoce hodnoceným potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu, se nachází i nejvíce zastoupený správní obvod **ORP Třebíč a OPR Pelhřimov** v kraji Vysočina. Třebíčsko je atraktivní zejména vzhledem k nízkému znečištění ovzduší, zdravým lesům a čistým a vodo-hospodářsky významným vodním plochám a zdrojům vody (vodní nádrž Mohelno a Dalešice). Existují zde dva přírodní parky – Rokytňá a Třebíčsko. Význam má vysoká koncentrace kulturních památek. Je zde i hustá síť dobře značených cyklotras. (Charakteristika SO ORP Třebíč, [online]) **Pelhřimovsko** je podhorského rázu, kde převažuje zvlněná až kopcovitá krajina. Dobré terénní podmínky doplněné o přírodní a kulturní atraktivity jsou vhodné k rozvoji cykloturistiky. Mezi významné přírodní atraktivity lze zařadit Národní přírodní památku Jankovský potok a Přírodní rezervaci Křemešník. (Charakteristika ORP Pelhřimov, [online])

Nejvyšší potenciál je v rámci kraje Vysočina zachycen ve správním obvodu **ORP Jihlava**. Na tomto území se nachází například NPR Velký Špičák a NPP Hojkovské rašelinště. Mezi silné stránky tohoto území pro rozvoj cestovního ruchu patří kvalitní turistický systém značených tras pro pěší, cyklisty i lyžaře a kvalitní přírodní prostředí a vysoká estetická hodnota krajiny. Naopak nejnižší potenciál v kraji Vysočina je zachycen v rámci **ORP Moravské Budějovice**. (Charakteristika okresu Jihlava, [online])

V **Olomouckém kraji** bylo celkem 11 projektů lokalizováno do velmi atraktivní oblasti CHKO Jeseníky v pohoří Hrubý Jeseník – SO ORP Jeseník a Šumperk. Toto území je v mapě celkového potenciálu od Bíny (2010) vizualizováno jako území s nejvyšším potenciálem pro rozvoj turismu. Z celkových šesti projektů v okrese Jeseník spadalo pět pod obec **Ostružná**, což je významné lyžařské středisko. Naopak nízký potenciál k rozvoji turismu Bína (2010) zachycuje na území **ORP Přerov**, kde byly realizovány čtyři projekty. Na toto území nezasahuje žádné velkoplošné zvláště chráněné území, ani národní park, pouze některá maloplošná zvláště chráněná území (NPR Žebračka). Nejsou zde ani vyhovující podmínky pro letní rekreaci u vody. Nedostatečné jsou i podmínky pro zimní rekreaci.

Nejvíce projektů v rámci Zlínského kraje bylo schváleno na území **ORP Kroměříž**, které Bína (2010) zachytil jako méně atraktivní. Na druhou stranu na území **ORP Vsetín**, které se nachází v atraktivní oblasti CHKO Beskydy, byly realizovány pouze dva projekty.

Provést takové zhodnocení není příliš jednoduché. Je nutné vzít v potaz, že obce s rozšířenou působností se od sebe navzájem odlišují, kromě jiných charakteristik, hlavně svojí rozlohou. Z tabulky uvedené výše lze například pozorovat nejvíce projektů realizovaných ve správním obvodu ORP Znojmo, které je zároveň největším správním obvodem ORP v Jihomoravském kraji. Lze tedy dojít k myšlence, že největší správní obvody mají i největší počet realizovaných projektů a ostatní, menší ORP tím ztrácejí. Jsou menší svou rozlohou, a proto by se dalo očekávat, že zde realizovaných projektů nebude tolik. Kvůli tomu byl soubor projektů podroben přepočtu realizovaných projektů na 1000 km².

Tab. 12 Přepočet počtu projektů v rámci ORP sledovaných krajů na 1000 km², vlastní zpracování

Jihomoravský kraj		kraj Vysočina		Olomoucký kraj		Zlínský kraj	
Mikulov	37	Třebíč	14	Mohelnice	10	Kroměříž	12
Znojmo	22	Telč	10	Jeseník	8	Otrokovice	9
Hustopeče	22	Nové Město na Moravě	10	Šumperk	6	Vizovice	6
Veselí nad Moravou	20	Pelhřimov	9	Konice	5	Bystřice pod Hostýnem	6

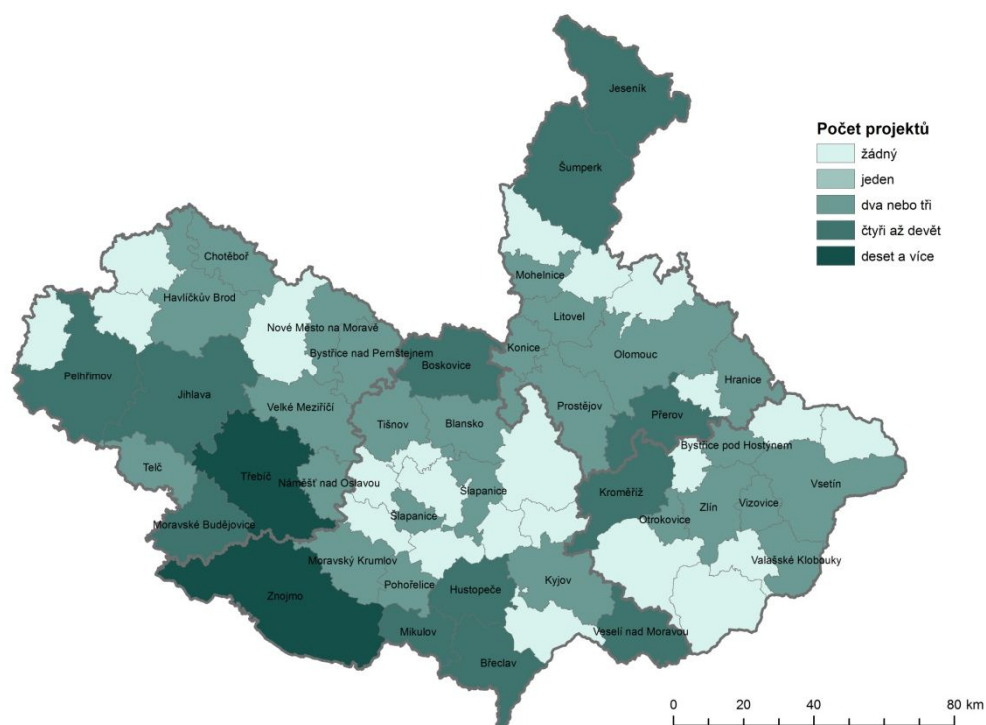
Například v Jihomoravském kraji po přepočtu nahrazuje ORP Znojmo s ním sousedící **ORP Mikulov**, ležící na území CHKO Pálava. Správní obvod ORP Mikulov je venkovskou oblastí a se svými 245 km² se řadí až na jedenácté místo, počtem obyvatel je třetí nejmenší v kraji. I ORP Mikulov je díky přírodním, kulturním a geografickým podmínkám významným regionem cestovního ruchu. (Územní analytické podklady SO ORP Mikulov, [online]) Ostatní uvedené správní obvody ORP za Jihomoravský kraj z tabulky č. 10 zůstávají stejné.

Nezměnil se ani nejvíce zastoupený správní obvod **ORP Třebíč** v kraji Vysočina, avšak objevily se navíc správní obvody ORP Telč a Nové Město na Moravě. Zatímco rozloha SO ORP Třebíč dosahuje 837 km² a je druhá největší v kraji (po SO ORP Jihlava), rozloha SO ORP Telč a Nové Město na Moravě je téměř stejná a pohybuje se okolo 290 km².

Také v kraji Olomouckém se dostal do popředí správní obvod o daleko menší rozloze, než jakou má správní obvod ORP Jeseník, který dominoval před přepočtením. Výrazně se nyní odlišil správní obvod **ORP Mohelnice** o celkové rozloze 188 km², oproti zmíněnému ORP Jeseník, který zaujímá svou rozlohou 719 km².

V kraji Zlínském po přepočtu nadále zůstává nejvíce projektů lokalizovaných v území druhého největšího správního obvodu ORP Kroměříž (499 km²). Naopak vyvstaly tady další tři nejvýrazněji zastoupené správní obvody, a to ORP Otrokovice, Vizovice a Bystřice pod Hostýnem.

Celkově lze tedy konstatovat, že podpora většinou směřovala do velmi atraktivních a turisty hojně navštěvovaných a vyhledávaných oblastí, jak je zachyceno na následující mapě. Pouze několik ORP vykazovalo nižší potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Jako možnosti rozvoje lze spatřovat zejména podporu šetrných forem turismu, ať už v podobě cykloturistiky a napojování stávající sítě na další trasy, tak v podobě agroturistiky. K tomu je nutné podporovat zejména zajišťování doprovodných služeb, v podobě ubytovací a stravovací infrastruktury, a jejich kvality,

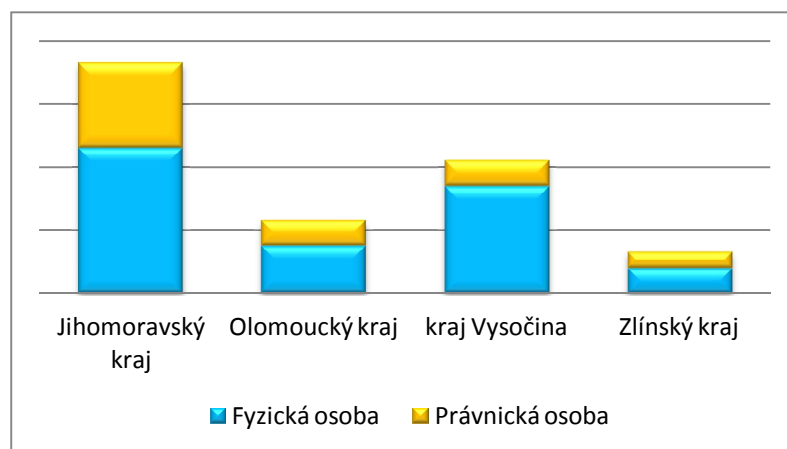
Obr. 12 Počet projektů v ORP sledovaných krajů

7.3.3 Typ příjemce

Následující graf nabízí pohled na strukturu žadatelů o dotaci. Mezi žadateli – příjemci podpory figurují jak fyzické, tak právnické osoby. Celkem u 68 % projektů byla příjemcem dotace fyzická osoba – zemědělec, podnikatel, vinař. Ostatní projekty (32 %) spadají pod právnické osoby.

Převahu měly společnosti s ručením omezeným – jimi bylo realizováno celkem 45 projektů (96 % z počtu žadatelů PO). Mezi dalšími žadateli – právnickými osobami – se vyskytovala jedna akciová společnost a jedno zemědělské družstvo. Konkrétně šlo o Zemědělské družstvo Bořetice, které žádalo o podporu v rámci projektu přestavby ubytovacího zařízení v Bořeticích. Jednalo se o Hotel Modré Hory a celková alokovaná výše podpory dosahovala 6 milionů Kč. U akciové společnosti PECUNIA

leasing, a.s. šlo o dokončení výstavby penzionu Klopina a celková částka činila také 6 mil. Kč.

Obr. 13 Struktura žadatelů v rámci sledovaných krajů, vlastní zpracování

7.3.4 Předmět projektu

Další kategorií pro analýzu projektů bylo jejich rozdělení dle předmětu realizace. Projekty jsou rozděleny do pěti hlavních skupin:

- Ubytování – vybudování nového ubytovacího zařízení
- Ubytování – rekonstrukce stávajícího ubytovacího zařízení
- Ubytování – přestavba zemědělského objektu
- Jezdectví – hipoturistika
- Stravování

Jelikož kategorie ubytování zastupuje velký počet projektů a má široké spektrum, je dále strukturována dle typu ubytovacího zařízení:

- Penziony
- Vinařské penziony
- Farmy s nabídkou agroturistiky
- Horské chaty, chalupy a penziony
- Turistické ubytovny
- Rekreační střediska (penziony, chaty, chalupy)

Ubytovací kapacity byly předmětem realizace u 146 projektů (97 %) z celkových 151 a šlo zejména o výstavbu, rekonstrukci a renovaci či rozšíření ubytování. Ostatní kategorie byly zastoupeny ve velmi malé míře nebo nebyly zastoupeny vůbec. S ohledem na strukturu rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé záměry, která je uvede v úvodu kapitoly 6.3, je to i logické.

Tab. 13 Kategorie podle předmětu projektů ve sledovaných krajích, vlastní zpracování

Předmět / kraj	Jihomoravský	Vysočina	Olomoucký	Zlínský	Celkem
Ubytování – budování nového zařízení	37	5	9	1	52
Ubytování – rekonstrukce stávajícího zařízení	27	20	11	6	64
Ubytování – přestavba zemědělského objektu	7	16	2	5	30
Jezdectví - hipoturistika	1	1	1	1	4
Stravování	1	0	0	0	1

V rámci hodnocení **Jihomoravského kraje** spadalo nejvíce projektů do první kategorie ubytování – vybudování ubytovacího zařízení a do kategorie druhé, která je zaměřena na rekonstrukce a renovace ubytovacích zařízení. Nově byly budovány zejména ubytovací kapacity doplňující **vinařskou turistiku – vinařské domy a penziony** (celkem 32 projektů). Tento druh ubytování se stává v posledních letech na jihu Moravy velmi oblíbený a vyhledávaný a jedná se o důležitou nabídku venkovské turistiky na tomto území. Následující mapa zachycuje lokalizaci jednotlivých projektů ve vinařských podoblastech Moravy.

Obr. 14 Rozmístění projektů v hlavních vinařských podoblastech na Moravě, zdroj: Alas cestovního ruchu ČR (2006), vlastní úpravy

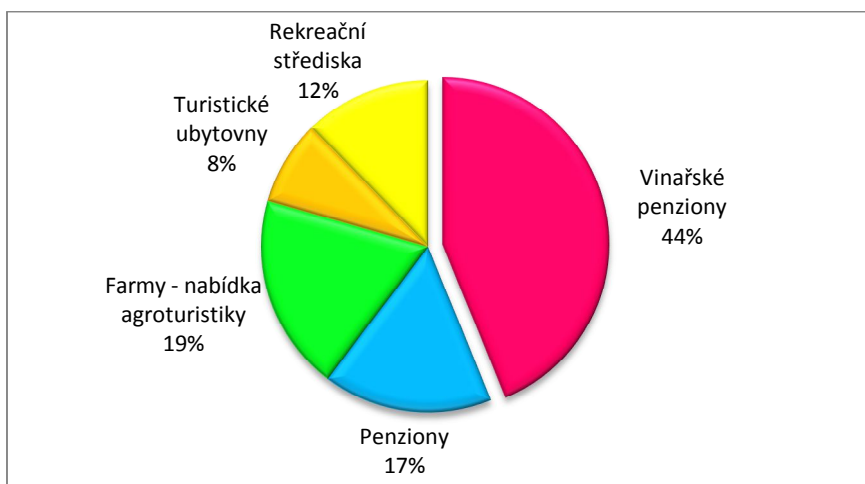
Vinařské penziony byly soustředěny zejména do okresu Břeclav (18 projektů) a Znojmo (12 projektů) a dva projekty do okresu Hodonín. Projekty byly rozmístěny do všech vinařských podoblastí Moravy – mikulovské, slovácké, velkopavlovic-

ké i znojemské. Nejvíce byla zastoupena vinařská podoblast znojemská s 12 projekty, mikulovská s 9 projekty a velkopavlovická také s 9 projekty. V nejvíce rozlehle slovácké podoblasti byly realizovány jenom dva projekty, a to v obci Skalka a Blatnička.

Ve **znojemské podoblasti** spadaly všechny schválené projekty pod okres Znojmo, i ORP Znojmo. Objevily se zde tři projekty, z nichž každý byl realizován ve dvou fázích a měl stejného žadatele. Zmíněné projekty byly situovány do obcí Višňové, Jaroslavice a Hnanice. Jmenovitě šlo o penzióny Bobule v obci Višňové u Adámkova vinařství, Penzion v Podzámčí v Jaroslavicích a čtyřhvězdičkový hotel Vinice Hnanice v Hnanicích. Všechny jmenované měly vyšší ubytovací kapacitu, konkrétně 36, 48 a 46 lůžek, takže nešlo o malé rodinné vinařské penzióny.

Mikulovská podoblast zahrnovala 9 projektů v okrese Břeclav, a 7 z nich bylo soustředěno do ORP Mikulov. I zde se našly dva projekty realizované ve dvou etapách, se stejnou osobou žadatele, které na sebe navazovaly. Byly realizovány v obci Novosedly a Dolní Dunajovice. V těchto dvou případech byla ubytovací kapacita ještě vyšší než u tří předchozích, činila 50 a 54 lůžek.

Všechny projekty spadající pod **velkopavlovickou vinařskou** podoblast byly na území okrese Břeclav a všechny kromě jednoho spadaly pod ORP Hustopeče. V tomto ORP byly tedy z osmi projektů situovány 4 do významné vinařské obce **Bořetice** a dva, které na sebe navazovaly, do obce Strachotín.

Obr. 15 Kategorie ubytování v Jihomoravském kraji, vlastní zpracování

Z nabídky ubytování bylo také 14 projektů určeno na **budování a rekonstrukce zejména hospodářských usedlostí na farmách s nabídkou agroturistiky** a to především v okrese Znojmo. Celkem šest projektů se týkalo budování či rekonstrukce objektů na turistické ubytovny. Tyto ubytovny měly většinou charakter malokapacitního ubytování s půjčovnou kol a dalších sportovních potřeb. Devět

projektů podpořilo ubytovací infrastrukturu rekreačních středisek a areálů. U zbylých projektů nebylo zjištěno zázemí vinařství či farmy a nepodobaly se ani turistickým ubytovněm, proto se nachází v samostatné kategorii Penziony. Ve velké míře tyto penziony doplňovaly infrastrukturu pro cykloturismus, což bude upřesněno v další části práce.

V následující tabulce je k dispozici náhled na alokaci finančních zdrojů v jednotlivých stanovených kategoriích.

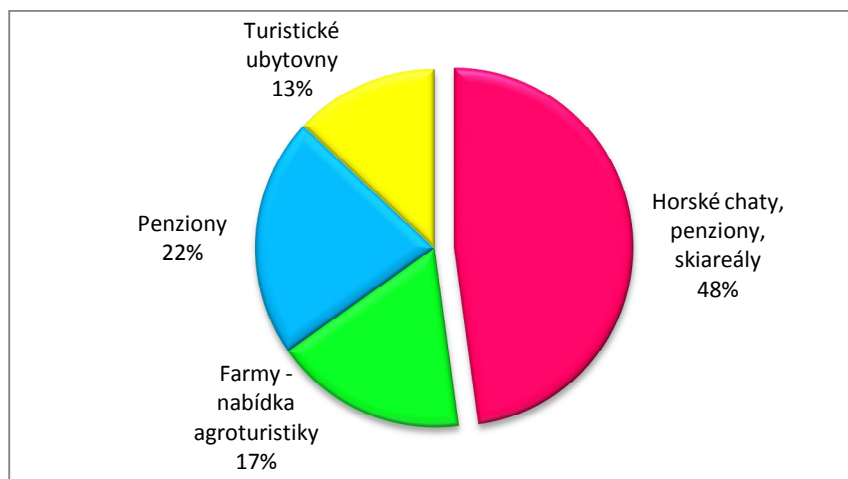
Tab. 14 Kategorie ubytování v Jihomoravském kraji, počet projektů a schválená podpora, vlastní zpracování

Kategorie ubytování	Počet projektů	Finanční podpora (mil. Kč)
Vinařské penziony	32	101, 9
Penziony	12	36, 2
Farmy - nabídka agroturistiky	15	33, 4
Turistické ubytovny	6	14, 2
Rekreační střediska	9	21, 8

V **Olomouckém kraji** se všechny projekty zařadily do kategorie ubytování, pouze jeden patřil do kategorie Jezdectví – hipoturistika. Šlo konkrétně o projekt Agroturistické centrum Haná prostřednictvím něhož měla být vybudována jízďárna. Celková schválená výše podpory činila téměř 3, 3 milionů Kč. Tento projekt byl realizován v obci Polkovice, okres Přerov.

Stejně jako bylo ve velké míře v Jihomoravském kraji podporováno budování zejména vinařských domů a penzionů, v Olomouckém kraji lze pozorovat výraznou kategorii výstavby a rekonstrukce **penzionů v horských oblastech**. Jde tedy především o doplnění ubytovací infrastruktury **horských skiareálů, budování a rekonstrukci horských penzionů, chat a chalup**. Kategorie vinařských penzionů a domů není v tomto kraji zastoupena vůbec. Celkem bylo takto podpořeno 11 projektů z celkových 23. Z těchto 11 projektů se **5** koncentrovalo v CHKO Jeseník do **okresu Jeseník**, a dokonce do jedné obce – **Ostružná**. Dva žadatelé dostali schválenou podporu celkem dvakrát, šlo o fyzické osoby, které dominovaly ve dvou kolech schvalování dotací. Jeden z nich poprvé v roce 2008 a v zápětí i v roce 2009 a druhý v roce 2010 a 2011. V prvním případě šlo o velký horský areál Skiland. V nabídce ubytování mají různé druhy – horský hotel, apartmány a rodinný penzion. Po telefonickém kontaktování pana majitele lze potvrdit, že obě schválené podpory ve výši téměř 12 milionů Kč byly použity na rozsáhlou rekonstrukci horského hotelu. Ve druhém případě směřovala podpora do Jonas Parku Ostružná. Celková výše podpory činila 10 milionů Kč. V roce 2010 byla finanční podpora použita na přístavbu a nástavbu rekreačního objektu - penzionu Ostružná a v roce 2011 na novostavbu občerstvení s ubytováním.

Další **čtyři projekty** se nacházely na území **okresu Šumperk**. Ty se už však netýkaly tak velkých horských center, nýbrž šlo o budování a rekonstrukce spíše rodinných penzionů, zejména horských chat a chalup.

Obr. 16 Kategorie ubytování v Olomouckém kraji, vlastní zpracování

Čtyři projekty podporovaly farmy s nabídkou agroturistiky. Jeden z projektů měl také stejného žadatele a týkal se **Agroturistického centra Haná**. V jenom případě, jak již bylo zmíněno výše, šlo o vybudování jízdárny. V druhém případě o ubytovací kapacitu centra a podpora dosahovala téměř 4, 5 milionů Kč. Dva další projekty byly situovány v horských oblastech příznivých pro rozvoj agroturistiky. Šlo o obce Uhelná v okrese Jeseník a Malou Moravu v okrese Šumperk. Ve všech čtyřech případech byly žadatelem fyzické osoby.

V rámci Olomouckého kraje byla zastoupena také kategorie Turistické ubytovny a byly podpořeny celkem tři projekty. I zde byly součástí těchto ubytoven i úschovny anebo půjčovny kol a sportovních potřeb. Dva projekty byly realizovány v obci Klopina v okrese Mohelnice. V tomto případě byla rekreační střediska zahrnuta do kategorie Horské chaty, penziony, skiareály.

Tab. 15 Kategorie ubytování v Olomouckém kraji, počet projektů a schválená podpora, vlastní zpracování

Kategorie ubytování	Počet projektů	Finanční podpora (mil. Kč)
Horské chaty, penziony, skiareály	11	47,3
Farmy - nabídka agroturistiky	4	14,9
Penziony	5	23,8
Turistické ubytovny	3	10,9

V nejvyšší míře bylo finančně samozřejmě podpořeno budování ubytovací infrastruktury – zejména horských chat, chalup a penzionů, kde dotace činila téměř 50

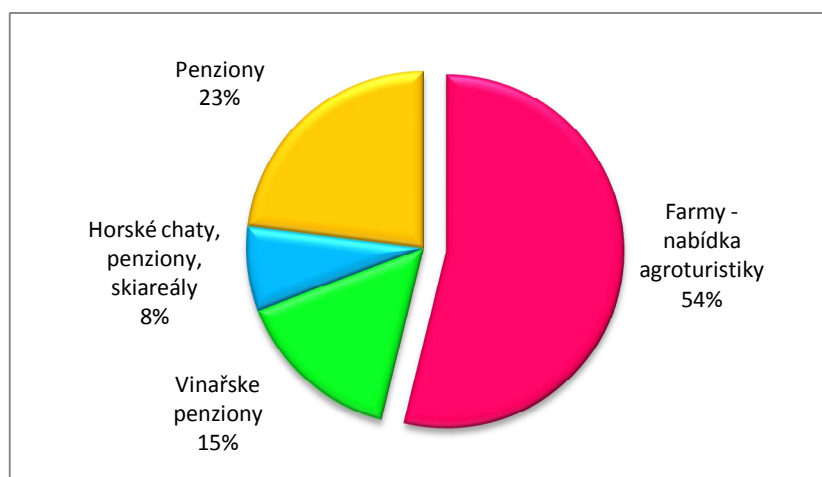
milionů Kč. Následovalo budování ostatních penzionů, ubytování na farmách a turistických ubytoven. Jednotlivé výše podpory zachycuje následující přehled v tabulce.

Stejně jako u předešlých krajů, i ve **Zlínském kraji** všechny projekty kromě jednoho spadaly do oblasti ubytování, nejvíce v kategorii rekonstrukcí a renovací objektů. Jeden projekt spadl pod podporu Jezdectví, realizován byl v obci Všemina v okrese Zlín. Konkrétně šlo o projekt vybudování jízdárny na ranči Všemina a žadatelem byla fyzická osoba. Schválená podpora dosahovala jednoho milionu korun.

Tab. 16 Kategorie ubytování ve Zlínském kraji, počet projektů a schválená podpora, vlastní zpracování

Kategorie ubytování	Počet projektů	Finanční podpora (Kč)
Farmy - nabídka agroturistiky	7	26 902 500
Vinařské penziony	2	10 591 675
Horské chaty, penziony, skiareály	1	6 000 000
Penziony	2	3 432 546

Ve Zlínském kraji na rozdíl od obou předchozích, byla nejvíce podpořena oblast budování **ubytování na farmách a rančích s agroturistikou**. Celková výše podpory dosahovala téměř 27 milionů Kč a podpořeno v této oblasti bylo sedm projektů a pět z nich bylo situováno v okrese Kroměříž a čtyři i v ORP Kroměříž. V jednom případě se jednalo o stejného žadatele, fyzickou osobu a byla schválena dotace v roce 2008 a v roce 2010 na rekonstrukci agroturistického areálu Honětice. Celková alokovaná částka na tyto dva projekty byla ve výši 12 milionů korun.

Obr. 17 Kategorie ubytování ve Zlínském kraji, vlastní zpracování

Dále byly v okrese Kroměříž vybudovány dva **vinařské penziony**, a to ve Zlobicích a Bezměrově. Nešlo však o rodinné malokapacitní ubytování u vinného sklípku, jak

tomu bylo ve většině případů v Jihomoravském kraji, ale o velké penziony s celkovou ubytovací kapacitou 41 a 58 lůžek, jejichž součástí byl i vinný sklep s možností ochutnávky či řízené degustace.

V CHKO Beskydy, rozkládající se v okrese Vsetín byl realizován také jeden projekt rekonstrukce **horské chaty** Antarik v obci Valašská Senice s podporou 6 milionů Kč.

V rámci Zlínského kraje byly vybudovány **další tři penziony**, dva v okrese Vsetín a jeden v okrese Zlín. Ve dvou případech činila celková ubytovací kapacita maximálně 12 lůžek, v případě projektu v obci Janová se realizací projektu zvýšila ubytovací kapacita stávajícího ubytování na 25 lůžek a zvýšil se i stávající standart ubytování v něm. Zřízena byla také půjčovna sportovního vybavení.

V kraji **Vysočina** si lze povšimnout nejvyšší četnosti projektů spadajících pod kategorii rekonstrukcí a renovací stávajících objektů ubytování (celkem 20 projektů) a neméně podpořenou oblast rekonstrukce hospodářského objektu (16 projektů). Jeden z projektů byl zařazen do kategorie jezdeckví a týkal se novostavby jízdárny pro koně v obci Proseč pod Křemešníkem v okrese Pelhřimov. Tento projekt byl schválen v roce 2008 a žadatelem byla fyzická osoba, které byl v roce 2013 schválen další projekt týkající se zřízení ubytovacího zařízení na farmě. Celková podpora dosahovala téměř 2, 5 mil. Kč. Farma Hrnčíř, které je orientována na chov, výcvik koní a sportovní vyžití pro mládež a dospělé, prošla tedy od roku 2007 celkovou rekonstrukcí a došlo ke zmodernizování původních objektů a také k výstavbě nového ubytování s celkovou ubytovací kapacitou pro čtyři osoby.

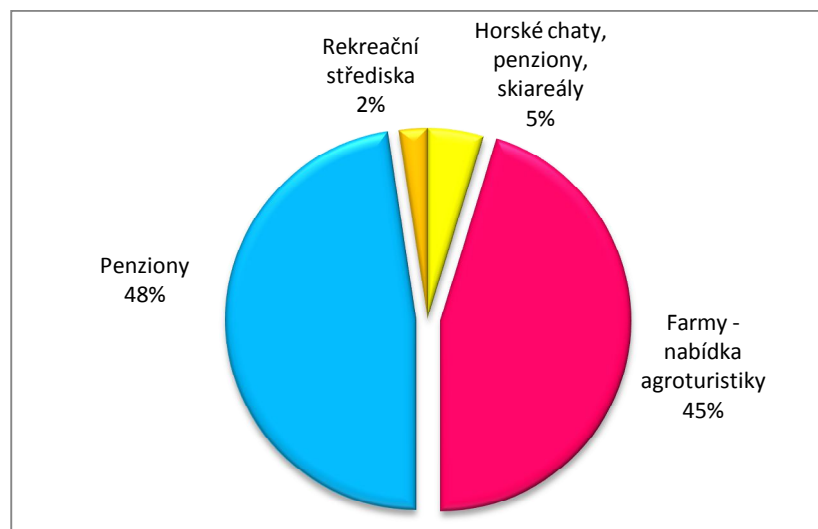
Tab. 17 Kategorie ubytování v kraji Vysočina, počet projektů a schválená podpora, vlastní zpra

Kategorie ubytování	Počet projektů	Finanční podpora (mil. Kč)
Farmy - nabídka agroturistiky	19	70, 6
Penziony	20	78, 4
Horské chaty, penziony, skiareály	2	5, 7
Rekreační střediska	1	3, 1

Z kategorií ubytování byly na Vysočině **nejvýrazněji podpořeny farmy a ranče s nabídkou agroturistiky**. Těchto projektů bylo dohromady 19 a nacházely se především na území okresu Jihlava (6), Třebíč (4) a Pelhřimov (4). V okrese Havlíčkův Brod směřovala podpora dvakrát do obce Michalovice, žadatelem byla tatáž fyzická osoba v roce 2008. Projekt byl rozdělen do dvou částí a řešil stavební úpravy mlýnu pro zřízení ubytovacího zařízení na farmě Dočkalův mlýn, přičemž celková podpora přesahovala 7, 5 mil. Kč.

Taktéž v okrese Jihlava, se našla obec se dvěma na sebe navazujícími projekty a stejnou osobou žadatele. Projekt na vybudování penzionu Čapí louka v Arnolci proběhl ve dvou etapách a schválený byl v roce 2013 s celkovou výší podpory přes

8 milionů korun. Tento penzion s ohledem na agroturistiku je velmi specifický tím, že jde o vzdělávací rodičovské centrum. Součástí je kozí farma, malá hipostanice s nabídkou ustájení koní a půjčovna sportovních potřeb. V neposlední řadě jsou nabízeny také vlastní produkty z kozí farmy.

Obr. 18 Kategorie ubytování v kraji Vysočina, vlastní zpracování

Nejvyšší částka putovala na ostatní penziony, které byly v hojné míře budovány a rekonstruovány v okrese **Třebíč** (12 projektů). Ostatní se nacházely v okrese Pelhřimov (4 projekty), Jihlava (3 projekty) a Havlíčkův Brod (1 projekt). V rámci dvanácti projektů v okrese Třebíč byly dva umístěny v obci Radkovice u Hrotovic, navazovaly na sebe a měly stejnou osobu žadatele. Schváleny byly v roce 2010 a 2011 a podpora směřovala do výstavby mysliveckého penzionu **Hájenka** s nabídkou půjčovny kol a rybářských prutů.

Poměrně odlišným projektem v této oblasti a okrese Třebíč byla rekonstrukce penzionu **Kalimeta** v obci Kuroslepy, kdy výše podpory dosahovala 4, 5 milionů korun. Jde o velký hotel s kapacitou až 60 lůžek a centrem vzdělávání a relaxace. Součástí je i prostor hudební restaurace a sál vybavený profesionální digitální zvukovou aparaturou. Na střeše hotelu se nachází kruhová terasa určená nejen jako rozhledna, ale je nabídnuta veřejnosti jako prostor pro svatební obřady, semináře a školení. V ostatních případech penzionů v okrese Třebíč šlo spíše o malokapacitní zařízení s nabídkou úschovny a půjčovny kol a dalšího sportovního vybavení, které doplňovaly infrastrukturu pro rozvinutý cykloturismus. Tři ze čtyř projektů v okrese Pelhřimov byly lokalizovány do obce **Horní Cerekev** a ve dvou případech projektů byla stejná osoba žadatele – Penzion U Suchánků. Tento penzion byl zrekonstruován ve dvou etapách a to v letech 2010 a 2013. V nabídce penzionu kromě ubytování lze najít i střelnici a bowling. Investice do Penzionu U Suchánků s kapacitou 15 lůžek překročila 9 milionů korun. Třetím projektem v Horní Cerekvi byla chalupa Kociánka, nově zrekonstruovaná v roce 2011.

Dva projekty na vybudování penzionu měly stejného žadatele i v případě okresu Jihlava, v obci Hladov. Šlo o projekty schválené v roce 2009 s celkovou výší podpory téměř 12 miliony korun, která se zaměřovala na rekonstrukci, rozšíření a obnovu penzionu.

V CHKO Žďárské vrchy, které se rozléhají na území okresu Žďár nad Sázavou, byly situovány dva projekty na výstavbu **horských penzionů**. Oba dva se nacházely ve stejném ORP Nové Město na Moravě. Okolí Žďárských vrchů přímo vybízí k cykloturistice a túrám. V zimě je tato lokalita velmi vyhledávanou turistickou oblastí pro zimní sporty. Zatímco celková ubytovací kapacita rodinného penzionu Jimramovské Pavlovice činila 20 lůžek, v obci Líšná šlo o větší hotel a kapacita Líšenského Dvora byla až 68 lůžek.

Do kategorie, která podporovala ubytovací infrastrukturu v rámci **rekreačních středisek a areálů**, byl zařazen projekt výstavby srubového penzionu v rekreačním středisku Březová v obci Římov nacházejícího se v okresu Třebíč. Specifický byl svou povahou outdoorového resortu a zároveň největšího zážitkového parku v České republice. Výše podpory přes 3 miliony korun byla schválena v roce 2013 v rámci 17. výběrového kola. Od roku 2014 má toto rekreační středisko pro všechny jeho návštěvníky k dispozici jezdecké kroužky a pořádá tábory s koňmi a různé školní programy.

7.4 Podpora agroturistiky

Jak vyplývá z teoretické části práce, agroturismus se v českých podmínkách nemohl od počátku 90. let 20. století příliš rozvíjet, neboť v 50. letech proběhla v československém zemědělství kolektivizace, která vedla k likvidaci rodinných farem. Ke změně došlo až díky restrukturalizaci a transformaci zemědělství nastartované po roce 1989. Farmy začaly rozšiřovat své produktové portfolio o služby v cestovním ruchu, tedy agroturistiku. Přestože lze uvést, že počet farem s aktivitami v turismu je již mnohem vyšší než v roce 1989, stále je v porovnání se západoevropskými státy nevýznamný. Farmy nabízející turistické služby v Česku existují, ale zdaleka nedosahují v rámci venkovského cestovního ruchu takového významu, jaký lze identifikovat například v Rakousku, Velké Británii či Francii. Rozvíjející se trend podpory agroturistiky vyplývá také z výsledků zpracované databáze.

Z celkových 151 hodnocených projektů podporovalo rozvoj agroturismu ve sledovaném území pouze **45 projektů**, které tvořily **30 %**. Agroturismus byl v rámci hodnocení rozdělen na farmy a eko či bio farmy hospodařící na principech ekologického zemědělství, které přispívá k lepším životním podmínkám chovaných zvířat, k ochraně životního prostředí a ke zvýšení biodiverzity prostředí. Pravidla pro

ekologické zemědělství, a to jak národní, tak evropské legislativy, garantuje Ministerstvo zemědělství ČR. (Ministerstvo zemědělství ČR, [online])

Na agroturistiku bylo alokováno po sečtení obou kategorií **154, 5 milionů Kč**, z celkové alokované podpory za všech 151 projektů, která dosahovala téměř 515 milionů korun. Rozsah na celkové částce tvořil **30 %**.

Tab. 18 Počet projektů a finanční podpora v rámci jednotlivých krajů – agroturistika, vlastní zpracování

Kraj	Farmy	Finance (mil. Kč)	Ekofarmy	Finance (Kč)	Celkem (Kč)
Jihomoravský	13	37, 6	2	2, 6	40, 2
Vysočina	15	61, 3	4	11, 1	72, 4
Olomoucký	3	13, 7	1	1, 3	15
Zlínský	4	19	3	7, 9	26, 9
Celkem	35	131, 6	10	22, 9	154, 5

Z výše uvedené tabulky lze vidět početní převahu farem a ekofarem, které byly podpořeny v rámci PRV ČR, na území **kraje Vysočina**, a to v obou kategoriích s celkovou podporou přes **72 milionů korun**. V kraji Vysočina bylo realizováno dohromady 42 projektů, podíl těch, které podpořily agroturistiku, tvoří skoro **45 %** (19 projektů). Vysočina má pro rozvoj agroturistiky velice dobré podmínky. Má dostatek zemědělské půdy, která tvoří asi 60 % celkové rozlohy a převažuje zde venkovská krajina, která je pro agroturistiku přímo ideální. Snad v každé vesnici na Vysočině lze nalézt zemědělské družstvo či soukromé statky, které jsou ideální pro rozvoj provozování agroturistiky. Řada menších soukromých zemědělců na Vysočině začíná hospodařit ekologickým způsobem, i když je to finančně i časově náročnější. Tato forma venkovského cestovního ruchu nemá na Vysočině, ostatně i jako v rámci celé České republiky, moc dlouhou tradici, ale i přesto patří tento kraj k nejbohatším na agrofarmy, provozující agroturistiku či ekoagroturistiku. Rozvoj agroturistiky na Vysočině se tedy nachází v pokročilém stádiu. Nenachází se v úplných začátcích, jsou zde vidět výrazné pokroky v budování a rekonstrukcích farem.

Největší koncentrace agrofarmářů se nachází na **Jihlavsku** a **Pelhřimovsku**. Další takovou oblastí je i **Žďársko**. V těchto oblastech převažuje kopcovitá krajina s četnými poli, loukami a lesy. I podpořené projektů, směřovaly do těchto oblastí. Nejvíce se jich nacházelo v okrese Jihlava (6) a Pelhřimov (4). Ostatní projekty se soustřeďovaly zejména do okresu Žďár nad Sázavou, Třebíč a Havlíčkův Brod.

Všechny projekty kromě jednoho vznikly buď rekonstrukcí původního ubytovacího zařízení anebo rekonstrukcí zemědělské usedlosti, což převažovalo. Nový penzion byl vybudován na ekofarmě **Zelené údolí** v okrese Žďár nad Sázavou, v obci Heřmanov a nabízí 8 lůžek. Jde o ubytování v roubené chatě. Tento projekt byl

schválen v roce 2011 a podpora dosáhla 2, 5 milionů korun. Tato farma byla založena v roce 2001 a specializuje se zejména na chov masného plemene ovce Suffolk, farmový chov daňka skvrnitého, jelena lesního a chov drůbeže. V blízkosti se nachází také pět rybníků, kde chovají ryby. Zelené údolí nabízí i půjčovnu sportovních potřeb, projížďky na koních, zapojení do běžného života na farmě prostřednictvím několika zážitkových programů a v neposlední řadě také své vlastní eko – produkty.

Následující mapa zachycuje lokalizaci jednotlivých farem, zeleně jsou vizualizovány farmy hospodařící v režimu ekologického zemědělství. Toto barevné rozlišení bude stejné i v případě dalších sledovaných krajů.

Obr. 19 Lokalizace podpořených farem na území Vysočiny, zdroj: ČSÚ, vlastní úpravy

V okrese Jihlava se objevily dva projekty, které na sebe navazovaly a měly stejnou osobu žadatele. Schváleny byly oba v roce 2013 a týkaly se penzionu Čapí louka, o kterém již v této práci byla zmínka díky jeho specifičnosti v rámci agroturistiky, kdy se jednalo o vzdělávací centrum pro rodiny.

Na Vysočině je rozvoj venkovského turismu **nad průměrem České republiky** a je to zejména díky péči rozvojové agentury, která zajišťuje dobře propagaci agroturistiky, což je většinou všude jinde zásadní nedostatek. V tomto kraji zájem o aktivní, ale klidnou rodinnou dovolenou v malém venkovském penzionu rok od roku roste.

V **kraji Jihomoravském** je situace poměrně odlišná a je výrazně ovlivněna vinařskou turistikou, pro kterou jsou zde výborné podmínky. Agroturistika zde zatím není tolik rozvinuta, a pokud se rozvíjet bude, tak jistě směrem k modifikovaným formám agroturistiky, a to právě v podobě vinařské turistiky a jezdeckví. Tento druh venkovské turistiky je silně ovlivněn sítí Moravských vinařských stezek, a proto vznikají speciální hipostezky pro jízdu na koni a spousta hospodářství nabízí účast u výroby vína, anebo práci na farmě s dobyt看em.

Podpora, která převyšovala 40 milionů korun, byla přerozdělena v rámci **patnácti projektů**, z celkových 73 realizovaných na území Jihomoravského kraje (20 %), ve dvou případech šlo o ekofarmy. Jedna z ekofarm se nacházela v okrese Hodonín, v obci Hrubá Vrbka. Projekt, dosahující podpory 1, 8 milionu korun, směřoval na výstavbu ubytování a půjčovny kol na **Hornácké farmě**. Hospodaří se tu ekologicky, protože ekologické zemědělství je pokrokový a moderní způsob hospodaření, který staví na tisíciletých zkušenostech. Na své farmě chovají skot, prasata, mini-prasata, ovce, kozy, husy, koně a osla. Tato farma také spolupracuje při péči o krajinu se Správou CHKO Bílé Karpaty a to na území Vojšických luk a v lokalitě Velické zahrady. Návštěvníkům jsou nabízeny jízdy na koni, účast na běžném chodu farmy, péče o zvířata či například jízda v traktoru. Projekt byl schválen v roce 2009 a celková ubytovací kapacita zařízení, umístěného přímo v areálu farmy, má pět lůžek. Druhá ekologicky hospodařící farma se nachází v okrese Břeclav v obci Nový Přerov a projekt financoval rekonstrukci zemědělské usedlosti na penzion na farmě **Jáňův dvůr**. Ubytovací kapacitu tvoří 10 míst. Tato farma má k dispozici i ubytování v kempu a nabízí v rámci agroturistiky projížďky na koních mezi vinohrady a vinnými sklepy. Farma vlastní i svůj vinný sklep, avšak sami víno nevyrobí. Pro ubytované hosty je zde možnost ochutnat vína zdejší vinařské oblasti. Kromě koní chovají také ovce a kozy.

Dalších sedm projektů ze třinácti bylo koncentrováno do okresu **Znojmo**. Šlo o zařízení s větší ubytovací kapacitou. U penzionu na **Horse Farm** v Lechovicích činila ubytovací kapacita 54 lůžek a projekt schválený v roce 2013 financoval stavební úpravy. V Lechovicích chovají anglické plnokrevníky a zařizují profesionální trénink. Nabízejí také možnost ustájení koní, velké výběhy i prostorné boxy. Součástí je i jízdárna s výukou jízdy na koních. Atraktivním agroturistickým vinařským centrem je i obec Hnanice, nacházející se na ploše NP Podyjí. **Osada Havranů** v rámci dvou projektů v roce 2009 a 2013 dostala schváleno 5, 8 milionů korun na novostavbu jízdárny s penzionem, vybavení kuchyně a chatové ubytování. Také v rámci Osady Havranů je možné naučit se starostlivosti o koně i samotné jízdě na koni. Součástí tohoto areálu je i jejich vlastní vinný sklep s možností degustace, takže je zde také viditelné propojení vinařské turistiky s agroturistikou. Další farma se nachází ve známé viniční trati Ječmeniště a jde o **Jelení farmu** ve Strachotících. Finanční pomoc směřovala v roce 2013 na rekonstrukci stravovacího a ubytovacího zařízení.

Tři ze zbývajících šesti projektů, podporujících agroturistiku, byly situovány do okresu Hodonín. V obci Malá Vrbka, což je malá podhorská horňácká obec, v jejímž okolí se rozprostírají lesy **CHKO Bílé Karpaty**, byl postupně v letech 2009 a 2013 schválen projekt na podporu výstavby agroturistického ubytování s půjčovnou sportovních potřeb a na stravovací zařízení. V Archlebově bylo žádáno o podporu přestavby objektu rodinného domu na ubytovací zařízení pro agroturistiku. I v tomto případě doplňovala ubytovací infrastruktura zejména vinařský turismus, jelikož tato obec je tradiční vinařskou obcí.

Obr. 20 Lokalizace podpořených farem na území Jihomoravského kraje, zdroj: ČSÚ, vlastní úpravy

Farmy v oblasti Jihomoravského kraje jsou ovlivněny nejen **vinařskou turistikou**, jako takovou, ale zároveň jsou často napojeny také na **významné cyklotrasy a cyklostezky**. Není tedy náhodou, že většina těchto farem, kromě například nabídky vín a vyjížděk s koňmi na vinařských hipostezkách, nabízela rovnou i půjčovny kol a jiného sportovního vybavení a také úschovny kol pro návštěvníky.

Ve **Zlínském kraji** roste počet farem s agroturistikou, prodejem biopotravin, zejména díky velmi **dobrému potenciálu většiny území** Zlínského kraje – podhorský a horský ráz krajiny, šetrné zemědělské hospodaření, regionální speciality pro rozvoj tohoto odvětví cestovního ruchu. V tomto kraji bylo podpořeno z PRV ČR **sedm projektů**, z celkového počtu 13 projektů realizovaných, z toho na třech farmách se hospodaří ekologicky. Většina se jich nacházela v okrese **Kroměříž**, jen

dvě v okrese Zlín. Všechny projekty financovaly především rekonstrukce zemědělských objektů na ubytovací zařízení pro agroturistiku, v jednom případě šlo o výstavbu jízdárny na Ranči Všemina (okres Zlín), o kterém již byla zmínka.

Dvakrát byl podpořen agroturistický areál **Dvůr Honětice**, kde se chovají především ovce plemene Suffolk a prasata Mangalica. V roce 2012 byl v těsné blízkosti penzionu vybudován přírodní koupací biotop. Kromě nabídky ubytování v penzionu s kapacitou 25 lůžek, je zde možnost se ubytovat ve dvou čtyřlůžkových chatkách nebo kempovat ve stanech a karavanech.

Obr. 21 Lokalizace podpořených farem na území Zlínského kraje, zdroj: ČSÚ, vlastní úpravy

Na území okresu Kroměříž byly podpořeny také dvě ekofarmy, a to **Kozojedský dvůr** (obec Nítkovice) a **Ranč Polom** (obec Rajnochovice). Zatímco v prvním případě tvořila finanční pomoc z PRV ČR šest milionů Kč, u Ranče Polom v rámci projektu zvýšení konkurenceschopnosti hotelu Polom to nebyl ani jeden milion korun. Zároveň toto ubytovací zařízení mělo nejvyšší ubytovací kapacitu čtyřiceti lůžek. Kromě nabídky vlastních bioproduktů z ekologického zemědělství, se na farmě chovají ovce, koně a skot. V Rajnochovicích se zaměřují především na výuku jízdy na koni pro mládež, celoročně zde funguje jezdecký oddíl. Pořádají různé tábory pro děti, víkendové pobyty u koní a vyjížděky do přírody. Na Kozojedském dvoře rozvíjí chov koz, ovcí Suffolk a východofříských a skotu. V roce 2012 byla zkolaudována rekonstrukce a dostavba hospodářských budov, zahrnující stáje, seníky, dojírnu pro 20 koz, mléčnici a technologické zázemí. Ubytovaní pro hosty je umož-

něno v druhém a třetím podlaží pravého křídla objektu v šesti nových mezonetových apartmánech.

Poslední ekologicky hospodařící farmou je **Farma Žlutava** (okres Zlín). Posláním této farmy je oživení vitality a rozmanitosti venkovské oblasti. Středem zájmu je samotná agroturistika s provozem ubytovacího, stravovacího a sportovního zařízení. Farmu tvoří uzavřený celek s penzionem, venkovskou hospodou, stájemi pro koně a skot, krytou jízdárnou a dvěma venkovními jízdárnami chovají zde kozy, ovce, divočáky a další hospodářská zvířata. Ubytovaní je nabízeno v apartmánech v přízemí budovy penzionu nebo v podkroví hospůdky s kapacitou dvaceti míst.

Taktéž **Olomoucký kraj** má velmi příznivé podmínky pro rozvoj agroturistiky. Venkovské oblasti tohoto kraje disponují přírodním i kulturně – historickým potenciálem. V posledních letech se i tady mění celkové pojetí cestovního ruchu, nabídka v této oblasti se stále více orientuje na nejrůznější podoby aktivní dovolené. Rozvíjí se zde ať už cykloturistika, tak jezdeckví a agroturistika. Možnosti pro tyto šetrné formy turismu jsou největší v oblasti Jeseníků, zejména v podhorské části Šumperska.

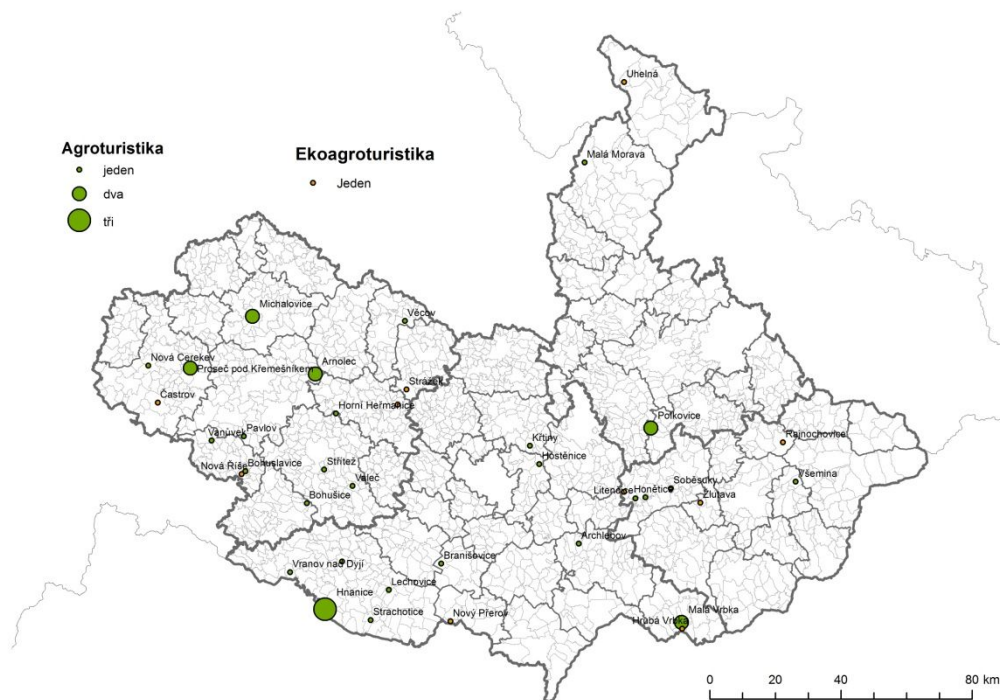

Obr. 22 Lokalizace podpořených farem na území Olomouckého kraje, zdroj: ČSÚ, vlastní úpravy

V **Olomouckém kraji** byly v oblasti agroturistiky podpořeny pouze **čtyři projekty** z celkových 23 realizovaných v tomto kraji, což je nejméně ze všech sledovaných krajů. Dva projekty, které na sebe navazovaly, se nacházely v okrese Přerov, jeden v okrese Šumperk a jeden v Jeseníku, kde šlo o jedinou ekologicky hospodařící

farmu. Finanční pomoc byla použita na rekonstrukci bývalé zemědělské usedlosti na **Chalupu Hegerovi** v obci Uhelná s kapacitou deseti lůžek. Tato farma se zabývá chovem skotu plemene Charolais a Limusine a chovem koní plemene Apallosa, český teplokrevník a i Irský tinker. Projekt v okrese Šumperk směřoval do obce Malá Morava. Podpora ve výši 6 milionů korun putovala na výstavbu penzionu **Zlatý potok**. V Polkovicích (okres Přerov) došlo ke schválení dvou projektů na agroturistické centrum **Hanácký Dvůr**. V roce 2008 proběhla rekonstrukce ubytování na farmě, následně v roce 2009 byla podpora využita na výstavbu jízdárny. Důraz je zde kladen na chov koní a jezdeckví ve stylu tradic Hané. Již několik let se aktivně věnují převážně anglickému ježdění. Existují zde jezdecké školy pro děti různých věkových kategorií a pořádá se i dětský jezdecký tábor. Hanácký dvůr zahájil v roce 2010 také činnost v oblasti hiporehabilitačních služeb pro zdravotně znevýhodněné klienty.

Níže uvedená mapa dokumentuje počet projektů v jednotlivých obcích a názorně představuje nejvýrazněji podpořená území v oblasti agroturistiky.

Obr. 23 Počet projektů podporujících agroturistiku

Zjištěné výsledky tak potvrzují teze uvedené v teoretické části práce, kde bylo ukázáno na zjištění, že úspěšné zemědělské objekty jsou rozmístěny v estetické a klidné krajině, kde neexistují žádné stopy po zemědělských činnostech. Dalším významným závěrem je, že agroturismus se soustřeďuje do krajiny se zachovalou přírodou s vysokou hodnotou a ekologickou stabilitou a zároveň jde o oblasti, kte-

ré jsou již turisticky intenzivně využívány. Významnou roli v agroturismu hrají také chráněné krajinné oblasti (CHKO) a národní parky (NP), které jsou tradičně vnímány jako důležité prvky potenciálu cestovního ruchu v oblasti.

7.5 Podpora cykloturismu

Cykloturistika, jako jedna z forem šetrné turistiky, nabývá v současnosti na významu, a je v rámci České republiky velmi rozvětvena. Patří k nejpobulárnějším formám individuální, rodinné a skupinové turistiky. K rozvoji této specifické formy šetrné turistiky má Česko příznivé geografické podmínky a poměrně hustou síť jednotně značených cyklistických tras. Kromě zájmu domácích cyklistů roste i návštěvnost cykloturistů ze zahraničí, vyhledávajících zejména nadregionální tematické trasy (například stezku Greenways Praha – Vídeň). Potenciál pro další rozvoj cykloturistiky v České republice je značný i díky podpoře ze strany Evropské unie a přeshraniční spolupráce.

Zejména jižní Morava je krajem, který má příznivé podmínky pro cykloturistiku. Jak již bylo v předkládané práci uvedeno, Jihomoravský kraj disponuje cennými kulturními a přírodními předpoklady. Nalézá se zde i celá řada technických památek a dvě místa, zapsaná do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Nejdůležitějším faktorem je zejména **folklorní a vinařská turistika**. Cykloturistika tady má svoji tradici a tento region je cyklisty hojně navštěvován. Region se vyznačuje jedinečnou kombinací přírodních faktorů a široké nabídky cyklistických tras různých významů a velikostí – od husté sítě regionálních cyklotras přes unikátní **Moravské vinné stezky** až po dálkové trasy protínající jižní Moravu – **Greenways**, například stezka Greenway Praha - Vídeň nebo cyklostezka Brno – Vídeň či Jantarová stezka. Neméně významné jsou i Greenway Lichtenštejnského dědictví, které vedou přes Valtice a Lednici až do rakouského Schraffenber. Převládají zde tematické poznávací cyklistické trasy, které jsou zaměřené na poznávání historických, kulturních či přírodních témat v území, jímž procházejí. Více než třetina těchto tematických tras je tvořena nejznámějším regionálním cykloturistickým produktem – Moravskými vinnými stezkami spravovanými Nadací Partnerství.

Najdou se zde i trasy, které spojují **Jihomoravský kraj s dalšími sledovanými kraji** – jako například Moravská cyklostezka (Jeseník – Mikulov) či Beskydsko – karpatská magistrála anebo Trasa Jeseník – Znojmo. Jihomoravský kraj však z pohledu mezikrajského srovnání zaujímá **nadprůměrnou pozici** v hustotě cyklotras. Olomoucký a Zlínský kraj se hustotou cyklotras přibližují a nejmenší podíl má Vysočina i přesto, že délka tras na Vysočině je větší, než u Zlínského kraje. To je ovšem způsobeno dvojnásobnou rozlohou kraje Vysočina oproti Zlínskému. (Program rozvoje sítě cyklistických komunikací s minimálním kontaktem s motorovou dopravou v Jihomoravském kraji, [online])

Tab. 19 Délka a hustota cyklotras v hodnocených krajích, zdroj: Program rozvoje sítě cyklistických komunikací s minimálním kontaktem s motorovou dopravou v Jihomoravském kraji

Kraj	Délka cyklotras v km	Hustota cyklotras (km/10km ²)
Jihomoravský	3 742	5, 20
Olomoucký	2 624	4, 98
Zlínský	1 780	4, 49
Vysočina	2 410	3, 55

Jihomoravský, Zlínský a Olomoucký kraj spojuje fenomén vinařství. Tyto kraje jsou propojeny **Moravskou stezkou**, která vede od česko – polských hranic přes Jeseňníky, od Hanušovic sleduje tok řeky Moravy, prochází lužními lesy Litovelského Pomoraví a přichází do hanácké metropole Olomouce, dále je vedena podél Bařova kanálu až do vinařské oblasti jižní Moravy. Je na ni napojeno několik dalších tras a stezek, ve Zlínském kraji například Vinařská stezka Uherskohradišťská.

Cykloturistika se stává velice populární formou trávení aktivní dovolené a i **Vysočina**, i když ve srovnání krajů jde o region s nízkou návštěvností, je pro ni ideální cíl. Zejména díky členitému reliéfu krajiny nabízející možnosti jak pro náročnější a fyzicky zdatnější cyklisty – cyklotrasy vedené kopcovitým terénem, ale i pro rodiny s dětmi – rovinaté trasy vedené po málo frekventovaných komunikacích nebo cyklostezkách. I přesto, že Vysočina je z krajského pohledu čtvrtým nejhůře zasítovaným krajem, má velmi značný potenciál pro rozvoj cykloturistiky. Nejvýznamnějšími faktory jsou především nedotčená příroda, čistota ovzduší a různorodý povrch. Venkovský turismus v podobě cykloturismu tvoří jednu z hlavních forem cestovního ruchu na Vysočině, za kterou turisté jezdí. Jako problém se zde jeví nedostatečná propagace možností cykloturistiky a kvalita doprovodných služeb, především ubytovacích a stravovacích.

Vysočinou prochází například Evropská síť dálkových tras EuroVelo- EV 4- **Trasa střední Evropou** (Roscoff – Kyjev), která protíná i území všech dalších sledovaných krajů. Dále zde vede i několik dálkových tras, například **Jihlava – Třebíč – Raabs (cyklotrasa 26)**. Tematické okruhy vedou například v okolí Lipnice nad Sázavou a na trase **Stříbrného pomezí**.

Během posledních let se síť cyklotras rozšiřuje na území celé České republiky. Zároveň s tím roste i poptávka po doprovodných službách. Nedostatečná infrastruktura je často jedinou překážkou ve zvýšení konkurenceschopnosti cykloturistických produktů vůči sousedním státům, jako je Rakousko a Německo. Cyklistické trasy v České republice obsahují malý podíl bezpečných cyklistických stezek a informační systém o cílech a službách pro cyklisty je nedokonalý. Nejslabší stránkou však stále zůstává nízká kvalita hlavních a doplňkových služeb. Pro další rozvoj cykloturistiky v Česku a lepší využití potenciálu jejího rozvoje je nezbytné přijmout opatření pro zvýšení kvality služeb a dosažení srovnatelné úrovně se sousedními státy v rámci EU. Jedním z kroků je zavedení certifikace **Cyklisté vítáni**, jako ná-

rodního standardu kvality služeb cestovního ruchu pro cyklisty a cykloturisty. (Cyklisté vítání, [online])

Nutnost budování potřebné infrastruktury pro cykloturisty se projevila i ve zpracované databázi tím, že téměř u všech hodnocených projektů a v téměř všech kategoriích ubytování, byla současně nabízena možnost půjčovny či úschovny kol a dalšího sportovního vybavení. V některých případech byl nabízen i servis. Důvodem je hustota cyklistických stezek, od těch nejvíce významných, až po lokální stezky ve všech sledovaných krajích. Výsledky získané z databáze tedy plně naplnily očekávání, že žadatelé jsou si vědomi vzrůstající oblíbenosti právě této formy venkovského turismu, a zařazují tak do svých projektů i doprovodnou infrastrukturu k podpoře cykloturismu. U hodnocených projektů však nešlo primárně o podporu cykloturismu, jako takového, spíše bylo záměrem vybudování doprovodného vybavení pro cykloturistiku (půjčovny, úschovny, servisu), coby součást projektu na vybudování penzionů.

Pouze zlomek projektů podporoval ubytovací zařízení, která jsou držitelem certifikace kvality služeb ubytovacích a stravovacích zařízení **Cyklisté vítání**, pod záštitou Nadace Partnerství, která byla zavedena v roce 2006 a z pohledu cyklistů prověřuje nabídku a vybavenost stravovacích a ubytovacích služeb, kempů a turistických cílů.

Nejvíce certifikovaných zařízení bylo zjištěno v **Jihomoravském kraji (8 projektů)**. Konkrétně se jednalo o Jáňův dvůr (Nový Přerov), penzion Inspira (Vranov nad Dyjí), Penzion Podzámčí (Jaroslavice), Penzion Víno Hruška (Blatnička), Rekreační středisko Čermák (Sloup), Penzion Staré vinice (Havraníky), Osada Havranů (Hnanice) a Penzion Na Kolářce (Uherčice). V **Olomouckém kraji** byl certifikován Horský hotel Skiland (Ostružná), o kterém již byla v práci zmínka a Chata Štvanice (Staré Město). Ve **Zlínském kraji** byl certifikovaný Wellness penzion a restaurace ve Zlobicích a také v **kraji Vysočina** bylo zastoupeno pouze jedno ubytovací zařízení – Selské stavení v Jimramovských Pavlovicích.

8 Závěr

Stěžejním cílem práce bylo zhodnocení celkové podpory PRV ČR s důrazem na oblasti podpory cestovního ruchu na venkově (opatření III. 1. 3.) u hodnocených krajů a predikce změn, ke kterým by mohlo dojít vzhledem k proměně podpory cestovního ruchu ze strukturálních fondů a SZP. Dalším cílem práce také bylo najít odpovědi na otázky, jak významně byl podpořen agroturismus a cykloturismus a jestli se podpora koncentrovala do turisticky atraktivních oblastí.

Zatímco v programovacím období 2007 až 2013 byla podpora cestovního ruchu potažmo venkovského turismu ukotvena v rámci celé řady programů, z nichž nejvýznamnější byly Regionální operační programy, Integrovaný operační program a především Program rozvoje venkova ČR, v novém programovacím období 2014 až 2020 se stává podpora agroturismu jediným přímým nástrojem podpory turismu jako takového. Z toho plyne posílení role agroturismu, coby produktu v rámci cestovního ruchu v České republice. Jak vyplývá z teoretické části, nové programovací období 2014 – 2020 s sebou přináší několik pozitiv i negativ. Hlavní negativní změnou v oblasti cestovního ruchu je zejména zjištění, že v České republice bude turismus podporován pouze nepřímo, jak se ukázalo například v případě IROP, tedy sloučených Regionálních programů. Oproti období 2007 až 2013 tento program bohužel možnosti podpory projektů rozvíjejících cestovní ruch velmi omezuje. A právě proto narůstá význam Národních programů a hlavně Programu rozvoje venkova. Posílení role agroturismu v dalších letech může vést k jeho enormnímu růstu i přesto, že v České republice doposud nemá odpovídající poptávku. Je také možné, že rapidně přibude zemědělců, kteří budou hledat možnosti jak splnit podmínky pro získání dotace a bude tak vyvíjen tlak na stávající zemědělce. V Česku pravděpodobně vzroste počet podniků se službami v agroturismu a schválené projekty se budou více koncentrovat v turisticky oblíbených oblastech, jak tvrdí Walford (2001), Konečný (2014) i Vystoupil (2006). Dále je možné predikovat nárůst počtu subjektů, které přechází k modelu, kdy cestovní ruch je stěžejní částí podnikání a zemědělství je spíše doplňkovou aktivitou využitou k diferenciaci a odlišení turistického produktu. Jak uvádí Busby a Rendle (200) je tento přechod dlouhodobě pozorovaný a lze se tedy domnívat, že v současném nastavení podpory cestovního ruchu v Česku, se tento přechod urychlí.

Při vstupním zhodnocení databáze všech podpořených projektů v rámci PRV ČR, bylo zjištěno, že celkově bylo z Osy III., Opatření 1.3 Podpora cestovního ruchu, záměr b) v minulém programovacím období 2007 až 2013, podpořeno 612 projektů a finanční podpora přesahovala 2 miliardy korun. Nejvíce projektů bylo schváleno v rámci jednoho z hodnocených krajů – Jihomoravského kraje (18 %) a také jeho rozsah na celkové alokované částce byl nejvyšší (16 %). Kraj Vysočina se v rámci krajů ČR nacházel na čtvrtém místě (za Jihočeským a Středočeským krajem) a rozsah na podpoře se blížil třinácti procentům. Oproti tomu kraje Zlínský a Olomoucký náležely ke krajům s nejméně projekty a nejnižší podporou. Zlínský

kraj byl dokonce předposlední v rámci všech krajů. Také podíl na finančních prostředcích byl u těchto krajů nejmenší a dosahoval pouze necelých pěti procent.

Z dalších analýz vyplynulo, že v rámci osmi krajů bylo nejvíce projektů schváleno v průběhu 17. výběrového kola, které probíhalo na konci roku 2012. Šlo o kraje Královéhradecký, Liberecký, Pardubický, Plzeňský, Středočeský a tři hodnocené kraje Jihomoravský, Olomoucký a Vysočinu. Ve čtvrtém sledovaném kraji Zlínském bylo nejvíce projektů schváleno v rámci 4. a 17. výběrového kola (stejný počet projektů).

Dále již bylo v praktické části pracováno se souhrnným souborem projektů lokalizovaných na území sledovaných krajů (Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský a Vysočina). Z Osy III., Opatření 1.3 Podpora cestovního ruchu bylo celkově podpořeno 226 projektů v záměru b). Tyto projekty byly schváleny v rámci šesti výběrových kol – druhého, čtvrtého, sedmého, desátého, třináctého a sedmnáctého kola. Schválení nejvyššího počtu projektů (31 %) a zároveň s nejvyšší finanční alokací proběhlo v rámci posledního, tedy 17. výběrového kola. Nejvíce projektů bylo lokalizováno na území Jihomoravského kraje. Druhý nejvyšší počet projektů byl realizován v kraji Vysočina. Celková finanční podpora v letech 2007 až 2013 tvořila přes 759 milionů Kč. Největší podíl zaujímal Jihomoravský kraj a kraj Vysočina. Naopak nejméně prostředků bylo využito v rámci Zlínského kraje, kde bylo situováno i nejméně projektů.

Soubor bylo nutné zkrátit o irelevantní projekty, které nebyly zahrnuté do dalšího hodnocení. Byly vyřazeny projekty, které nebyly realizovány a projekty, které nebylo možné žádným způsobem dohledat. Vznikl tak konečný soubor relevantních projektů pro tuto práci, který tvořilo celkem 151 projektů, přičemž nejvíce se jich nacházelo v Jihomoravském kraji a kraji Vysočina. Celková výše schválené podpory dosahovala téměř 515 milionů korun. Uvedené projekty byly dohledány a od příjemců podpory zjištěny potřebné informace pro další hodnocení.

Nejdříve byl soubor podroben analýze místa realizace projektů. Na základě zjištěných informací lze konstatovat, že podpora většinou směřovala do velmi atraktivních a turisty hojně navštěvovaných a vyhledávaných oblastí. Pouze několik ORP vykazovalo nižší potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Jako možnosti rozvoje lze spatřovat zejména podporu šetrných forem turismu, ať už v podobě cykloturistiky a napojování stávající sítě na další trasy, tak v podobě agroturistiky. K tomu je nutné podporovat zejména zajišťování doprovodných služeb, v podobě ubytovací a stravovací infrastruktury a jejich kvality.

Mezi žadateli, příjemci podpory, figurovaly jak fyzické, tak právnické osoby. Celkem u 68 % projektů byla příjemcem dotace fyzická osoba – zemědělec, podnikatel, vinař. Ostatní projekty (32 %) spadají pod právnické osoby, přičemž převahu

měly společnosti s ručením omezeným – jimi bylo realizováno celkem 45 projektů (96 % z počtu žadatelů PO).

Soubor projektů byl dále zhodnocen podle předmětu realizace. Vznikly tři hlavní skupiny, které se týkaly ubytování - vybudování nového ubytovacího zařízení, rekonstrukce stávajícího ubytovacího zařízení, přestavba zemědělského objektu. Další dvě kategorie byly zaměřeny na jezdeckví (hipoturistiku) a stravování. Ubytovací kapacity byly předmětem realizace u 97 % projektů. Nejvýrazněji byla podpořena kategorie rekonstrukce stávajícího zařízení a budování nového zařízení. Jelikož kategorie ubytování zastupovala velký počet projektů a měla široké spektrum, byla dále strukturována dle typu ubytovacího zařízení na vinařské penziony, farmy s nabídkou agroturistiky, horské chaty, chalupy a penziony, turistické ubytovny, rekreační střediska a ostatní penziony. Během hodnocení se tak objevily diference u sledovaných regionů. Například v Jihomoravském kraji dominovaly nově budované ubytovací kapacity, které doplňovaly vinařskou turistiku – vinařské domy a penziony (44 %). Tento druh ubytování se stává v posledních letech na jihu Moravy velmi oblíbený a vyhledávaný a jedná se o důležitou nabídku venkovské turistiky na tomto území. Projekty byly rozmístěny do všech vinařských podoblastí Moravy, nejvíce byla zastoupena vinařská podoblast znojemská s 12 projekty. Druhou nejvíce podpořenou kategorií v Jihomoravském kraji byly farmy s nabídkou agroturistiky, které byly lokalizovány především do okresu Znojmo. Stejně jako bylo ve velké míře v Jihomoravském kraji podporováno budování zejména vinařských domů a penzionů, v Olomouckém kraji lze pozorovat výraznou kategorii výstavby a rekonstrukce penzionů v horských oblastech. Jde tedy především o doplnění ubytovací infrastruktury horských skiareálů, budování a rekonstrukci horských penzionů, chat a chalup. Celkem bylo takto podpořeno 11 projektů z celkových 23. Z těchto 11 projektů se 5 koncentrovalo v CHKO Jeseník do okresu Jeseník, a dokonce do jedné obce – Ostružná. V tomto případě šlo o velké horské skiareály s velkokapacitním ubytováním. Další čtyři projekty se nacházely na území okresu Šumperk. Ty se už však netýkaly tak velkých horských center, nýbrž šlo o budování a rekonstrukce spíše rodinných penzionů, zejména horských chat a chalup. Ve Zlínském kraji na rozdíl od obou předchozích, byla nejvíce podpořena oblast budování ubytování na farmách a rančích s agroturistikou. Celková výše podpory dosahovala téměř 27 milionů Kč a podpořeno v této oblasti bylo sedm projektů a pět z nich bylo situováno v okresu Kroměříž a čtyři i v ORP Kroměříž. Z kategorií ubytování byly i na Vysočině nejvýrazněji podpořeny farmy a ranče s nabídkou agroturistiky. Těchto projektů bylo dohromady 19 a nacházely se především na území okresu Jihlava (6), Třebíč (4) a Pelhřimov (4).

Z celkových 151 hodnocených projektů podporovalo rozvoj agroturismu ve sledovaném území pouze 45 projektů, které tvořily 30 %. Agroturismus byl v rámci hodnocení rozdělen na farmy a eko či biofarmy hospodařící na principech ekologického zemědělství. Na agroturistiku bylo alokováno po sečtení obou kategorií 154, 5 milionů Kč z celkové alokované podpory za všech 151 projektů, která dosa-

hovala téměř 515 milionů korun. Rozsah na celkové částce tvořil 30 %. Početní převahu farem a ekofarem, které byly podpořeny v rámci PRV ČR, lze pozorovat na území kraje Vysočina a to v obou kategoriích s celkovou podporou přes 72 milionů korun. V kraji Vysočina bylo realizováno dohromady 42 projektů. Podíl těch, které podpořily agroturistiku, tvoří skoro 45 % (19 projektů). Vysočina má pro rozvoj agroturistiky velice dobré podmínky. Na Vysočině je rozvoj venkovského turismu nad průměrem České republiky a je to zejména díky péči rozvojové agentury, která zajišťuje dobře propagaci agroturistiky, což je většinou všude jinde zásadní nedostatek. V tomto kraji zájem o aktivní, ale klidnou rodinnou dovolenou v malém venkovském penzionu rok od roku roste. Tento kraj patří k nejbohatším na agrofarmy, provozující agroturistiku či ekoagroturistiku. Největší koncentrace agrofarmářů se nachází na Jihlavsku a Pelhřimovsku. Další takovou oblastí je i Žďársko. V kraji Jihomoravském je situace poměrně odlišná a je výrazně ovlivněna vinařskou turistikou, pro kterou jsou zde výborné podmínky. Agroturistika zde zatím není tolik rozvinuta, a pokud se rozvíjet bude, tak jistě směrem k modifikovaným formám agroturistiky, a to právě v podobě vinařské turistiky a jezdeckví. Tento druh venkovské turistiky je silně ovlivněn sítí Moravských vinařských stezek, a proto vznikají speciální hipostezky pro jízdu na koni a spousta hospodářství nabízí účast u výroby vína, anebo práci na farmě s dobyt看kem. Podpora, která převyšovala 40 milionů korun, byla přerozdělena v rámci patnácti projektů z celkových 73 realizovaných na území Jihomoravského kraje (20 %). Ve dvou případech šlo o ekofarmy. Nejvíce projektů bylo koncentrováno do okresu Znojmo v atraktivní oblasti NP Podyjí a okresu Hodonín zasahujícím do území CHKO Bílé Karpaty. Farmy v oblasti Jihomoravského kraje jsou ovlivněny nejen vinařskou turistikou, jako takovou, ale zároveň jsou často napojeny také na významné cyklotrasy a cyklostezky. Ve Zlínském kraji roste počet farem s agroturistikou zejména díky velmi dobrému potenciálu většiny území Zlínského kraje – podhorský a horský ráz krajiny, šetrné zemědělské hospodaření, regionální speciality pro rozvoj tohoto odvětví cestovního ruchu. V tomto kraji bylo podpořeno z PRV ČR sedm projektů, z celkového počtu 13 projektů. Na třech farmách se hospodařilo ekologicky. Většina se jich nacházela v okresu Kroměříž. Překvapivé je, že v oblasti CHKO Beskydy na Vsetínsku, nebyl podpořen ani jeden projekt. Taktéž Olomoucký kraj má velmi příznivé podmínky pro rozvoj agroturistiky. Rozvíjí se zde ať už cykloturistika, tak jezdeckví a agroturistika. Možnosti pro tyto šetrné formy turismu jsou největší v oblasti Jeseníků, zejména v podhorské části Šumperska. V Olomouckém kraji byly v oblasti agroturistiky podpořeny pouze čtyři projekty z celkových 23 realizovaných v tomto kraji, což je nejméně ze všech sledovaných krajů.

Zjištěné výsledky tak potvrzují teze uvedené v teoretické části práce, kde bylo poukázáno na to, že úspěšné zemědělské objekty jsou rozmístěny v estetické a klidné krajině, kde neexistují žádné stopy po zemědělských činnostech, jak uvádí Walford (2001). Dalším významným závěrem je, že agroturismus se soustřeďuje do krajiny se zachovalou přírodou s vysokou hodnotou a ekologickou stabilitou a zároveň jde o oblasti, které jsou již turisticky intenzivně využívány. Významnou

roli v agroturismu hrají také chráněné krajinné oblasti (CHKO) a národní parky (NP), které jsou tradičně vnímány jako důležité prvky potenciálu cestovního ruchu v oblasti. (například Vystoupil, 2006)

Cykloturistika, jako jedna z forem šetrné turistiky, nabývá v současnosti na významu, a je v rámci České republiky velmi rozvětvena. Patří k nejpopulárnějším formám individuální, rodinné a skupinové turistiky. Současně roste i poptávka po doprovodných službách. Nejslabší stránkou stále zůstává nízká kvalita hlavních a doplňkových služeb. Nutnost budování potřebné infrastruktury pro cykloturisty se projevila i ve zpracované databázi tím, že téměř u všech hodnocených projektů a v téměř všech kategoriích ubytování, byla současně nabízena možnost půjčovny či úschovny kol a dalšího sportovního vybavení. V některých případech byl nabízen i servis. Důvodem je hustota cyklistických stezek, od těch nejvíce významných, až po lokální stezky ve všech sledovaných krajích. Výsledky získané z databáze tedy plně naplnily očekávání, že žadatelé jsou si vědomi vzrůstající oblíbenosti právě této formy venkovského turismu a zařazují tak do svých projektů i doprovodnou infrastrukturu k podpoře cykloturismu. U hodnocených projektů však nešlo primárně o podporu cykloturismu jako takového, spíše bylo záměrem vybudování doprovodného vybavení pro cykloturistiku (půjčovny, úschovny, servisu), coby součást projektu na vybudování penzionů. Pouze zlomek projektů podporoval ubytovací zařízení, která jsou držitelem certifikace kvality služeb ubytovacích a stravovacích zařízení Cyklisté vítáni, pod záštitou Nadace Partnerství. Nejvíce certifikovaných zařízení bylo zjištěno v Jihomoravském kraji, kde má cykloturistika svoji tradici. Jihomoravský kraj z pohledu mezikrajského srovnání zaujímá nadprůměrnou pozici v hustotě cyklotras.

Závěrem je také nutno podotknout, že se v databázi objevily několikrát stejné osoby žadatele. Projekty byly rozděleny například do dvou až tří etap a o podporu plynoucí z PRV bylo žádáno během několika výběrových kol. Tudíž se mohlo stát, že i když je výše dotace omezená, žadatelé si uměli najít cestu, jak dotace využít co nejvíce.

9 Literatura

Tištěné zdroje

- BINEK, Jan. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown, 2007. ISBN 978-80-86251-22-6.
- BURIAN, M. *První průvodce venkovskou turistikou aneb jedou k nám hosté*. Brno: ECEAT CZ, 1999, 52 s. ISBN 80-902640-0X.
- BUSBY, G., RENDLE, S. 2000. *The transition from tourism on farms to farm tourism*. *Tourism management*, 21, 635-642.
- ČERTÍK, Miroslav. *Cestovní ruch*. 1.vyd. Praha: OFF, 2001, 350 s. ISBN 80-238-6275-8.
- DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004, 205 s. ISBN 80-7168-901-7.
- FORET, Miroslav a Jana TURČÍNKOVÁ. *Cestovní ruch*. Vyd. 1. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2005, 106 s. ISBN 80-7157-838-x.
- FRANCOVÁ, Eva. *Cestovní ruch*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, 119 s. ISBN 80-244-0719-1
- KOLEKTIV AUTORŮ – Katedra cestovního ruchu, VŠE Praha. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007. 123 s. ISBN 80-245-1159-2.
- KONEČNÝ, Ondřej. *Agroturistika a venkovská turistika: venkovský cestovní ruch v České republice*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013, 136 s. ISBN 978-80-7375-738-0.
- KONEČNÝ, Ondřej. *Geographical Perspectives on Agritourism in The Czech Republic*. *Moravian Geographical Reports*. 2014, 22(1), -. DOI: 10.2478/mgr-2014-0002. ISSN 1210-8812. Dostupné také z: <http://www.degruyter.com/view/j/mgr.2014.22.issue-1/mgr-2014-0002/mgr-2014-0002.xml>
- KONEČNÝ, O. *Metodická úskalí hodnocení významu venkovského cestovního ruchu v Česku*. [CD-ROM]. In *Regionální rozvoj a cestovní ruch*. VŠPJ: Jihlava, 2011, s. 93-101. ISBN 978-80-87035-44-3.
- KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 207s. ISBN 978-80-247-4603-6.
- LANE, B. *What is rural tourism?* *Journal of Sustainable Tourism*, 2, č. 1 + 2, 1994. S. 7-21
- MAJEROVÁ, Věra a Jaroslav ČMEJREK. *Český venkov 2005: rozvoj venkovské společnosti*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, c2005. ISBN 80-213-1274-2.

- MORAVEC L. A KOL. *Venkovská turistika – Teoretická východiska a možnosti*. České Budějovice: Centrum pro komunitární práci, 2006, 78s. ISBN 80-86902-31-5.
- NILSSON, P. A. 2002. *Staying on farms: An ideological background*. Annals of Tourism Research, 29(1), 7-24.
- OPPERMANN, M. *Rural tourism in Southern Germany*. Annals of Tourism Research. 1996, roč. 23, č. 1, s. 86-102. ISSN: 0160-7383.
- PALATKOVÁ, Monika a Jitka ZICHOVÁ. *Ekonomika turismu: turismus České republiky*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 262 s. ISBN 978-80-247-3643-3.
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): *Typologie venkovského prostoru Česka*. Geografie, 115, č. 2, s. 161–187. (VaV WD01-01-07-1, VZ MSM 0021620831)
- PHILLIP, S., HUNTER, C., BLACKSTOCK, K. *A typology for defining agrotourism*. Tourism Management, 31(6), 2010. s 754 - 758.
- POUROVÁ, M. *Agroturistika*. Praha: ČZU, 2002, 123 s. ISBN 80-213-0965-2.
- Postavení venkova v Jihomoravském kraji. Brno: Český statistický úřad, 2009. Souborné informace. ISBN 978-80-250-1943-6.
- Postavení venkova ve Zlínském kraji. Zlín: Český statistický úřad, 2009. Souborné informace. ISBN 978-80-250-1945-0
- Postavení venkova v Olomouckém kraji. Olomouc: Český statistický úřad, 2009. Souborné informace. ISBN 978-80-250-1944-3.
- Postavení venkova v kraji Vysočina. Jihlava: Český statistický úřad, 2009. Souborné informace. ISBN 978-80-250-1942-9.
- RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: soubor studijních materiálů*. Vyd. 3., rozš. Ostrava: KeyPublishing, 2009, 187 s. ISBN 978-80-7418-028-6.
- STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. 1. vyd. Praha: ProfiPress, 2005, 65 s. ISBN 80-86726-14-2.
- VAVROUCHOVÁ, Hana. *Obnova venkova*. Vyd. 1. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-187-1.
- VYSTOUPIL, Jiří. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, 157 s. ISBN 80-239-7256-1.
- VYSTOUPIL, Jiří a Martin ŠAUER. *Základy cestovního ruchu*. Vyd. 1. Masarykova univerzita, 2005, 163 s. Distanční studijní opora. ISBN 80-210-4205-2.
- VYSTOUPIL, Jiří. *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 98, viii s. ISBN 978-80-210-4263-6.
- WALFORD, N. (2001). *Patterns of development in tourist accommodation enterprises on farms in England and Wales*. Applied Geography 21:331-345.

ZELENKA, Josef a PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu* [kp]. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

Cyklisté vítání [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z:

<http://www.cyklistevitani.cz/uvod.aspx>

ČSÚ: Charakteristika okresu Znojmo [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_znojmo

ČSÚ: Charakteristika ORP Třebíč [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_so_orp_trebic

ČSÚ: Charakteristika ORP Pelhřimov [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_so_orp_pelhrimov

ČSÚ: Charakteristika okresu Jihlava [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_okresu_jihlava

ČSÚ: Statistický bulletin - Jihomoravský kraj 1. až 4. čtvrtletí 2012. [online]. c2012 [cit. 2016-06-02]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajpubl/641302-12-q4_2012-xb

ČSÚ: Ubytovací zařízení v JMK v roce 2012. [online]. c2013 [cit. 2016-06-02]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/ubytovaci_zarizeni_v_jihomoravskem_kraji_v_roce_2012

Hustopeče: Územně analytické podklady SO ORP Hustopeče [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.hustopece-city.cz/uzemni-planovani/uzemne-analyticke-podklady/>

Integrovaný regionální operační program pro období 2014 - 2020 [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/IROP/Dokumenty?refnodeid=763013>

Jihomoravský kraj, Program rozvoje sítě cyklistických komunikací s minimálním kontaktem s motorovou dopravou v Jihomoravském kraji [online], [cit. 2016-04-13], Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=28966TypeID=2>.

Kraj Vysočina: Profil kraje Vysočina [online]. 2014 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/profil-kraje-prosinec-2014/d-4064957>

Marketingová strategie CCRJM včetně plánu činností 2015 - 2018 [online]. 2015, 40 [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <http://www.ccrjm.cz/userfiles/file/Strategick%C3%A9%20dokumenty/Marketingov%C3%A1%20strategie>

- Mikulov: Územně analytické podklady SO ORP Mikulov [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.mikulov.cz/mesto-mikulov/samosprava-mesta/koncepcni-a-rozvoje-materialy/detail/?contentId=88936>
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/>
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Evropské strukturální a investiční fondy [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU>
- MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR, (2013). Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020, [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/>
- Program rozvoje cestovního ruchu Jihomoravského kraje na období 2014 – 2020.. [online]. c2013 [cit. 2016-06-02]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=39410&TypeID=12>
- Program rozvoje cestovního ruchu Olomouckého kraje na období 2014 - 2020 [online]. In: . s. 255 [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/search.php?co=program+rozvoje+cestovn%C3%ADho+ruchu>
- Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010 – 2013. [online]. [cit. 2016-06-02]. Dostupné z: <http://www.krjihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=118768&TypeID=2>
- Správa NP Podyjí: Národní park Podyjí [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.nppodyji.cz/>
- Statistická ročenka kraje Vysočina: Statistical yearbook of the Vysočina Region. Jihlava: Český statistický úřad, Krajská reprezentace Jihlava, 2014, Regionální statistiky. ISBN 978-80-250-2595-6.
- Statistická ročenka Olomouckého kraje 2014. ČSÚ [online]. [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/16-cestovni-ruch6070>
- Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2014. ČSÚ [online]. [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-jihomoravskeho-kraje-2014-l8536sjvyh>
- Státní zemědělský intervenční fond: Program rozvoje venkova 2014 - 2020 [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/prv2014>
- SZIF, (2013). Výroční zpráva o implementaci Programu rozvoje venkova ČR 2007 - 2013 za rok 2012, Ministerstvo zemědělství ČR, [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/272073/Vyrocní_zpráva_PRV_za_rok_2012.pdf

Veselí nad Moravou: Územně analytické podklady SO ORP Veselí nad Moravou [online]. [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.veseli-nad-moravou.cz/uzemne-analyticke-podklady-uap-orp-veseli-nad-moravou-aktualizace-2014/d-597205>

Zlínský kraj: O kraji [online]. 16.5.2013 [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/o-kraji-cl-17.html>